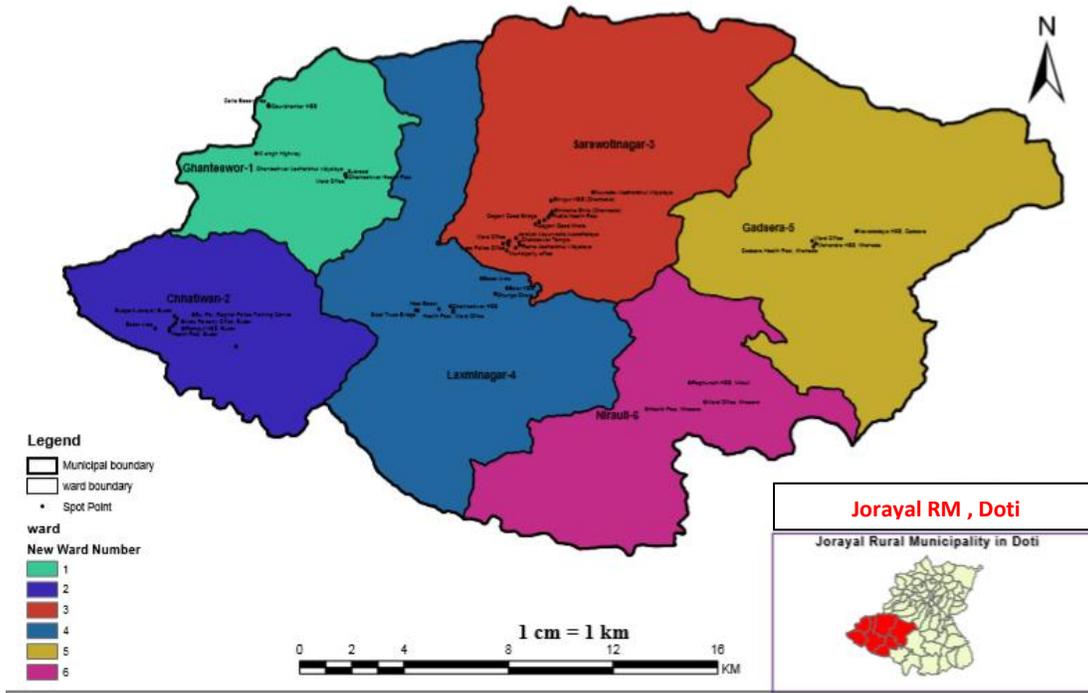

जोरायल गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
जोरायल डोटी

आवधिक विकास योजना

(आ.व. २०७५ / ०७६-२०७९ / ०८०)

शुभकामना सन्देश(दुई शब्द)

गाउँपालिका अध्यक्षको

यस जोरायल गाउँपालिकाको योजनावद्ध तथा दिगो विकासका लागि एउटा महत्वपूर्ण कोशेढुंगा सावित हुने आशाका साथ आ.व. ०७५।०७६ देखि आ.व. २०७९।८० सम्मका लागि ५ वर्षे आवधिक योजना निर्माण गरिएको हो । हाम्रो यस प्रयासमा आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराउने विकास साभेदार संस्था युनिसेफ नेपाल, नेपालगञ्ज र विज्ञ परामर्शदाताका रुपमा सहयोग र सहजीकरण गर्ने विशन देव जोशी (भि न पा १५, कञ्चनपुर) प्रति विशेष आभार व्यक्त गर्दछु । आवधिक योजना निर्माणका क्रममा प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष सहयोग गर्नुहुने गाउँपालिका का विषयगत समितिका पदाधिकारीहरु, कार्यपालिका सदस्यहरु, कर्मचारीहरु लगायत सम्पूर्णलाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

आगामी दिनमा वार्षिक योजना निर्माण गर्दा यस आवधिक योजनाले लिएका विषयगत लक्ष्य प्राप्तीका लागि कार्यक्रम तथा बजेट प्रबन्ध गरि यस योजना लिएका लक्ष्य तथा नतिजा प्राप्तीका दिशामा सबैको सहयोग र सहकार्यको अपेक्षा गाउँपालिकाले लिएकोछ ।

अन्तमा पुनः सबै सहयोगी हातहरु प्रति आभार व्यक्त गर्दै समृद्ध जोरायलको अभियानमा यहांहरुको सहयोग र सहकार्यको लागि सदैव अपेक्षित रहदै जोरायल वासीको समृद्धिमा गाउँपालिका सदैव कटिवद्ध रहने विश्वास दिलाउन चाहन्छु ।

दुर्गादत्त ओभा
गापा अध्यक्ष

शुभकामना सन्देश (दुई शब्द)

गाउँपालिका उपाध्यक्ष

यस जोरायल गाउँपालिकाको समृद्धि र विकासका लागि एउटा महत्वपूर्ण कोशेढुंगा सावित हुने आशाका साथ आ.व. ०७५।०७६ देखि आ.व. २०७९।८० सम्मका लागि ५ वर्षे आवधिक योजना निर्माण गरिएको हो । विकास साभेदार संस्था युनिसेफ नेपाल, नेपालगञ्ज जसले हामीलाई हाम्रो यस प्रयासमा आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराई सहयोग गर्नु भयो भिमदत्त नपा १५ निवासी विशन देव जोशी जसले विज्ञ परामर्शदाताका रुपमा सहयोग र सहजीकरण गर्नुभो दुवै प्रति विशेष आभार व्यक्त गर्दछु साथै आवधिक योजना निर्माणका क्रममा प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष सहयोग गर्नुहुने गाउँपालिका का विषयगत समितिका पदाधिकारीहरु, कार्यपालिका सदस्यहरु, कर्मचारीहरु लगायत सम्पूर्णलाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

आगामी दिनमा वार्षिक योजना निर्माण गर्दा यस आवधिक योजनाले लिएका विषयगत लक्ष्य प्राप्तीका लागि कार्यक्रम तथा बजेट प्रबन्ध गरि यस योजना लिएका लक्ष्य तथा नतिजा प्राप्तीका दिशामा सवैको सहयोग र सहकार्यको अपेक्षा गाउँपालिकाले लिएकोछ ।

अन्तमा पुनः सवै सहयोगी हातहरु प्रति आभार व्यक्त गर्दै समृद्ध जोरायलको अभियानमा यहाँहरुको सहयोग र सहकार्यको लागि सदैव अपेक्षित रहदै जोरायल वासीको समृद्धिमा गाउँपालिका सदैव कटिवद्ध रहने विश्वास दिलाउन चाहन्छु ।

जमुना वोहरा
गापा उपाध्यक्ष

शुभकामना सन्देश

प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत

यस जोरायल गाउँपालिकाको समृद्धि र विकासका लागि एउटा महत्वपूर्ण कोशेढुंगा सावित हुने आशाका साथ आ.व. ०७५।०७६ देखि आ.व. २०७९।८० सम्मका लागि ५ वर्षे आवधिक योजना निर्माण गरिएको हो । यस क्रममा हाम्रो यस प्रयासलाई आर्थिक तथा प्रविधिक सहयोग उपलब्ध गराउने विकास साभेदार संस्था युनिसेफ नेपाल, नेपालगञ्ज र भिमदत्त नपा १५ निवासी विशान देव जोशी जसले विज्ञ परामर्शदाताका रूपमा सहयोग र सहजीकरण गर्नुभो दुवै प्रति विशेष आभार व्यक्त गर्दछु साथै आवधिक योजना निर्माणका क्रममा प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष सहयोग गर्नुहुने गाउँपालिका का विषयगत समितिका पदाधिकारीहरु, कार्यपालिका सदस्यहरु, कर्मचारीहरु लगायत सम्पूर्णलाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

आगामी दिनमा वार्षिक योजना निर्माण गर्दा यस आवधिक योजनाले लिएका विषयगत लक्ष्य प्राप्तीका लागि कार्यक्रम तथा बजेट प्रवन्ध गरि यस योजना लिएका लक्ष्य तथा नतिजा प्राप्तीका दिशामा सवैको सहयोग र सहकार्यको अपेक्षा गाउँपालिकाले लिएकोछ ।

अन्तमा पुनः सवै सहयोगी हातहरु प्रति आभार व्यक्त गर्दै समृद्ध जोरायलको अभियानमा यहाँहरुको सहयोग र सहकार्यको लागि सदैव अपेक्षित रहदै जोरायल वासीको समृद्धिमा गाउँपालिका सदैव कटिवद्ध रहने विश्वास दिलाउन चाहन्छु

समिर भण्डारी

प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत

विषय सूचि

परिच्छेद १

परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानले स्थानीय सरकारका रूपमा गाउँपालिका र नगरपालिकालाई योजना तथा बजेट तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमन गर्ने जिम्मेवारी प्रदान गरेको छ। संवैधानिक स्थानीय तह संचालन सम्बन्धी संघीय कानून स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ ले गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले स्थानीयस्तरको विकासका लागि आफ्नो अधिकारक्षेत्र भित्रका विषयमा आवधिक, वार्षिक, रणनीतिक क्षेत्रगत मध्यकालीन तथा दीर्घकालीन विकास योजना बनाई लागू गर्नु पर्ने व्यवस्था गरेको छ। यस प्रकारका योजना बनाउँदा नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारको नीति, लक्ष्य, उद्देश्य, समय सीमा र प्रक्रियासँग अनुकूल हुने गरी सुशासन, वातावरण, बालमैत्री, जलवायु परिवर्तन अनुकूलन, विपद् व्यवस्थापन, लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण जस्ता अन्तरसम्बन्धित विषयलाई ध्यान दिनु पर्ने व्यवस्था रहेको छ। यसैगरी ऐनले गाउँ/नगरपालिकाले योजना बनाउँदा प्राथमिकता दिनु पर्ने विषयहरूका अतिरिक्तकार्य संचालन गर्दा लागत न्यूनीकरण, स्रोत साधनको अधिकतम उपयोग वा प्रभावकारी सेवा प्रवाह तथा अन्य गाउँ/नगरपालिकासँग साभेदारी, सम्झौता र संयुक्त व्यवस्थापन गर्न सक्ने विषयहरू समेत तोकेको छ।

संघीय शासन व्यवस्था अनुसारको नयाँ राजनीतिक तथा प्रशासनिक परिवेशमा स्थानीय विकासको प्रयासहरूलाई दिशानिर्देश गर्न आवधिक योजनाको आवश्यकता रहेकोले यस गाउँपालिकाको गाउँ सभाबाट स्वीकृत आर्थिकऐनमा सहभागितामूलक योजना तर्जुमा प्रक्रिया अनुसार एकीकृत स्वरूपको आवधिक योजना तर्जुमा गर्ने र सोको आधारमा वार्षिक योजना तथा बजेट तर्जुमा गर्ने व्यवस्था गरेको छ। यस कार्यलाई सहज र व्यवस्थितगर्न गाउँ कार्यपालिकाले संवैधानिक व्यवस्था, स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्र तथा संघीय ऐन (स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४) मा भएका प्रावधान तथा गाउँपालिकाको आर्थिक कार्यविधि ऐन २०७४ अनुसार योजनाबद्ध, एकीकृत तथा सहभागितामूलक विकासको अवधारणामा आधारित भई आवधिक योजना तर्जुमा कार्यविधि तयार तथा स्वीकृत गरेको छ। आवधिक योजना तर्जुमा गर्नु पूर्व संघीय सरकारबाट नमूनाको रूपमा उपलब्ध गाउँ/नगर वस्तुगत विवरण तयारी स्तरीय कार्यविधि बमोजिम गाउँपालिकाको अधिकार क्षेत्र र स्थानीय विशेषता र आवश्यकताको आधारमा गाउँ वस्तुगत विवरण तयारी कार्यविधि स्वीकृत गरी सो बमोजिम विषयगत सूचना तथा श्रोत नक्शा समावेश गरिएको गाउँ पार्श्व चित्र (वस्तुगत विवरण) समेत तयार गरिएको छ। जुन आवधिक योजनाको आधाररेखा सूचनाको रूपमा रहनेछ। स्वीकृत कार्यविधि अनुसार गाउँपालिकाले तयार गरेको वस्तुगत विवरण अनुसार आधाररेखा सूचनाको आधारमा गाउँ विकासको वर्तमान अवस्था, संभावना तथा समस्या विश्लेषण गरी जोरायल गाउँपालिकाको एकीकृत स्वरूपको प्रथम पाँच वर्षे आवधिक योजना (२०७५/०७६-२०७९/०८०) तर्जुमा गरिएको छ।

१.२ योजना तर्जुमाको उद्देश्य

गाउँपालिका क्षेत्रको समष्टीगत आर्थिक, सामाजिक विकासका लागि लक्ष्य तथा उद्देश्यहरू निर्धारण गरी निश्चित अवधिभित्र सो लक्ष्य हासिल गर्न उपयुक्त सिद्धान्त, नीति, रणनीति तथा प्राथमिकताहरू पहिचान एवम् परिभाषित मार्गचित्र नै आवधिक योजना हो। स्थानीय तहको आवधिक योजनाले निश्चित अवधिका लागि गाउँपालिकालाई आफुले चाहेको गन्तव्य तर्फ विकासको गतिलाई डोहोच्याउने काम गर्दछ। गाउँपालिकाको नेतृत्वमा योजनाबद्ध विकासका लागि सरकारी, गैरसरकारी, सहकारी, समुदायमा आधारित संस्था तथा नीजि क्षेत्रलाई एक स्थानमा ल्याई गाउँपालिकाको एकीकृत तथा समष्टिगत विकास प्रक्रियालाई मार्गदर्शन गर्नु नै आवधिक गाउँ विकास योजना तर्जुमाको मुख्य उद्देश्य हो। योजना तर्जुमाका सहायक तथा निर्दिष्ट उद्देश्यहरू देहायअनुसार छन्।

- गाउँको एकीकृत, नतिजामूलक र योजनाबद्ध विकासका लागि साभेदार तथा सरोकारवालालाई एकथलोमा राखि विकासमा साभ्ना उत्तरदायित्व सिर्जना गर्ने।

- गाउँ विकास तथा श्रोत परिचालनको विद्यमान स्थिति विश्लेषण गरी गाउँबासी तथा सरोकारवालाको चाहाना तथा सहभागितात्मक छलफलका आधारमा गाउँ विकासको खाका तयार गर्ने ।
- गाउँ विकासको दीर्घकालिन सोच, निर्देशक सिद्धान्त, लक्ष्य, रणनीति र प्राथमिकता निर्धारण गर्ने ।
- गाउँ विकासका प्रयासलाई मार्गदर्शन गर्ने तथा अपेक्षित नतिजा हासिल गर्ने कार्यनीति तथा प्रमुख कार्यक्रमहरू तय गर्ने ।
- गाउँ विकास प्रयासहरूको प्रक्रिया तथा नतिजाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको खाका प्रस्तुत गर्ने ।

१.३ कानुनी तथा नीतिगत व्यवस्था

स्थानीय तहको विकासको मार्गचित्रलाई नेपालको संविधानको मौलिक हक, राज्यका निर्देशक सिद्धान्त र नीति, स्थानीय तहको अधिकार, संघीय एवं प्रदेश र स्थानीय कानून र नीतिले मार्गनिर्देश गरेको हुनु पर्दछ । नेपाल सरकारबाट स्वीकृत संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको अधिकारहरूको कार्य विस्तृतीकरण प्रतिवेदनमा स्थानीय स्तरका आवधिक योजना र वार्षिक योजना तथा बजेट स्वीकृती सम्बन्धी कार्यलाई स्थानीय तहको कार्यसूचीमा सूचीकृत गरेको छ । स्थानीय शासन संचालन सम्बन्धी संघीय कानून, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को परिच्छेद ६ दफा २४ उपदफा १ मा गाउँ/नगरपालिकाले आफ्नो अधिकार क्षेत्र भित्रका विषयमा स्थानीयस्तरको विकासकालागि आवधिक, वार्षिक र विषय क्षेत्रगत मध्यकालिन तथा दीर्घकालिन विकास योजना बनाई लागू गर्नुपर्ने कुरालाई स्पष्ट पारेको छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ मा गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्दा देहायअनुसार गर्नु पर्ने समेत व्यवस्था गरेको छ ।

- नेपाल सरकार, प्रदेश सरकारको नीति, लक्ष्य, उद्देश्य, समयसीमा प्रक्रियासँग अनुकूल हुने गरी सुशासन, वातावरणमैत्री, बालमैत्री, जलवायु परिवर्तन अनुकूलन, विपद् व्यवस्थापन, लैंगिक तथा सामाजिक समावेशीकरण जस्ता अन्तरसम्बन्धित विषयहरूलाई ध्यान दिनु पर्ने
- योजनामा मध्यम तथा दीर्घकालिन प्रकृतिका आयोजनाहरूको सूचीसमेत तयार गर्नु पर्ने,
- योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्दा स्थानीय बृद्धिजिवि, विषयविज्ञ, अनुभवी, पेशाविद्, सीमान्तकृत तथा लोपोन्मुख समुदाय, महिला, बालबालिका, दलित, युवा, अल्पसंख्यक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, ज्येष्ठ नागरिक लगायतका सरोकारवालाको अधिकतम सहभागिता गराउनु पर्ने,
- योजना तर्जुमा गर्दा आयोजनाहरूको संभाव्यता अध्ययनको आधारमा स्रोत साधनको पूर्वानुमान, आयोजनाको प्राथमिकता निर्धारण, योजना कार्यान्वयन तालिका र अनुगमन तथा मूल्याङ्कन योजना समेत तयार गर्नु पर्ने,
- नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारले विशेष कार्यक्रमका लागि अनुदान प्रदान गरी कार्यान्वयन प्रक्रिया निर्धारण गरेकोमा गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले सोही प्रक्रिया बमोजिम सो कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्नु पर्ने,
- नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकारको संयुक्त लगानी वा सार्वजनिक नीजि साभेदारीमा संभाव्य आयोजना संचालन तथा व्यवस्थापन गर्ने
- संघीय र प्रदेशस्तरको आयोजना कार्यान्वयनमा समन्वय, सहजीकरण र सहयोग गर्नु पर्ने
- स्थानीयस्तरका विकास आयोजनाहरूको आवश्यक अध्ययन, अनुसन्धान तथा प्रभाव मूल्याङ्कनको कार्य गर्ने
- गैर सरकारी संस्था, उपभोक्ता समिति, सहकारी संस्था र सामुदायिक संस्थाले स्थानीय सरकारसँग समन्वयमा रही कार्य गर्नु पर्ने र आफ्नो वार्षिककार्यक्रम तथा बजेट स्थानीय सरकारको वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रममा समावेश गराउनु पर्ने एवं स्थानीय तहले तोकेको संयुक्त अनुगमन तथा प्रगति प्रतिवेदन प्रणाली अपनाउनु पर्ने

- नेपाल सरकारको पूर्व स्वीकृति लिएर मात्र कुनै पनि अन्तरराष्ट्रिय गैर सरकारी संस्थाले स्थानीय तहसँग समन्वयमा कार्य गर्नु पर्ने

संवैधानिक दायित्व तथा स्थानीय सरकार संचालन सम्बन्धी संघीय कानूनका अतिरिक्त स्थानीय तहको आवधिक योजना तर्जुमा प्रक्रियामा देहायअनुसार कानूनी तथा नीतिगत दस्तावेजहरूलाई आधार लिइएको छ :

- दिगो विकासका लक्ष्यहरू
- चालु त्रिवर्षिय योजना
- राष्ट्रिय भूउपयोग नीति, २०६९
- विषयगत ऐन तथा नीतिहरू
- राष्ट्रिय योजनाबाट जारी राष्ट्रिय अनुगमन तथा मूल्याङ्कन निर्देशिका
- राष्ट्रिय, प्रादेशिक तथा जिल्लास्तरीय विषयगत गुरुयोजनाहरू
- स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन २०७५

१.४ आवधिक योजना तर्जुमा तथा प्रक्रिया

यस गाउँपालिकाको विस्तृत स्वरूपको आवधिक योजना गाउँ कार्यपालिकाबाट तयार तथा स्वीकृत कार्यविधि बमोजिम देहायको विधि तथा प्रक्रिया अनुसार तर्जुमा गरियो ।

१.४.१ आवधिक योजना तर्जुमा कार्यविधि तयारी तथा स्वीकृती

स्थानीय सरकार संचालन ऐनको दफा २४ को व्यवस्था तथा जोरायल गाउँपालिकाको आर्थिक ऐन अनुसार युनिसेफ नेपालको आर्थिक तथा विषयविज्ञको प्राविधिक सहयोगमा विधायक समिति अन्तरगत गठित आवधिक योजना तर्जुमा उपसमितिले मस्यौदा तयार गरि पाँच वटै विषयगत समितिहरू संगको वृहत छलफल तथा अन्तरकृया बाट विषयगत लक्ष्य तथा नतिजाहरू निर्धारण गरी जोरायल गाउँ कार्यपालिकाबाट वृहत स्वरूपको आवधिक योजना तर्जुमा गर्ने गरि कार्यविधि स्वीकृत गरी सोही कार्यविधि बमोजिम आवधिक योजना तर्जुमा गरिएको छ ।

१.४.२ योजना तयारी कार्याशाला गोष्ठी

गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०७५/७६ को बजेट तथा कार्यक्रम (आर्थिक तथा विनियोजन ऐन, २०७५) बमोजिम युनिसेफ नेपालको सहयोग तथा सहजीकरणमा आवधिक योजना तर्जुमा गर्ने गाउँ कार्यपालिकाबाट निर्णय गरियो । सोही निर्णय बमोजिम गाउँपालिकाले आन्तरिक रूपमा गृहकार्य तथा सरोकारवालासँग राय परामर्श गरी आवधिक योजना तर्जुमा प्रक्रिया, आवश्यक श्रोत साधन, सहभागिता र कार्यतालिका लगायतका विषयमा समझदारी निर्माण गरियो । सोही बमोजिम गाउँपालिकाको आयोजना र युनिसेफ नेपालको प्राविधिक सहयोगमा स्थानीय तहको विस्तृत स्वरूपको आवधिक योजना तर्जुमा सम्बन्धी अभिमुखीकरण सम्पन्न गरियो । उक्त अभिमुखीकरण गोष्ठीको अन्तमा गाउँपालिका उपाध्यक्षको संयोजकत्वमा संयोजन समिति गठन गरियो भने विषयगत समितिका संयोजक हरुको संयोजकत्वमा विषयगत समिति गठन तथा पुनर्गठन गरियो यसै गरि शिक्षा शाखा प्रमुखको संयोजनमा

दस्तावेजीकरण उप समिति समेत गठन गरि विषयगत छलफल अगाडी बढाईयो । त्यस पश्चात गाउँपालिकाको आयोजना र विषय विज्ञको रुपमा नियुक्त परामर्शदाता (विशन देव जोशी) को प्राविधिक सहयोगमा विषयगत समितिहरुलाई आवधिक योजना तर्जुमा सम्बन्धि अभिमुखीकरण तथा योजना तर्जुमा कार्यशाला सम्पन्न गरी योजना तर्जुमा कार्य अगाडि बढाइयो । कार्यशालाबाट विषयगत विज्ञको सहजीकरणमा दीर्घकालिन सोच, गाउँ विकासको लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति तथा प्राथमिकता, संभावना तथा समस्या विश्लेषण, योजनाको नतिजा तालिका, गाउँ विकासका प्रमुख तथा रणनीतिक कार्यहरुको मस्यौदा तयार गरियो ।

१.४.३ आधाररेखा सूचना तथा वस्तुस्थिति विश्लेषण

आवधिक योजना तर्जुमा कार्यशाला गोष्ठी आयोजना पूर्व गाउँपालिकाले परामर्शदाता संस्थाको रुपमा नियुक्त गरेको समान पहुँच विकास केन्द्र (सिड) नेपाल, डोटीले तयार गरिएको विषयगत स्थिति विवरण सहितको वस्तुगत विवरण अध्ययन गरिएको थियो । उक्त वस्तुगत विवरणमा गाउँपालिकाको भौगोलिक तथा भौतिक अवस्थिति, जनसांख्यिक, आर्थिक, सामाजिक, पूर्वाधार विकास, वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन र संस्थागत विकास तथा सुशासनको अवस्था सहित विषयगत वस्तुस्थिति विवरण समावेश गरिएको छ । सबै भन्दा पहिला ति सूचना तथा विवरण हरुलाई विषयगत समिति तथा सरोकारवालाहरुको सहभागितामा आवश्यक तथ्यांकहरु अध्यावधिक गर्ने कार्य गरियो । अध्यावधिक गाउँ वस्तुगत विवरणमा उल्लिखित सूचनालाई विस्तृत स्वरुपको आवधिक योजनाको आधाररेखा सूचनाको रुपमा उपयोग गरिएको छ । आवधिक योजना तर्जुमाको क्रममा वस्तुगत विवरणलाई प्रस्तुतिकरण तथा छलफल पश्चात थप परिस्कृत गरिएको छ । आवधिक योजना तर्जुमा प्रक्रियामा वस्तुगत विवरणको विश्लेषण एवं सहभागितामूलक छलफल गरी सरोकारवालाको नक्शाङ्कन, भूमिका तथा योगदानको लेखोजोखा समेत गरिएको थियो । वस्तुगत विवरण तथा सूचनाका आधारमा गाउँपालिकाको विषयगत वस्तुस्थिति विश्लेषण गरियो ।

वडा अनुसार घरधुरी विवरण

	वडा नं.						जम्मा
	१	२	३	४	५	६	
घरधुरी	५१४	७६१	५३७	९१७	५३२	५४२	३८०३

जनसंख्या वितरणको अवस्था

वडा नं.	जनसंख्या			
	महिला	पुरुष	तेश्रो लिङ्गी	जम्मा
१	१४१४	१३७०	०	२७८४
२	२३१५	२२५१	०	४५६६
३	१६६४	१६१६	१	३२८१
४	२७०९	२५०८	०	५२१७
५	१३४८	१३६५	१	२७१४
६	१५७३	१५३२	०	३१०५
जम्मा	११०२३	१०६४२	२	२१६६७

१.४.४ वडास्तरीय तथा लक्षित समूह परामर्श

जोरायल गाउँपालिकाको आयोजनामा सवै वडाका वडा अध्यक्ष तथा उपलब्ध वडा सदस्यहरुको सहभागितामा एकिकृत रुपमा गाउँपालिका केन्द्रमा नै एक दिवसिय परामर्श गोष्ठी सम्पन्न गरियो । उक्त परामर्श गोष्ठीमा वडा समितिका पदाधिकारी, विषयगत शाखा/उपशाखाका प्रमुख वा प्रतिनिधि, सरोकारवाला निकायहरु र लक्षित समुदायको प्रतिनिधित्व रहेको थियो । योजना तयारी कार्यशालाले तयार गरेको संभावना, समस्या र कार्यक्रम माथि छलफल गरी आवश्यक सुझाव सहित विषयगत समितिका बैठकहरुमा पेश गरियो । उक्त परामर्श कार्यक्रममा स्थानीय तहका वास्तविकतालाई सुक्ष्म तवरले छलफल गरी विषयगत रुपमा सुझाव संकलन गरिएको थियो । यस कार्यक्रममा गाउँपालिकाका पदाधिकारी तथा कर्मचारी, विषयविज्ञ सहित साभेदार संस्थाका प्रतिनिधीहरुले सहजीकरण गरिएको थियो ।

१.४.५ आवधिक योजना तर्जुमा गोष्ठी

आवधिक योजना तयारी कार्यशाला गोष्ठी तथा वडास्तरीय तथा लक्षित समूह परामर्श गोष्ठीबाट आएका सूचना तथा अपेक्षालाई विज्ञ परामर्शदाताको प्राविधिक सहयोगमा नतिजामूलक योजनाको स्तरीय ढाँचामा विषयगत रुपमा लिपिवद्ध गरी योजना तर्जुमा कार्यशाला गोष्ठी आयोजना गरियो । गाउँपालिकाको नेतृत्व, विषयगत समितिहरुका संयोजक तथा गाउँ विकासका सरोकारवालाको सहभागिता र विज्ञ परामर्शदाताको सहजीकरणमा सम्पन्न योजना तर्जुमा गोष्ठीमा गाउँ विकासको लक्ष्य, उद्देश्य निर्धारण सहित नतिजा खाकामा ढाल्ने कार्य सम्पन्न गरियो । विषयगत समूहमा छलफल गरी प्राप्त निष्कर्षलाई विस्तृत समूहमा (प्लानल) मा प्रस्तुत तथा छलफल, गरी सुझाव संकलन गरियो । विषयगत समूहमा योजनाको नतिजा खाका, विषय क्षेत्रगत नीति, कार्यनीति र कार्यक्रम समेत छलफल र प्रस्तुती गरिएको थियो । यस प्रकार गाउँपालिकाको विकासको नतिजा खाँका र सो नतिजा प्राप्त गर्न आवश्यक तथा उपयुक्त रणनीतिक कार्यक्रम र आयोजनाको प्रस्ताव समेत तयार गरियो । गाउँपालिकाको समष्टिगत आर्थिक तथा सामाजिक विकासको लक्ष्य प्राप्त गर्न गाउँपालिका तथा स्थानीय तहका सरोकारवालाहरुको स्रोत तथा क्षमता आधार मानी ५ वर्ष अवधिको स्थानीय तहको अधिकारका विषय क्षेत्रहरु समावेश एकीकृत योजनाको प्रारम्भिक मस्यौदा तयार गरियो । योजनालाई वार्षिक योजना (वार्षिक नीति, कार्यक्रम तथा बजेट) मार्फत कार्यान्वयन गर्ने र प्रक्रिया अनुगमन, नजितामूलक अनुगमन, आवधिक समीक्षा तथा मूल्याङ्कन गरी नतिजाको मापन तथा सिकाईको प्रारूप समेत तयार गरियो । कार्यशालामा विगतका सफल सिकाई, विज्ञहरुका सुझाव, स्थानीय प्राथमिकता र सैद्धान्तिक मान्यतासँग अर्थपूर्ण र तार्किक तालमेल मिलाई साभ्ना प्रतिबद्धता र सहमतिको दस्तावेजको रुपमा विकसित गर्ने कार्य सम्पन्न भयो ।

१.४.६ योजना दस्तावेज तयारी

आवधिक योजना तयारी कार्यशाला, वडागत परामर्श कार्यक्रम र योजना तर्जुमा कार्यशालाको निचोड तथा विवरणका आधारमा योजना दस्तावेजको मस्यौदा तयार गरियो । योजना दस्तावेजलाई परिचय, योजना अवधारणा तथा प्रारूप र

कार्यान्वयन योजना गरी तीन परिच्छेदमा विभाजन गरिएको छ । योजना दस्तावेज तयार गर्दा साविक स्थानीय तहका आवधिक, एकीकृत तथा विषय क्षेत्रगत गुरुयोजनाको प्रारूपलाई सन्दर्भ सामग्रीको रूपमा प्रयोग गरिएको छ । साथै योजनामा योजनाविद् तथा विषयविज्ञहरूको सुझाव लिई योजना तर्जुमा प्राविधिक सहयोग टोलीद्वारा आवधिक योजना दस्तावेज लेखन तथा दस्तावेज मस्यौदा तयारी गर्ने कार्य सम्पन्न गरियो । नतिजामूलक योजनाको ढाँचामा स्थानीय तहका अधिकार क्षेत्रका सबै विषयहरू प्राविधिक पक्षहरूलाई तार्किक र वस्तुनिष्ठ रूपमा प्रस्तुत गरी आवधिक योजनाको मस्यौदा दस्तावेज तयार गरिएकोछ ।

१.४.७ योजना प्रमाणिकरण कार्यशाला तथा अन्तिम दस्तावेज तयारी

गाउँपालिकाले स्वीकृत गरेको ढाँचा, सहभागितामूलक कार्यशाला तथा परामर्श, विषयविज्ञको सुझाव र परामर्शका आधारमा तयार गरेको योजनाको मस्यौदालाई विषयगत समिति, कार्यपालिका तथा गाउँ सभाका सदस्यहरू र स्थानीय तहका सरोकारवाला माझ प्रमाणीकरण कार्यशालाको आयोजना गरी प्रस्तुती, छलफल तथा सुझाव प्राप्त गरियो । प्रमाणिकरण कार्यशालामा विषयगत रूपमा समूहगत छलफल र परामर्श गरी समूहको निष्कर्ष तथा सुझावलाई बृहत समूहमा प्रस्तुत तथा छलफल गरी योजनालाई अन्तिम रूप प्रदान गरियो । यसरी कार्यशालाबाट प्राप्त सुझाव तथा पृष्ठपोषणलाई समावेश गरि जोरायल गाउँपालिकाको ५ वर्षे एकीकृत आवधिक योजनाको दस्तावेज तयार गरिएकोछ । यस योजनालाई जोरायल गाउँपालिकाको प्रथम आवधिक योजनाको रूपमा मिति २०७६ सालको जेष्ठमा वसेको गाउँसभामा पेश तथा दफाबार छलफल गरी स्वीकृत गरियो ।

१.५ सिमा

जोरायल गाउँपालिकाको आवधिक योजना तर्जुमाको लागि संघीय मामिला तथा प्रशासन मन्त्रालयबाट उपलब्ध स्थानीय तहको वस्तुगत विवरण तयारी कार्यविधिमा व्यवस्था भए बमोजिमका तथ्याङ्कहरू र सहभागितामूलक कार्यशाला तथा छलफलबाट उपलब्ध तथ्यहरूको आधारमा विश्लेषण गरिएको छ ।

यो योजनाको सन्दर्भ जोरायल गाउँपालिकासँग मात्र जोडिएको छ, अन्य स्थानीय तहहरूको यस संग प्रत्यक्ष सम्बन्ध छैन । गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरणमा रहेका तथ्यहरूमा एकरूपता नभएको ठाँउमा गाउँपालिका स्तरीय अन्तरक्रियाबाट आएको तथ्यलाई आधार मानिएको छ ।

गाउँपालिकाको समग्र विकासमा स्थानीय तह, प्रदेश तथा संघीय सरकारको साथै गैर सरकारी संघ/संस्था, सहकारी एवं स्थानीय समुदायमा आधारित संस्था र विकास साभेदारको सहयोगमा संचालन हुने संभावित कार्यक्रमलाई पनि समावेश गरिएको छ । गाउँपालिकाको आन्तरिक स्रोत, गाउँपालिकामा संघ तथा प्रदेशबाट अन्तर सरकारी वित्तिय हस्तान्तरण अन्तर्गत प्राप्त हुने तथा अन्य स्रोतबाट वार्षिक रूपमा परिचालन हुने संभाव्य स्रोतलाई आधार बनाइएको छ । यस एकीकृत स्वरूपको आवधिक योजनामा अन्तर सरकारी तथा विषय क्षेत्रयोजनाको विचमा अन्तरसम्बन्ध कायम गर्ने प्रयास गरिएको छ ।

परिच्छेद २

योजना अवधारणा तथा प्रारूप

२.१ वस्तुस्थिती विश्लेषण

जोरायल गाउँपालिकाको आर्थिक, सामाजिक, भौतिक तथा पूर्वाधार विकास, वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन र संस्थागत विकासको विद्यमान स्थिति सम्भावना, समस्या, र चुनौतिको विषयगत रूपमा विश्लेषण देहायवमोजिम गरिएको छ ।

२.१.१ आर्थिक विकास :

आर्थिक विकास समिति अन्तरगतका कृषि विकास , पशु पालन, पर्यटन, सिंचाई, उद्योग तथा वाणिज्य, बैंक तथा वित्तीय क्षेत्र र खाद्य सुरक्षा, गरिवी र बेरोजगारी जस्ता उप क्षेत्रहरूको विश्लेषणका आधारमा यस गाउँपालिकामा मुख्यतः व्यवसायिक स्थानीय आलु तथा तरकारी, फलफूल तर्फ ओखर तथा स्याउ खेति, कोसेवाली तर्फ सिमी, अन्नबाली तर्फ जोरायल वासमती धान र अन्य स्थानीय जातका धान, गहुँ, मकै, कोदे तथा फापर र वनपैदावरमा जडिबुटी आर्थिक विकासको प्रमुख साधनको रूपमा रहेको छ । आर्थिक विकास संभावनाका क्षेत्रहरू प्रचुर भएपनि कठिन भौगोलिक अवस्था, सवै वडाहरूमा सडकको पहुँच, विद्युत उपलब्धता जस्ता पूर्वाधारको कमी, तिब्र वाह्य बसाईसराई, आवश्यक व्यवसायिक ज्ञान तथा सूचनाको कमी, सेवा सुविधा र बजार संगको सम्बन्धको कमिले कृषि तथा पशुपालन, घरेलु उद्योग, व्यापार र व्यवसायको सृजना र विकासका गतिवधीहरू फड्को मार्न सकेको छैन । गाँउवासीको प्रमुख पेशा कृषि भएतापनि अधिकांश कृषकहरू निर्वाहामुखी उत्पादनमा नै सिमित रहेकोहुँदा उत्पादकत्वमा खास सुधार हुन सकेको छैन ।

प्राकृतिक रूपमा अत्यन्त सुन्दर यस जोरायल गाउँपालिकाका पनि सबभन्दा तल नदी तथा खोला किनारमा धान खेत सो भन्दा माथि गाउँवस्ती, अनी पाखोबारी र त्यसमाथि वनजंगल र पाखो तथा अनी सो भन्दा माथि खर्क रहेको त्यसपछि पुन जंगल सहितको भूउपयोग प्रणाली विद्यमान रहेको छ । प्रशस्त वनजंगल तथा चरण क्षेत्र रहेको यस गाउँपालिकामा बाखा पालनको प्रचुर संभावना छ । त्यसै गरि फलफुल खेती अझ विशेष गरि सुन्तला खेती, महुरी पालन, कुखुरा पालन व्यवसायलाई व्यवस्थापन र व्यवसायिक बनाई पशु तथा पशुजन्य उत्पादन बृद्धी तर्फ योजनामा विशेष ध्यान दिनु आवश्यक छ ।

यस गाउँपालिका क्षेत्रमा पर्यटकीय महत्वका दृष्टिकोणले प्रसिद्ध धार्मिक मठ मन्दिरहरू, गुफा तथा छहरा भर्ना लगायत अन्य रमणिय स्थान, स्थानीय भाषा, संस्कृती, भेषभुषा तथा जनजीवन लागयत पर्यापर्यटनका अनेकौ संभावना रहेको छ । पर्यटन पूर्वाधार, सूचना तथा प्रचारप्रसार र सम्बन्धित सेवा सुविधा लगायत पर्यटकीय सेवाहरूको व्यवस्थापनको कमीका कारण आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकहरूमा बृद्धी हुने सकेको छैन ।

जोरायल गाउँपालिकाको कृषि प्रसार तथा विकास, पर्यटन विकास र विस्तार, उद्योग व्यापार तथा व्यवसाय, सहकारी, बैंक तथा वित्तीय सेवा सुविधा लगायत स्थानीय तहको लागि उपलब्ध आर्थिक अधिकार क्षेत्रको संभावना, समस्या तथा विकासका लागि अबलम्बन गर्नु पर्ने रणनीति तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १ : आर्थिक विकास (संभावना, समस्या तथा संभावना उपयोग रणनीति)

संभावना तथा अवसर	समस्या तथा चुनाति	संभावना उपयोग रणनीति
<p>कृषि</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ ३३८० हेक्टर कृषि योग्य जमिन ❖ २१८० मा खेती ❖ ८१० हेक्टर सिचाइ सुविधा ❖ ८० प्रतिशत जनसंख्या कृषिमा आवद्ध ❖ बगर खेतिका लागि वडा नं. ३ र ४ मा सम्भावना रहेको ❖ मौरीपालनको लागि वडा नं. ५ र ६ सम्भावना रहेको -वडा नं. ५ को हडरानी र ६ को गुनड) ❖ तेजपत्ता, रिठो, अल्लो लगायतका जडिबुडीहरुको सम्भावना रहेको ❖ ५ वटा कृषि संकलन केन्द्र हरू रहेका -गौरा १, सिलंगिबाग १, चनकट्टे १, बुडर ३, राउतकट्टे १) ❖ ३० वटा कृषक समुह र २ वटा कृषि सहकारी संचालनमा रहेका ❖ मत्स्य पालन, मौरी पालन र नर्सरी उत्पादनका लागि सम्भावना रहेको ❖ प्रख्यात जोरायल बास्मति धानको उत्पादन रहेको ❖ क्वि खेतीको प्रयाप्त सम्भावना र बजार रहेको ❖ जडिबुटी तथा गैरकाष्ठ बन पैदावार उत्पादन का लागि योग्य स्थानका रुपमा रहेको ❖ गाउँपालिका को तर्फबाट कृषकहरुलाई कृषि 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ २५७० हेक्टर जमिनमा सिचाइ सुविधा नपुगेको ❖ १२८० हेक्टर जमिन बाँजो रहेको ❖ गठन भएका ३० वटा कृषक समुह मध्य ५ वटा निष्कृय रहेका ❖ कृषि योग्य जमिन खण्डिकृत हुदै गएको ❖ वडास्तरमा दक्ष कृषि प्राविधिकको अभाव रहेको ❖ वडाहरुमा एग्रेभेटको व्यवस्था नभएको ❖ कृषिमा परम्परागत खेती प्रणाली विद्यमान रहेको ❖ रैथाने बास्मति लगायतका विउ हरू लोप हुदै गएको 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ भू उपयोग निति बनाइ लागू गर्ने ❖ बगर खेति लाइ प्रबद्धन गरिने ❖ बृहत तथा साना सिचाइ आयोजना मार्फत सिचाइ सुविधा बढाउने ❖ कृषि भण्डारण केन्द्र स्थापना गरिने ❖ अल्लो प्रसोधन केन्द्र स्थापना गरिने ❖ आइ.पि.एम. प्रणाली लाइ विस्तार गर्ने ❖ रैथाने बास्मति को संरक्षण र बजारीकरण गर्ने ❖ नमुनाको रुपमा अलैचि तथा कफि खेति विस्तार गरिने ❖ स्थानिय कृषि स्रोत व्यक्तिहरु तयार गरि परिचालन गरिने ❖ कृषि हाटबजार संचालन गरिने ❖ व्यवसायीक कृषि खेतिलाइ बढावा गरिने ❖ वडा नं. ६ लाई सुन्तला तथा फलफूल, मह, मसला बालीको पकेट क्षेत्रको रुपमा बिस्तार गर्ने । ❖ वडा नं. ५ मा रेम्बो ट्राउट र किभि खेतिलाइ बिस्तार गर्ने । ❖ वडा नं. ३ र ४ लाइ जोरायल बास्मती जोन बनाउने । ❖ वडा नं. १ र २ लाइ आलू, तरकारीको पकेट क्षेत्र बनाउने । ❖ वडा नं. ५ र ६ मा मौरीपालन व्यवसाय लाइ बिस्तार गरिने । ❖ वडा नं. ४ मा मकै खेती लाइ बिस्तार गरिने । ❖ वडा नं. मा केरा खेतीलाइ व्यवस्थीत गरी बिस्तार गरिने ।

<p>उत्पादनका लागि प्रोत्साहनको व्यवस्था रहेका</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ प्लाष्टिक पोखरी १५, प्लाष्टिक घर ५० 		<ul style="list-style-type: none"> ❖ वडा नं.३ मा व्यवसायिक उखु खेती विस्तार गर्ने ❖ वडा नं. २ मा कुखुराको दाना उत्पादन गर्ने उद्योग खोल्ने । ❖ वडा नं. ४ र ६ मा जुस उद्योग स्थापना गर्ने । ❖ ३ नं. वडामा रहेको सिस्तु उद्योगलाई व्यवस्थित गरी विस्तार गरिने । ❖ कृषिमा बाली र पशु विमा गर्ने । ❖ सबै वडामा अलैची खेतीलाई विस्तार गर्ने । ❖ बेसार र खुर्सानी उद्योग खोल्ने । ❖ वडा नं. ३ र ४ मा नमकिन उद्योग खोल्ने । ❖ गाउँपालिका द्वारा बास्मती धानको प्रशोधन तथा बजारीकरण गर्न इलेक्ट्रीक ढिक्की तथा प्लान्ट स्थापना गर्ने । ❖ वडा नं.१ मा मौरीपालन पकेट र माछापालन पकेट संचालन गर्ने
<p>पशुपालन</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ ५६ वटा बाख्रापालन फर्म रहेका ❖ ३ वटा भैसि पालन फर्म रहेका ❖ २ वटा गाइपालन, २ वटा बंगुर पालन फर्म, ११ वटा कुखुरा पालन फर्म रहेको ❖ २ वटा डेरी संचालनमा रहेका ❖ ४ वटा ग्रामिण पशु स्वास्थ्य कार्यकर्ता रहेका ❖ १० वटा बाख्रा पालन समूह, ४ वटा भैसी पालन, २ वटा गाइ पालन समूह, ६ वटा कुखुरा पालन समूह रहेका 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ पशुपालनम व्यवसाय व्यवसायीकरण नभएको ❖ नश्ल सुधारमा समस्या रहेका ❖ दुधमा आत्मनिर्भर नहुनु ❖ व्यावसायिक घाँस खेती नहुनु ❖ पशुपक्षीजन्य रोग ले समस्या पार्नु ❖ पर्याप्त ग्रामिण पशु स्वास्थ्य कार्यकर्ताको अभाव ❖ वितरित अनुदानको प्रभावकारी प्रयोग नहुनु ❖ गाउँपालिकामा डेरी उद्योग प्रयाप्त नहुनु ❖ आवश्यक मात्रामा एग्रेभेट नहुनु 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ पशुपालन फर्म हरुको विस्तार गर्ने ❖ एक गाउँ एक पशु पकेट क्षेत्रको निर्धारण ❖ दूध तथा मासुजन्य उत्पादनमा गाउँपालिकालाई आत्मनिर्भर बनाउने ❖ अनुदान वितरण प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाउने ❖ नश्ल सुधार तथा पशु स्रोत केन्द्र स्थापना गरिने ❖ व्यावसायिक पशुपालनका लागि भुइँ घाँस तथा डाले घाँस खेति विस्तार गरिने ❖ मासु पसलहरुलाई व्यवस्थित तथा विस्तार गरिने ❖ पशुपालन फर्महरुलाई विस्तार गरिने ❖ पशुपालन समूहहरुको क्षमता अभिवृद्धि गरिने

		<ul style="list-style-type: none"> ❖ .बिरोजगार युवाहरु लाइ सामुहिक पशुपालन व्यवसायमा आकर्षण गराउने ❖ .प्रत्येक वडामा बोयर वाखाको स्रोतकेन्द्र लाइ विस्तार गरिने । ❖ .सम्पूर्ण वडाहरुमा भैसीपालन व्यवसायलाइ विस्तार गर्ने । ❖ .सबै वडामा गाउँपालिकाको आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोगमा लोकल कुखुरा फर्म विस्तार गर्ने । ❖ .वडा नं. १,३,४,५ र ६ मा जर्सी गाइको विस्तार गरिने । ❖ .आवश्यकता अनुसार सबै वडामा पशु टेबिज निर्माण गरिने । ❖ .हाँस पालन व्यवसायलाइ नमुनाका रूपमा विस्तार गरिने । ❖ .बाँदर भगाउन बादर प्रतिरोधक घाँस लगाउने ।
<p>सिचाई</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ .८१० हेक्टर जमिन मा सिचाइ सुविधा पुगेको ❖ .बृहत तथा साना सिचाइ -कुलो सहित) ३० वटा संचालनमा रहेका 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ .२५७० हेक्टर जमिनमा सिचाइ सुविधा नपुगेको ❖ .सिचाइ कुलोमा १२ महिना पानीको उपलब्धता नहुनु 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ .बृहत तथा साना सिचाइ योजना संचालन गरिने ❖ .पक्की पोखरी निर्माण र सेवा विस्तार
<p>पर्यटन</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ .घण्टेश्वर,जलादेवी,शिव, पिनाकेश्वर,भिमछेदन शिला,मालिका लगायतका १५ वटा मन्दिरहरु रहेका ❖ .२ वटा छहरा रहेका ❖ .वडा नं ३ मा १ वटा गुफा रहेका ❖ .४ नं. मा थली केदार गफा ❖ .छतिवन ,मुस्या, देउ, खक्कर,लामी,बाटुली,भुर्रेकुर्रे, ज्वालावान,रंगेनी,ब्रह्मछडा लगायतका १० वटा तालहरु रहेका ❖ .वडा नं ३ मा राजाकोट दरवार र वडा नं ६ मा नागी 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ .पर्यटक क्षेत्रहरुको संरक्षण,सम्बद्धन को अभाव ❖ . पर्यटक स्थलसम्म पुग्न सडक तथा बाटोको अभाव ❖ .प्रचार प्रसारको अभाव 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ .पर्यटन गुरुयोजनाको निर्माण गरिने ❖ .पर्यटन स्थानसम्म पुग्न सडक तथा पदमार्ग विस्तार ❖ .पर्यटकिय स्थलको संरक्षण तथा सम्बद्धन ❖ .पर्यटकिय स्थलहरुको प्रचार प्रसार ❖ .आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटन पर्वधन ❖ .सुविधासम्पन्न पर्यटक आवास गृह निर्माण ❖ .पर्यटन पर्वधनका लागी लगानी मैत्री वातावरण निर्माण ❖ .आन्तरीक तथा बाह्य पर्यटक आकर्षणको लागी भ्यू टावर निर्माण

<p>मल्ल राजाको दरबार</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ द्रौपती चौतारा ❖ वडा नं ३ मा तोवाघाट सुरुङ ❖ छिला छेदन २ वटा -भिम छेदन, पाण्डव) ❖ पाल शाक्य बौद्ध गुम्बा 		<p>तथा प्रबद्धन गर्ने ।</p>
<p>बैंक तथा वित्तीय सेवा</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ २ वटा स्थानमा कृषि विकास बैंक रहेको ❖ १ स्थानमा देव विकास बैंक रहेको ❖ लघु वित्तीय संस्था २ (कालिका र किसान माइक्रो) ❖ लघु जलविद्युत सहकारी १ ❖ वचत तथा ऋण सहकारी ५ ❖ बहुउद्देश्यीय सहकारी ८ ❖ कृषि सहकारी २ ❖ वित्तीय संस्थाहरूको लगानी कृषि तथा पशुपालनमा ५० प्रतिशत, व्यापार व्यवसाय २० प्रतिशत, ३० प्रतिशत अन्य 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ वित्तीय सेवामा सबैको पहुँच नहुनु ❖ सहकारीहरूको कर्जा प्रवाह उत्पादन मुलक कार्य मा प्रयोग न्युन हुनु ❖ बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरू सञ्चालनमा इन्टरनेटको समस्या ❖ कतिपय सहकारी संस्थाहरू उद्देश्य अनुसार सञ्चालनमा नहुनु 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ वित्तीय क्षेत्रमा नागरिकहरूको पहुँच अभिवृद्धि गर्ने ❖ सहकारी संस्थाहरूको व्यवस्थापकिय क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ❖ सहकारीहरूको प्रभावकारी रुपमा अनुगमन, नियन्त्रण र रेखदेख गर्ने ❖ सहकारी तथा वित्तीय संस्थाहरूको लगानीलाई उत्पादन मुलक क्षेत्रमा लगानीका लागी उत्प्रेरित गर्ने ❖ सहकारी संस्थाहरूको लगानीलाई १ गाउँ १ उत्पादन प्रबधन गर्न केन्द्रित गर्ने ❖ आवश्यकता अनुसार सहकारी भवनहरूको निर्माण गरिने । ❖ सहकारी संस्थालाई उद्देश्य अनुसार लगानी गर्न तथा संचालन गर्न गाउँपालिका वाट नियमन गर्ने
<p>उद्योग तथा बजार व्यवस्थापन</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ कुटानी पिसानी मिल ११ ओटा ❖ अचार उद्योग १ ❖ काठको फुरु निर्माण उद्योग १ ❖ अल्लो प्रशोधन उद्योग १ ❖ उद्योगका लागि आवश्यक कच्चा पदार्थको उपलब्धता 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ उद्यमशिलता सम्बन्धि सिपको कमि ❖ उद्यमशिलता सम्बन्धि सुचना को कमि ❖ उद्योग संचालनका लागि विद्युत को अभाव ❖ उद्योग स्थापना तथा संचालनका लागि वित्तीय अभाव 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ उद्यम सम्बन्धि ज्ञान सिप अभिवृद्धि गर्ने ❖ उद्यमिहरूका लागि प्रविधि हस्तान्तरण गर्ने ❖ उद्यम संचालन गर्नका लागि आवश्यक वित्तीय लगानीका लागि सहकारी तथा वित्तीय संस्थाहरूलाई परिचालन गर्ने ❖ उत्पादीत बस्तुहरूको बजारीकरण गर्ने ❖ स्थानिय जडिबुटि संकलन तथा प्रशोधन केन्द्र स्थापना ❖ उद्योग स्थापना र बिस्तारमा निजी क्षेत्रको लगानी लाई प्रोत्साहन गर्ने ❖ उद्योग स्थापनाका लागी आवश्यक

		<p>कच्चा पदार्थ तथा वित्तिय व्यवस्था गर्ने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ गाउँपालीकामा १ ओटा पानी उद्योग खोल्ने । ❖ गाउँपालीकामा अल्लो प्रशोधन केन्द्र स्थापना गर्ने । ❖ बाँस, निङ्गला, सालको पात जस्ता कच्चा पदार्थहरुलाई उद्योगीकरण गर्ने ।
<p>खाद्य सुरक्षा, गरिवी र बेरोजगारी</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ स्थानीय स्तरमा पोषिलो खानेकुराको उपलब्धता ❖ सडक,बजार र खाद्य वस्तुसँग पहुँच ❖ गाउँपालिकाद्वारा गरिब लक्षित कार्यक्रम संचालित 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ खाद्य सुरक्षा चेतनाको कमि ❖ स्थानीय खाद्य उत्पादनलाई बेवास्ता ❖ पोषण शिक्षाको अभाव ❖ स्थानिय खाद्य वस्तुहरुको परिकार बनाउने सिपमा कमि ❖ स्थानीय खाद्य वस्तुहरुको परिकारमा आधारित व्यावसायीकरण कमी ❖ बेरोजगारीको तथ्यांक नहुनु 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ जनताको खाद्य अधिकारलाई सुनिश्चित गरिने ❖ खाद्य सुरक्षा तथा पोषण सम्बन्धि चेतना अभिवृद्धि गर्ने ❖ बेरोजगारीको तथ्यांक संकलन तथा अद्यावधिक गर्ने ❖ युवा स्वरोजगार कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने ❖ स्थानीय खाद्य वस्तुमा आधारित व्यावसायहरु प्रबर्धन गर्ने ❖ सुनौला हजार दिने कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रुपमा सञ्चालन गर्ने।

तालिका : २ : आर्थिकविकास क्षेत्रको समस्या सवाल र समाधानका उपायहरू

समस्या तथा सवालहरू	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरू	समाधानका उपायहरू	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरू
कृषि					
<ul style="list-style-type: none"> २५७० हेक्टर जमिनमा सिचाइ सुविधा नपुगेको १२८० हेक्टर जमिन बाँजो रहेको गठन भएका ३० वटा कृषक समुह मध्य ५ वटा निष्क्रिय रहेका कृषि योग्य जमिन खण्डिकृत हुँदै गएको वडास्तरमा दक्ष कृषि प्राविधिकको अभाव रहेको वडाहरूमा एग्रेभेटको व्यवस्था नभएको कृषिमा परम्परागत खेती प्रणाली विद्यमान रहेको रैथाने बास्मति लगायतका विउ हरु लोप हुँदै गएको 	<ul style="list-style-type: none"> बेरोजगारी संख्या मा वृद्धि कृषि पेशा व्यवसायीकरण हुन नसक्नु उत्पादन र उत्पादकत्व घट्नु किसानले समयमै सेवा नपाउनु रैथाने बास्मती धानको विउ नपाउनु कृषकहरूको आयआर्जनमा कमि आउनु समयमै कृषकहरूले मल,विउ,कृषि यन्त्रहरू नपाउनु 	<ul style="list-style-type: none"> सिचाइ योजनाहरू प्राथमिकतामा नपर्नु अनुगमन,मुल्याङ्कन पद्धति प्रभावकारी नहुनु दक्ष कृषि प्राविधिक उपलब्ध नहुनु प्रयाप्त मात्रामा एग्रेभेटहरू संचालन नहुनु व्यावसायिक खेति प्रणालीमा चासो तथा आर्थिक अभाव हुनु अन्य जातका धानका संगै खेति गर्नाले वेजात हुनु 	<ul style="list-style-type: none"> सिचाइलाइ प्राथमिकता दिँदै खेति योग्य जमिनमा सिचाइ सेवा विस्तार गर्नुपर्ने कृषि योग्य जमिनलाइ खण्डिकरण,चक्लाबन्दी हुन बाट रोक्न भु उपयोग नीती बनाइ लागु गर्ने अनुगमन,मुल्याङ्कन पद्धतिलाइ प्रभावकारी बनाने अगुवा कृषक तथा ग्रमिण कृषि कार्यकर्ता हरु तयार गरी परिचालन गर्ने स्थानिय कृषि स्रोत व्यक्तिहरू तयार गरी परिचालन गर्ने कृषिमा यान्त्रिककरण तथा व्यावसायिकरण गर्दै लैजाने रैथाने जोरायल बास्मतिको संरक्षण र बजारीकरणका लागि समुह,सहकारी मार्फत प्याक कार्यक्रम संचालन गर्ने बास्मति धानको विउ बैंकको स्थापना गरी विउ ग्रेडिन गरी वितरण गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> कृषिमा यान्त्रिककरण तथा व्यावसायीकरण गर्ने कृषि जन्य उत्पादनको बजारीकरण गर्ने व्यावसायिक कृषि तर्फ युवाहरूको आकर्षण बढाउने कृषिमा अनुदान वितरण पद्धतिलाइ प्रभावकारी बनाउने 	<ul style="list-style-type: none"> भू उपयोग नीति बनाइ लागू गर्ने बगर खेति लाइ प्रबद्धन गरिने बृहत तथा साना सिचाइ आयोजना मार्फत सिचाइ सुविधा बढाउने कृषि भण्डारण केन्द्र स्थापना गरिने अल्लो प्रसोधन केन्द्र स्थापना गरिने आइ.पि.एम. प्रणाली लाइ विस्तार गर्ने रैथाने बास्मति को संरक्षण र बजारीकरण गर्ने नमुनाको रुपमा अलैचि तथा कफि खेति विस्तार गरिने स्थानिय कृषि स्रोत व्यक्तिहरू तयार गरि परिचालन गरिने कृषि हाटबजार संचालन गरिने व्यवसायीक कृषि खेतिलाइ बढावा गरिने

पशुपालन

<ul style="list-style-type: none"> ● पशुपालन व्यवसाय व्यवसायीकरण नभएको अपनाइएको ● नश्ल सुधारमा समस्या रहेका ● दुधमा आत्मनिर्भर नहुनु ● व्यावसायिक घाँस खेती नहुनु ● पशुपक्षीजन्य रोग नियन्त्रण नहुनु ● पर्याप्त ग्रामिण पशु स्वास्थ्य कार्यकर्ताको अभाव ● वितरित अनुदानको प्रभावकारी प्रयोग नहुनु ● गाउपालिकामा डेरी उद्योग प्रयाप्त नहुनु ● आवश्यक मात्रामा एग्ग्रेभेट नहुनु 	<ul style="list-style-type: none"> ● पशुजन्य उत्पादनमा हास आउनु ● दुध तथा दुध जन्य उत्पादनहरुको आयातमा वृद्धि भइ पुजि पलायन हुनु ● पशुपालन व्यवसायको आकर्षण घट्नु ● बास्तविक किसान हरु अनुदानबाट बञ्चित हुनुका साथै अपेक्षित प्रतिफल प्राप्त नहुनु 	<ul style="list-style-type: none"> ● उन्नत जातका पशु उपलब्ध नहुनु र किसानहरुमा व्यवसायिकताको अभाव ● परम्परागत पशुपालन व्यवसाय ● आवश्यक पुजि अभाव ● पशुपालन सम्बन्धि व्यावसायिक ज्ञानको अभाव ● पशु औषधि पसल र प्राविधिकको उपलब्धता नहुनु ● अनुदान प्राप्तका लागि होडबाजि गर्नु र अनुगमन,मुल्यांकन पद्धति कमजोर हुनु 	<ul style="list-style-type: none"> ● पशुपालनल व्यावसायलाइ व्यावसायिकरण गर्न पकेट प्याकेजका रुपमा कार्यक्रम गर्नुपर्ने ● उन्नत जातका वोका,राँगाहरु उपलब्ध गराउने र कृतिम गर्भाधान कार्यक्रम लागु गर्ने ● गाइ तथा भैसि पालन तर्फ बेरोजगार युवाहरुलाइ आकर्षण गर्दै अनुदानमा बढोत्तरी गर्ने ● आहारा व्यवस्थापन र बजारको सुनिश्चितता गर्ने ● पहाडी क्षेत्रमा सजिलै पाल्न सकिने जर्सि करस गाइका कोरेली वितरण कार्यक्रम लागु गर्ने ● पशु उपचार तथा खोप कार्यक्रमहरु लागु गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ● पशुपालन व्यवसायलाइ व्यवसायीकरण गर्ने ● पशुजन्य उत्पादनमा आत्मनिर्भर बन्दै निर्यात पर्वधन गर्ने ● बेरोजगार युवाहरुलाइ सामुहिक पशुपालन तर्फ आकर्षण गर्दै उत्पादन वृद्धि गर्ने ● बाख्रा स्रोत केन्द्र स्थापना गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ● पशु कृषि फर्म हरुको विस्तार ● एक गाउ एक पशु पकेट क्षेत्रको निर्धारण ● दूध तथा मासुजन्य उत्पादनमा गाउपालिकालाइ आत्मनिर्भर बनाउने ● अनुदान वितरण प्रणालीलाइ प्रभावकारी बनाउने ● नश्ल सुधार तथा पशु स्रोत केन्द्र स्थापना गरिने ● व्यावसायिक पशुपालनका लागि भुइ घाँस तथा डाले घाँस खेति विस्तार गरिने ● मासु पसलहरुलाइ व्यवस्थित तथा विस्तार गरिने ● पशुपालन फर्महरुलाइ विस्तार गरिने ● पशुपालन समुहहरुको क्षमता अभिवृद्धि गरिने ● बेरोजगार युवाहरु लाइ सामुहिक पशुपालन व्यवसायमा आकर्षण गराउने
--	--	--	---	---	---

पर्यटन					
<ul style="list-style-type: none"> पर्यटक क्षेत्रहरूको संरक्षण,सम्बद्धन को अभाव पर्यटक स्थलसम्म पुग्न सडक तथा बाटोको अभाव प्रचार प्रसारको अभाव 	<ul style="list-style-type: none"> पर्यटकहरूको संख्यामा कमि पर्यटन व्यवसाय न्युन हुनु 	<ul style="list-style-type: none"> पर्यटन प्राथमिकतामा नपर्नु 	<ul style="list-style-type: none"> पर्यटन गुरुयोजना बनाइ लागु गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकहरूको संख्या बढाउने पर्यटन पर्वद्धन गरी आन्तरिक राजस्व बृद्धि गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> पर्यटन गुरुयोजनाको निर्माण गरिने पर्यटन स्थानसम्म पुग्न सडक तथा पदमार्ग विस्तार पर्यटकिय स्थलको संरक्षण तथा सर्म्बद्धन पर्यटकिय स्थलहरूको प्रचार प्रसार आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटन पर्वद्धन सुविधासम्पन्न पर्यटक आवास गृह निर्माण पर्यटन पर्वद्धनका लागि लगानी मैत्री वातावरण निर्माण
सिंचाई					
<ul style="list-style-type: none"> २५७० हेक्टर जमिनमा सिंचाई सुविधा नपुगेको सिंचाई कुलोमा १२ महिना पानीको उपलब्धता नहुनु 	<ul style="list-style-type: none"> सिंचाईका लागि प्रयाप्त पानीको श्रोत नहुनु तथा भुमिगत सिंचाई प्रयोगमा नल्याउनु 	<ul style="list-style-type: none"> विकट भु वनावट र प्रयाप्त वजेटको अभाव 	<ul style="list-style-type: none"> सिंचाई गुरुयोजना बनाई ठुला आयोजना संचालनमा ल्याउनुपर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> वजेट विनियोजनमा प्राथमिकतामा राख्ने 	<ul style="list-style-type: none"> बृहत तथा साना सिंचाई योजना संचालन गरिने पक्की पोखरी निर्माण र सेवा बिस्तार
बैंक तथा वित्तीय सेवा					
<ul style="list-style-type: none"> वित्तीय सेवामा सबैको पहुँच नहुनु सहकारीहरूको कर्जा प्रवाह उत्पादन मुलक कार्य मा प्रयोग न्युन हुनु बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरु सञ्चालनमा इन्टरनेटको समस्या कतिपय सहकारी संस्थाहरु उद्देश्य अनुसार सञ्चालनमा नहुनु 	<ul style="list-style-type: none"> वित्तीय सेवाबाट नागरिक बञ्चित उत्पादनशिल गतिविधिमा कमि गुणस्तरिय बैकिन सेवामा अवरोध शेयर पुँज तथा निक्षेप डुब्ने सहकारीहरु नियमनमा कठिनाई 	<ul style="list-style-type: none"> वित्तीय सेवा प्रभावकारी नहुनु इन्टरनेट सेवा प्रदायक संस्थाहरु नहुनु 	<ul style="list-style-type: none"> सहकारी ऐन निर्माण तथा प्रभावकारी कार्यान्वयन वित्तीय सेवा प्रदायक हरुलाई आकर्षित गर्ने निति अवलम्बन इन्टरनेट सेवा प्रदायक हरुसँग समन्वय गरि सेवा 	<ul style="list-style-type: none"> वित्तीय सेवामा नागरिकको पहुँच अभिवृद्धि गर्ने वित्तीय क्षेत्रको लगानी उत्पादन मुलक कार्यमा लगाउने सहकारीको सेवा गुणस्तरिय र प्रभावकारी 	<ul style="list-style-type: none"> वित्तीय क्षेत्रमा नागरिकहरूको पहुँच अभिवृद्धि गर्ने सहकारी संस्थाहरूको व्यवस्थापकिय क्षमता अभिवृद्धि गर्ने सहकारीहरूको प्रभावकारी रुपमा अनुगमन, नियन्त्रण र रेखदेख गर्ने सहकारी तथा वित्तीय संस्थाहरूको लगानीलाई उत्पादन मुलक क्षेत्रमा लगानीका लागि

			विस्तार	बनाउने	उत्प्रेरित गर्ने <ul style="list-style-type: none"> सहकारी संस्थाहरुको लगानीलाई १ गाउँ १ उत्पादन प्रबन्धन गर्न केन्द्रित गर्ने
उद्योग तथा बजार व्यवस्थापन					
<ul style="list-style-type: none"> उद्यमशिलता सम्बन्धि सिपको कमि उद्यमशिलता सम्बन्धि सुचना को कमि उद्योग संचालनका लागि विद्युत को अभाव उद्योग स्थापना तथा संचालनका लागि वित्तीय अभाव 	<ul style="list-style-type: none"> स्थानिय कच्चासामग्री खेर जानु स्वरोजगार सृजना हुन नसक्नु स्थानिय उत्पादनमा ह्रास उद्योग व्यवसायमा युवा पुस्ताको आकर्षण घट्नु 	<ul style="list-style-type: none"> उद्यमशिलता सम्बन्धि सिप र सुचनाको कमि उद्योग स्थापनाका लागि वित्तीय स्रोत अभाव भरपर्दो विद्युतिकरण सेवा नहुनु 	<ul style="list-style-type: none"> उद्यमशिलता तालिम सञ्चालन उद्यम सुचना केन्द्रको स्थापना लघु उद्यमि र वित्तीय संस्थाबिच समन्वय विद्युत सेवा विस्तार 	<ul style="list-style-type: none"> उद्यमशिलता मार्फत स्थानिय स्तरमा स्वरोजगार स्थापना 	<ul style="list-style-type: none"> उद्यम सम्बन्धि ज्ञान सिप अभिवृद्धि गर्ने उद्यमिहरुका लागि प्रविधि हस्तान्तरण गर्ने उद्यम संचालन गर्नका लागि आवश्यक वित्तीय लगानीका लागि सहकारी तथा वित्तीय संस्थाहरुलाई परिचालन गर्ने उत्पादीत बस्तुहरुको बजारीकरण गर्ने स्थानिय जडिबुटि संकलन तथा प्रशोधन केन्द्र स्थापना उद्योग स्थापना र विस्तारमा निजी क्षेत्रको लगानी लाई प्रोत्साहन गर्ने
खाद्य सुरक्षा , गरीबी र बेरोजगार					
<ul style="list-style-type: none"> खाद्य सुरक्षा चेतनाको कमि स्थानीय खाद्य उत्पादनलाई बेवास्ता पोषण शिक्षाको अभाव स्थानिय खाद्य बस्तुहरुको परिकार बनाउने सिपमा कमि 	<ul style="list-style-type: none"> कुपोषण दरमा वृद्धि स्थानिय खाद्य बस्तुले बजार मुल्य नपाउनु 	<ul style="list-style-type: none"> खाद्य सुरक्षा तथा पोषण बारे लार्पवाहि सुचना तथा अभिलेख व्यवस्थापन 	<ul style="list-style-type: none"> खाद्य सुरक्षा बारे चेतना अभिवृद्धि स्थानिय उत्पादित बस्तुहरुको बजारीकरण स्थानिय खाद्य 	<ul style="list-style-type: none"> खाद्य अधिकारबारे नागरिकहरुलाई सुसुचित गर्ने स्थानिय उत्पादनलाई 	<ul style="list-style-type: none"> जनताको खाद्य अधिकारलाई सुनिश्चित गरिने खाद्य सुरक्षा तथा पोषण सम्बन्धि चेतना अभिवृद्धि गर्ने बेरोजगारीको तथ्याक संकलन तथा अद्यावधिक गर्ने

<ul style="list-style-type: none"> ● स्थानीय खाद्य वस्तुहरूको परिकारमा आधारित व्यावसायीकरण कमी ● बेरोजगारीको भरपर्दो तथ्यांक नहुनु 	<ul style="list-style-type: none"> ● बेरोजगारको संख्या बढ्नु 	कमजोर हुनु	वस्तुमा आधारित व्यवसाय प्रबृद्धन	प्रोत्साहन तथा बजारीकरण गर्ने	<ul style="list-style-type: none"> ● युवा स्वरोजगार कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने ● स्थानीय खाद्य वस्तुमा आधारित व्यावसायहरू प्रबृद्धन गर्ने ● सुनौला हजार दिने कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गर्ने।
--	---	------------	----------------------------------	-------------------------------	---

२.१.२ सामाजिक विकास

सामाजिक विकास समिति अन्तरगतका शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई, सामाजिक समावेशीकरण, कला संस्कृती र युवा तथा खेलकुद जस्ता उप क्षेत्रहरूको विश्लेषणका आधारमा आधारभूत पूर्वाधार तथा शिक्षकसहित यस गाउँपालिकामा ६१ वटा विद्यालय, ६१ वटा बालविकास केन्द्र, ५ वटा सामुदायिक केन्द्र र ५ वटा माविमा पुस्तकालय हरु संचालनमा रहेका छन् । कूल मध्ये ५२ वटा विद्यालयहरूले विद्यालयहरूको सुधार योजना अद्यावधिक गरी विद्यालय शिक्षामा सुधारका प्रयास भएका छन् । प्यारामेडिकल कर्मचारी, आधारभूत उपकरण नेपाल सरकारबाट निर्धारित नर्मस् अनुसार स्वास्थ्य केन्द्र १ वटा , स्वास्थ्य चौकी ५ र ७ वटा वर्थिड सेन्टरबाट आधारभूत स्वास्थ्य सेवा प्रवाह भैरहेको छ । यस गाउँपालिका क्षेत्रमा ६० प्रतिशत जनसंख्यामा सार्वजनिक धाराको पानी पिउने गरेका तथा करिब १५ प्रतिशत घरघुरी अबै पनि खोला तथा मुहानको पानी पिउने गर्छन् ।

स्वास्थ्य, शिक्षा, तथा खानेपानी तथा सरसफाइमा पहुँच तथा सेवाको अवस्था छरिएर रहेको बस्ती, सडकको पहुच तथा स्रोतको व्यवस्थापन कमजोर हुँदा साक्षरता दर, प्राथमिक स्वस्थ्य सेवामा पहुच तथा स्वच्छ खानेपानीको उपलब्धता राष्ट्रिय औसत भन्दा कम रहेको छ । यस गाउँपालिकामा स्वास्थ्य, शिक्षा, खानेपानी तथा सरसफाई सेवालाई सर्वसुलभ, परिणाममूखी, प्रभावकारी र जनमूखी बनाई लक्षित तथा सिमान्तकृत वर्गलाई मुलप्रवाहमा ल्याउनको लागि प्रमुख माध्यमको रूपमा रहेको सामाजिक विकाससँग सम्बन्धित कार्यक्रमलाई प्राथमिकतामा राख्न आवश्यक छ ।

तसर्थ यस क्षेत्रको योजनामा शिक्षा, स्वास्थ्य, कला, संस्कृति, लक्षित वर्ग, लैंगिकता, खानेपानी, सरसफाई जस्ता सामाजिक विषय शिर्षकहरूमा विश्लेषण गरि संभावना, समस्या तथा गाँउवासीले चाहेको विकासको अवस्थालाई देहाय बमोजिको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ३ : सामाजिक विकास (संभावना, समस्या तथा उपयोग रणनीति)

संभावना तथा अवसर	समस्या तथा चुनौती	संभावना उपयोग रणनीति
<p>शिक्षा तथा मानव संशाधन</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ विद्यालयहरु : ६१ <ul style="list-style-type: none"> –सामुदायिक : ५८ –संस्थागत : ३ ❖ बालविकास केन्द्रहरु : ६१ <ul style="list-style-type: none"> – जि.शि.का. बाट प्राप्त कोटा : ४६ –गाउँपालिकाबाट वितरण गरिएका कोटा : २३ –बालविकास केन्द्र नभएका विद्यालयहरु : ३ –समुदायमा रहेका बालविकास केन्द्रहरु : १४ –विद्यालयमा आधारित बालविकास केन्द्रहरु : ५५ ❖ सामुदायिक अध्ययन केन्द्रहरु : ५ (वडा नं ५ मा नभएको) ❖ बैकल्पिक सिकाई केन्द्र : १ ❖ लेखाजोखा केन्द्र : १ ❖ कक्षा ११ र १२ सञ्चालन भएका विद्यालयहरु : ४ ❖ स्रोतकेन्द्रहरु : ३ ❖ नमुना माध्यमिक विद्यालय : १ ❖ क्याम्पसहरु : २ ❖ प्राविधिक धारका विद्यालयहरु : २ 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ –विद्यालयहरुमा खानेपानी तथा शौचालयको अभाव ❖ –शिक्षक अभिभावक संघ सक्रिय नहुनु ❖ –कतिपय विद्यालय व्यवस्थापन समितिहरु निस्क्रिय रहेका ❖ –प्रयाप्त भौतिक पूर्वाधारको अभाव ❖ –बालमैत्री,अपागं मैत्री र वातावरण मैत्री भवन को अभाव ❖ –विद्यालयमा पुस्तकालय,ल्याव तथा सुचना प्रविधिको 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ .विद्यालयहरुमा खानेपानी,छात्र छात्राहरुको लागी अलग अलग शौचालय तथा साबुनपानीको व्यवस्थ गर्ने ❖ .शिक्षक अभिभावक संघ र विद्यालय व्यवस्थापन समितिहरुलाई सक्रिय गर्ने ❖ .बालमैत्री तथा अपागं मैत्री भवन तथा पूर्वाधार निर्माण गर्ने ❖ .विद्यालयहरुमा ल्याव,पुस्तकालय तथा सुचना प्रविधि केन्द्रको स्थापना गरी व्यवस्थापन गर्ने ❖ .विद्यालयहरुको खेल मैदानलाई व्यवस्थि तगर्ने ❖ .बालविकास केन्द्रहरुमा दिवा खाजा लाइ

सम्भावना तथा अवसर	समस्या तथा चुनौती	संभावना उपयोग रणनीति
<ul style="list-style-type: none"> ❖ विशेष शिक्षा कक्षा : १ ❖ सामुदायिक विद्यालयहरूमा अंग्रेजि माध्यमबाट पठनपाठन हुने विद्यालयहरू : १ ❖ खानेपानीको सुविधा भएको विद्यालयहरू : ३८ ❖ भौतिक पूर्वाधार अपर्याप्त भएका विद्यालयहरू : २९ ❖ खेलमैदानको समस्या भएका विद्यालयहरू : ५१ ❖ शौचालयको अभाव रहेका विद्यालयहरू : ९ ❖ वालमैत्री पूर्वाधार निर्माण भएका विद्यालय संख्या : १२ ❖ विद्यार्थी संख्या न्यून रहेका विद्यालयहरू : ९ ❖ शिक्षक दरबन्दी न्यून रहेका विद्यालयहरू : ५४ ❖ कक्षा सञ्चालनको अनुमति प्राप्त तर कुनै अनुदान नपाउने विद्यालयहरू : <ul style="list-style-type: none"> -कक्षा १ देखि ३ सम्म : ४ -कक्षा ५ सम्म : ० -कक्षा ८ सम्म : ० -कक्षा १० सम्म : ० -कक्षा १२ सम्म : ० ❖ तहगत जेष्ठताका आधारमा प्र.अ. रहेका विद्यालयहरू : ३८ ❖ घरवारको समस्या भएका विद्यालयहरू : ५८ ❖ विद्युतिय हाजिरी जडान भएका विद्यालयहरू : ८ ❖ शिक्षक अभिभावक संघ संस्था : ५८ ❖ सक्रिय रहेका शिक्षक अभिभावक संघ संख्या : ५ ❖ विद्यालय व्यवस्थापन समिति गठन भएका विद्यालय संख्या : ६१ सकृय संख्या : ५१ निष्कृय संख्या : १२ ❖ पुस्तकालय सुविधा भएका माध्यमिक विद्यालयहरू : ५ ❖ ल्याव सुविधा भएका माध्यमिक विद्यालयहरू : ५ ❖ विद्यालय सुधार योजना अद्यावधिक भएका विद्यालयहरू : ५२ ❖ शिक्षक विवरण : <ul style="list-style-type: none"> -कक्षा १ देखि ५ सम्मका शिक्षकहरू : (दरबन्दी १०० जना र राहत ६१ जना) २१: १ शिक्षक विद्यार्थी अनुपात कक्षा ६ देखि ८ सम्मका शिक्षकहरू : -दरबन्दी २१ र राहत १५) ५६ : १ कक्षा ९ र १० सम्मका शिक्षकहरू : (दरबन्दी १६ र राहत १०) ३१ : १ 	<ul style="list-style-type: none"> अभाव ❖ -विद्यालयहरूमा खेलमैदानको अभाव ❖ -बालविकास केन्द्रमा दिवा खाजा को व्यवस्था नभएको <ul style="list-style-type: none"> - सामुदायिक सिकाइ केन्द्रको प्रभावकारी परिचालनको कमी ❖ -शिक्षक विद्यार्थी अनुपात अनुसार दरबन्दी मिलान नभएको ❖ -अधिकांश पूर्व प्राथमिक उमेर तहका बालबालिकाहरु वा.वि. केन्द्र भन्दा बाहिर रहेका ❖ .सबै विद्यालयहरूको विद्यालय सुधार योजना अद्यावधिक तथा कार्यान्वयन नभएको ❖ . विद्यालयहरूमा लेखा तथा अन्य कर्मचारीको अभाव 	<ul style="list-style-type: none"> व्यवस्थापन गर्ने ❖ .सामुदायिक सिकाइ केन्द्रको प्रभावकारी परिचालन गर्ने ❖ .शिक्षक विद्यार्थी अनुपातमा दरबन्दी मिलान गर्ने ❖ .विद्यालय भर्नादर शतप्रतिशत पुर्याउने ❖ .विद्यालय टिकाउ दर, शैक्षिक उपलब्धि दरलाइ वृद्धि गर्ने ❖ .प्रत्येक वर्ष विद्यालय सुधार योजना अद्यावधिक तथा कार्यान्वयन गर्ने ❖ .गाउँपालिका स्तरिय अतिरिक्त क्रियाकलाप संचालन गर्ने ❖ .विद्यालयहरूमा लेखा तथा अन्य प्रशासनिक दरबन्दी सृजना गरी उचित व्यवस्थापन गर्ने ❖ .एकिकृत बालविकास कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने । ❖ .१ वडामा १ ओटा नमुना बालविकास केन्द्रको स्थापना गर्ने । ❖ .बाल क्लबहरूको गठन र परिचालन गर्ने । ❖ हालसम्म नभएका विद्यालयहरूमा शौचालय र खानेपानी उपलब्ध गराउने ❖ .सबै माध्यमिक विद्यालयहरूमा इ - हाजिरीको व्यवस्था गर्ने । ❖ .सम्पूर्ण वडाहरूमा १/१ वटा बाल उद्यानको व्यवस्था गर्ने । ❖ .दुहुरा, असहाय बालबालिकालाई उचित शिक्षाको व्यवस्था गर्ने । ❖ योजना तर्जुमा,

सम्भावना तथा अवसर	समस्या तथा चुनौती	संभावना उपयोग रणनीति
<p>कक्षा ११ र १२ सम्मका शिक्षकहरु :(दरबन्दि ४ र अनुदान ४)</p> <p>प्राविधिक धार कक्षा ९ र १० मा सहायक प्रशिक्षक : २</p> <p>प्राविधिक धार कक्षा ११ र १२ मा प्रशिक्षक : ४</p> <p>विशेष शिक्षा शिक्षक : ४</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ परिचरहरु : ५६ ❖ सहायक कर्मचारीहरु : १० ❖ छात्रवृत्ति प्राप्त विद्यार्थी संख्या : आधारभुत तह : ३१७० माध्यमिक तह : ९६ ❖ विद्यार्थी संख्या आधारभुत तह कक्षा १ देखि ५ सम्म : ३५२२ आधारभुत तह कक्षा ६ देखि ८ सम्म : २०१९ माध्यमिक तह कक्षा ९ देखि १० सम्म : ८१० माध्यमिक तह कक्षा ११ र १२ ❖ बालविकास कक्षा नभएका विद्यालय संख्या : ८ ❖ २ ओटा बालविकास केन्द्र रहेका विद्यालय संख्या : १ ❖ सिकाई उपलब्धि: कक्षा ८ : ४९ % कक्षा १० : ५० % कक्षा १२ : ४० % ❖ उत्तिर्ण दर कक्षा ८ : ६५ % कक्षा १० : ९% कक्षा १२ : १० % ❖ खुद भर्ना दर कक्षा १ : ८७ आधारभुत तह : ८५ % माध्यमिक तह : ७०% ❖ बालक्लव संख्या : २२ ❖ ट्वाइलेट भएका विद्यालय : ५३ ❖ छात्रा ट्वाइलेट संख्या : ४२ ❖ विद्युत सेवा उपलब्ध विद्यालय : १० ❖ अपांग मैत्री विद्यालय : ४४ ❖ खानेपानी उपलब्ध विद्यालय : ५१ ❖ आवासिय विद्यालय संख्या : १ ❖ विद्यार्थी शिक्षक अनुपात (१:२२) ❖ विद्यालय विद्यार्थी अनुपात (१:१२५) ❖ विशेष शिक्षा : (१:२०) 		<p>कार्यान्वयन तथा अनुगमनमा EMIS को प्रभावकारी प्रयोग गर्ने</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ सवै SIP मा DRR मुलप्रवाहिकरण गर्ने ❖ सवै विद्यालयहरुमा सुभाब पेटिका र लैसस सम्पर्क व्यक्ति तोक्ने ❖ एक शैक्षिक शत्रमा कम्तिमा २२० दिन विद्यालय खुल्ने ❖ एउटा वडामा एक आ.वि. नमुना बनाउने । ❖ प्राविधिक/दक्ष जनशक्ति व्यवस्थापन गर्ने । ❖ शुद्ध सफा पिउने पानी प्रबन्ध गर्ने ।

सम्भावना तथा अवसर	समस्या तथा चुनौती	संभावना उपयोग रणनीति
<p>आधारभूत स्वास्थ्य/पोषण</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र - १ ❖ स्वास्थ्य चौकी - ५ ❖ सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई - ६ ❖ वर्थिङ सेन्टर - ७ ❖ कर्मचारी स्थायी - ३६ ❖ कर्मचारी अस्थायी - ३९ ❖ जम्मा कर्मचारी - ७५ ❖ महिला स्वास्थ्य स्व. सेविका- ७९ ❖ खुल्ला दिशामुलक क्षेत्र घोषणा ❖ खानेपानिको सुविधा ❖ खोप तथा गाउँघर क्लिनिक नियमित ❖ आधारभूत प्रसुति सेवा ❖ परिवार नियोजन सेवा ❖ औषधि उपचार सेवा ❖ मातृशिशु स्वास्थ्य सेवा ❖ परामर्श सेवा ❖ वृद्धि अनुगमन तथा पोषण ❖ क्षय रोग कृष्ठरोग सेवा ❖ एच आइ भि परिक्षण 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ सुविधा सम्पन्न अस्पताल(विकटताको आधारमा) ❖ वर्थिङ सेन्टर अपर्याप्त ❖ सम्पूर्ण स्वास्थ्य संस्थामा स्वच्छ खानेपानिको कमी ❖ केही स्वास्थ्य संस्थामा कर्मचारी आवासको कमी ❖ केही स्वास्थ्य संस्थाको आफ्नो जग्गा नभएर नेपाल सरकारको मापदण्ड अनुसार भवन नभएको ❖ भौगोलिक कारणले खोप तथा गाउँघर क्लिनिकमा कठिनाई ❖ कुनै कुनै स्वास्थ्य संस्थामा नर्सको कमी ❖ स्वास्थ्य संस्थामा घेरवार नभएको ❖ इमर्जेन्स सेवा नभएको ❖ स्वास्थ्य सेवा संचालनमा स्रोत र साधनको कमी 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कम्तीमा २५ सैयाको अस्पताल ❖ एम्बुलेन्स सेवा को विस्तार गर्ने ❖ घुम्ति सिविर संचालन गर्ने ❖ सबै स्वास्थ्य संस्थामा स्वच्छ खानेपानीको व्यवस्था गर्ने ❖ थप वर्थिङ सेन्टरको व्यवस्था गर्ने ❖ स्वास्थ्य क्षेत्रमा उपकरण तथा विद्युत हाजिरको व्यवस्था गर्ने ❖ शौचालय नभएको ठाउँमा शौचालयको व्यवस्था गर्ने ❖ कर्मचारीको क्षमता विकास गर्ने ❖ स्वास्थ्य कर्मी लाई आवश्यकता तालिमको व्यवस्था गर्ने ❖ भौगोलिक अवस्था अनुसार सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाईको व्यवस्था गर्ने ❖ पर्याप्त मात्रामा स्वास्थ्य पुर्वाधार तयार गर्ने ❖ स्वास्थ्य संस्थाहरु अपाङ्गमैत्री,वातावरण मैत्री बनाउने । ❖ आयुर्वेद शिविर ६ ओटै वडामा संचालन गर्ने । ❖ आमा समुहहरु पुर्नगठन गर्ने । ❖ स्वास्थ्य संस्थामा ल्यावको व्यवस्था गर्ने । ❖ गाउँपालिकामा हर्बल गार्डेन स्थापना गर्ने

सम्भावना तथा अवसर	समस्या तथा चुनौती	संभावना उपयोग रणनीति
खानेपानी तथा सरसफाई		
<ul style="list-style-type: none"> ❖ ६० प्रतिशत परिवार सार्वजनिक धाराको पानी पिउने ❖ ७.५ प्रतिशत परिवार खोलाको पानी पिउने ❖ ७.८३ प्रतिशत परिवार अहिले पनि मुलकै पानी पिउने ❖ .खुला दिशामुक्त गाउँपालिका घोषणा भएको 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ . खानेपानीको मुल तथा मुहानहरु संरक्षण नहुनु ❖ .बृहत खानेपानि आयोजनाको अभाव ❖ .११४ ओटा घरधुरीहरु शौचालय बिहिन ❖ .८९४ कच्चि शौचालय ❖ .शौचालयहरुमा पानी र साबुन को व्यवस्था नहुनु 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ .बृहत खानेपानी आयोजना मार्फत खानेपानी व्यवस्था ❖ .पानी शुद्धिकरणका विधिहरुको अवलम्बन ❖ .पुर्ण सरसफाइका सुचकहरु पुरा गर्ने ❖ .पानी अभाव क्षेत्रमा लिफ्ट सिस्टमबाट पानी पुर्याउने । ❖ .आरटिजनको व्यवस्था गरी मैदानी भेगमा घर घरमा धारा पुर्याउने ।
सामाजिक समावेशीकरण तथा सुरक्षा		
<ul style="list-style-type: none"> ❖ .महिला तथा आमा समुहहरु संचालनमा रहेको ❖ .विद्यालयमा छात्राको भर्नादर वृद्धि ❖ .उपभोक्ता समुहमा महिला र दलितको सहभागिता ❖ .छाउपडी विरुद्धका अभियान संचालन ❖ .महिला,अपांग,दलित,जनजाती,अल्पसंख्यक र बाल संजाल गठन ❖ .गाउँपालिकाको बजेट तथा कार्यक्रममा लक्षित समुहको सहभागिता ❖ .सामाजिक सुरक्षाको व्यवस्था 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ .स्थानिय तहको संरचनामा महिला तथा दलितको सार्थक सहभागितामा कमि ❖ .सामाजिक समावेशीकरणको क्षेत्रमा पर्याप्त बजेट तथा कार्यक्रमको कमि ❖ .महिला तथा आमा समुहहरु निस्क्रिय ❖ .छुवाछुत केही मात्रामा भएपनि कायमै रहनु ❖ .छाउपीड प्रथा पुर्ण रुपमा निर्मुल नहुनु ❖ .बालबिबाहको दर उच्च ❖ .युवा तथा किशोर किशोरी परामर्श केन्द्रको कमि ❖ .महिला हिंसा कायमै रहनु ❖ .महिलाहरुको आर्थिक कारोबारमा कमि ❖ .महिलाहरुको सम्पत्ति 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ स्थानीय तहको संरचनाहरुमा महिला तथा दलितहरुको सार्थक सहभागिता अभिवृद्धि गर्ने ❖ .सामाजिक समावेशीकरणको क्षेत्रमा आवश्यक बजेट व्यवस्था गर्ने ❖ .महिला तथा आमा समुहहरुलाइ क्षमता विकासको माध्यमबाट सक्रिय बनाउने ❖ .छुवाछुत तथा छाउपडी जस्ता कुपर्थालाइ क्रमश अन्त गर्दै लैजाने ❖ .बालबिबाहलाइ निरुत्साहित तथा निर्मुल गर्ने ❖ .युवा तथा किशोरीहरुको लागि परामर्श केन्द्रको स्थापना र परामर्शको व्यवस्थागर्ने ❖ .महिला हिंसालाइ न्युनिकरण गर्ने ❖ .महिला हरुको आर्थिक

सम्भावना तथा अवसर	समस्या तथा चुनौती	संभावना उपयोग रणनीति
	<p>माथिको स्वामित्वमा कमि</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ .बालमैत्री स्थानिय शासनको प्रभावकारी कार्यान्वयन नहुनु ❖ सामाजिक सुरक्षा लाभग्राहीको पहिचानमा कठिनाई 	<p>गतिविधिमा संलग्नता वृद्धि गर्दै लैजाने</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ .महिलाहरुको कार्यवोभ घटाउने ❖ .पैत्तिक सम्पत्तिमा महिलाहरुको समान अधिकारको कानुनी व्यवस्थालाई कार्यान्वयन गर्ने ❖ .बालमैत्री स्थानिय शासनको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने ❖ .बहुविवाहलाइ निरुत्साहित गर्ने । ❖ .२ नं. वडामा रहेको छाउपडी प्रथालाई विशेष तवरले अन्त्ये गर्ने । ❖ हिंसा पिहित महिला पुनस्थापना केन्द्र स्थापना
कला, संस्कृति		
<ul style="list-style-type: none"> ❖ .देउडा,गौरा पर्व,तिहार भोस्सो जस्ता मौलिक पर्व र संस्कृति ❖ .केदार,घण्टेश्वर,दुत्य,पिनाकेश्वर,तीज गुनडी लगायतका जाँत तथा मेला ❖ .विंशु,पुसे पन्ध,माघि जस्ता चाडपर्व 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कला,संस्कृति को संरक्षण र सम्बर्धनमा कमि ❖ .धार्मिक स्थल तथा पर्वहरुको संरक्षण र प्रबद्धनमा कमि 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कला,संस्कृतिको संरक्षण र प्रबद्धन हुनुपर्ने ❖ .धार्मिक स्थलहरुको संरक्षण र प्रबद्धन हुनुपर्ने ❖ .स्थानिय मौलिक जाँत,मेला तथा पर्वहरुको संरक्षण तथा प्रबद्धन हुनुपर्ने ❖ स्थानीय कला संस्कृतिको संरक्षणका लागी अध्ययन अनुसंधान गरि आवश्यक प्रवर्धनात्मक योजना तथा कार्यक्रम संचालन गरि नया पुस्तालाई मौलिक कला संरक्षणमा आकर्षित गर्ने

संभावना तथा अवसर	समस्या तथा चुनौती	संभावना उपयोग रणनीति
युवा तथा खेलकुद		
<ul style="list-style-type: none"> ❖ .विद्यालयहरुमा सामान्य खेल मैदान रहेको ❖ .गाउँपालिका बाट खेलकुदमा बजेट विनियोजित भएको ❖ .गाउँ पालिका स्तरीय खेलकुद प्रतियोगिता संचालन भएको ❖ .राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय स्तरका खेलाडीहरु उत्पादन 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ .पर्याप्त खेलमैदान र खेल पुर्वाधारको कमी ❖ .खेलाडी प्रोत्साहनमा कमी ❖ .युवाहरु सहर तथा विदेश तर्फ पलायन 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ सुविधा सम्पन्न खेल मैदान तथा पुर्वाधार निर्माण गर्ने ❖ .खेलाडीहरुलाई तालिम तथा प्रोत्साहन गर्ने ❖ .युवा स्वरोजगार कार्यक्रम मार्फत युवाहरुलाई युवा पलायन हुनबाट निरुत्सर्बहित गर्ने ❖ .युवा क्लब तथा युवा परिचालन गरि सामाजिक जागरण,सामाजिक परिचालन तथा बिकासका कार्यक्रम संचालन गर्ने

तालिका : ४ : सामाजिक विकास क्षेत्रको समस्या सवाल र समाधानका उपायहरु

समस्या तथा सवालहरु	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरु	समाधानका उपायहरु	सम्भावित विषयगत उदेश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरु
शिक्षा					
<ul style="list-style-type: none"> ❖ विद्यालयहरुमा खानेपानी तथा शौचालयको अभाव ❖ -शिक्षक अभिभावक संघ सक्रिय नहुनु ❖ -कतिपय विद्यालय व्यवस्थापन समितिहरु निस्क्रीय रहेका ❖ -प्रयाप्त भौतिक पूर्वाधारको अभाव ❖ -बालमैत्री,अपांग मैत्री र वातावरण मैत्री भवन को अभाव ❖ -विद्यालयमा पुस्तकालय,ल्याव तथा सुचनाप्रविधिको अभाव ❖ -विद्यालयहरुमा खेलमैदानको अभाव ❖ -बालविकास केन्द्रमा दिवा खाजा को व्यवस्था नभएको 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ .विद्यार्थीको सिकाइ उपलब्धि दर घट्नु ❖ .पढाइ गुणस्तरिय नहुनु ❖ .कक्षा छोड्ने,दोहोरयाउने दर बढ्नु ❖ .शिक्षकहरुको मनोबलमा ह्रास ❖ .बालविकास केन्द्रमा अध्ययन गर्ने उमेरका अधिकांश बालबालीका बालविकास केन्द्र बाहिर रहनु ❖ .बालबालीकाहरु अतिरिक्त क्रियाकलापबाट 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ दरबन्धि मिलान हुन नसक्नु ❖ .शिक्षा नितिको प्रभावकारी कार्यान्वयन नहुनु ❖ .प्रभावकारी तथा प्राविधिक अनुगमनमा कमि ❖ .पाठ्यक्रम तथा पठयोजना निर्माण गरी पठनपाठन नहुनु ❖ .जिवन उपयोगी शिक्षा नहुनु ❖ 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ .विद्यार्थी अनुपातमा शिक्षक दरबन्धि मिलान ❖ .अनुगमन तथा मुल्यांकन पद्धतिलाइ प्रभावकारी बनाउने ❖ .शिक्षा नितिको प्रभावकारी कार्यान्वयन ❖ .शिक्षकलाइ दण्ड र पुरष्कारको व्यवस्था ❖ .जिवन उपयोगी शिक्षामा जोड 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ .गुणस्तरिय शिक्षा प्रदान गर्नु ❖ .शिक्षक विद्यार्थी अनुपात कायम गर्नु ❖ .विद्यार्थी सिकाइ उपलब्धि दर वृद्धि गर्ने ❖ .प्राविधिक जनशक्ति उत्पादन गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ आवश्यकता अनुसार थप बालविकास केन्द्रहरु स्थापना गर्ने ❖ .विद्यालयहरुमा खानेपानी,छात्र छात्राहरुको लागी अलग अलग शौचालय तथा साबुनपानीको व्यवस्थि गर्ने ❖ .शिक्षक अभिभावक संघ र विद्यालय व्यवस्थापन समितिहरुलाइ सक्रिय गर्ने ❖ .बालमैत्री तथा अपांग मैत्री भवन तथा पूर्वाधार निर्माण गर्ने ❖ .विद्यालयहरुमा ल्याव,पुस्तकालय तथा सुचना प्रविधि केन्द्रको स्थापना गरी व्यवस्थापन गर्ने ❖ .विद्यालयहरुको खेल मैदानलाइ व्यवस्थि तगर्ने ❖ .बालविकास केन्द्रहरुमा दिवा खाजा लाइ व्यवस्थापन गर्ने ❖ .सामुदायिक सिकाइ केन्द्रको प्रभावकारी परिचालन गर्ने ❖ .शिक्षक विद्यार्थी अनुपातमा

<ul style="list-style-type: none"> ❖ सामुदायिक सिकाइ केन्द्रको प्रभावकारी परिचालनको कमी ❖ –शिक्षक विद्यार्थी अनुपात अनुसार दरबरन्दी मिलान नभएको ❖ –अधिकांश पूर्व प्राथमिक उमेर तहका बालबालिकाहरु बा.वि. केन्द्र भन्दा बाहिर रहेका ❖ .विद्यालय सुधार योजना अद्यावधिक तथा कार्यान्वयन नभएको ❖ .गाउँपालिका स्तरिय अतिरिक्त कृयाकलाप नभएको ❖ . विद्यालयहरुमा लेखा तथा अन्य कर्मचारीको अभाव 	<p>बञ्चित</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ .प्राविधिक जनशक्ति उत्पादन नहुनु 				<p>दरबन्दि मिलान गर्ने</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ .विद्यालय भर्नादर शतप्रतिशत पुरयाउने ❖ .विद्यालय टिकाउ दर, शैक्षिक उपलब्धि दरलाइ वृद्धि गर्ने ❖ .प्रत्येक वर्ष विद्यालय सुधार योजना अद्यावधिक तथा कार्यान्वयन गर्ने ❖ .गाउँपालिका स्तरिय अतिरिक्त क्रियाकलाप संचालन गर्ने ❖ .विद्यालयहरुमा लेखा तथा अन्य प्रशासनिक दरबन्दि सृजना गरी उचित व्यवस्थापन गर्ने ❖ योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन तथा अनुगमनमा EMIS को प्रभावकारी प्रयोग गर्ने ❖ सवै SIP मा DRR मुलप्रवाहिकरण गर्ने ❖ सवै विद्यालयहरुमा सुभाव पेटिका र लैसस सम्पर्क व्यक्ति तोक्ने ❖ एक शैक्षिक शत्रमा कम्तिमा २२० दिन विद्यालय खुल्ने
--	--	--	--	--	---

स्वास्थ्य

<ul style="list-style-type: none"> ❖ सुविधा सम्पन्न अस्पताल(विकटताको आधारमा) ❖ वर्थिङ सेन्टर अपर्याप्त ❖ सम्पूर्ण स्वास्थ्य संस्थामा स्वच्छ खानेपानिको कमी ❖ केही स्वास्थ्य संस्थामा 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ .गुणस्तरिय तथा आधारभुत स्वास्थ्य सेवामा बाधा ❖ .मातृ तथा शिशु मृत्युदर बढ्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ .प्रयाप्त भौतिक पुर्वाधार नहुनु ❖ .स्वास्थ्य संस्थामा आवश्यक उपकरणको व्यवस्था नहुनु 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ .स्वास्थ्य क्षेत्रको सुधारका लागि निति निर्माण तथा कार्यान्वयन ❖ .आवश्यक भौतिक पुर्वाधारको 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ .नागरिकलाइ आधारभुत तथा गुणस्तरिय स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउने 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कम्तीमा २५ सैयाको अस्पताल ❖ एम्बुलेन्सको व्यवस्था गर्ने ❖ घुम्ति सिविर संचालन गर्ने ❖ सवै स्वास्थ्य संस्थामा स्वच्छ खानेपानीको व्यवस्था गर्ने ❖ थप वर्थिङ सेन्टरको व्यवस्था
---	---	--	---	---	---

<ul style="list-style-type: none"> ❖ कर्मचारी आवासको कमी ❖ केही स्वास्थ्य संस्थाको आफ्नो जग्गा नभएर नेपाल सरकारको मापदण्ड अनुसार भवन नभएको ❖ भौगोलिक कारणले खोप तथा गाउँघर क्लिनिकमा कठिनाई ❖ कुनै कुनै स्वास्थ्य संस्थामा क्याब त्वबप्ल नर्सको कमि ❖ स्वास्थ्य संस्थामा घेरवार नभएको ❖ इमर्जेन्स सेवा नभएको ❖ स्वास्थ्य सेवा संचालनमा स्रोत र साधनको कमी ❖ आकस्मिक अवस्थामा एम्बुलेन्स सेवाको प्रयाप्तता नभएको 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ खतरा ❖ प्रभावकारी आकस्मिक स्वास्थ्य सेवा संचालन नहुनु ❖ सामान्य विमारी बाहिर सिफारिस गनुपर्ने तथा बाटैमा मृत्यु हुने खतरा 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ स्वास्थ्यकर्मीहरूको लागि आवश्यक तालिम र क्षमता विकास नहुनु ❖ स्वास्थ्य तथा रोगहरूप्रति नागरिकहरूको चेतना न्युन हुनु 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ व्यवस्था ❖ आवश्यक उपकरण तथा औजारहरूको व्यवस्था ❖ स्वास्थ्य विमा कार्यक्रम लागु गर्न चेतना अभिवृद्धि ❖ २४ घण्टे प्रसुति सेवा विस्तार ❖ महिला स्वास्थ्य स्वयम सेविकाहरूको क्षमता विकास ❖ सामुदायिक स्वास्थ्य इकाइ गठन गर्ने ❖ खानेपानी तथा पूर्ण सरसफाइ कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयन 		<ul style="list-style-type: none"> ❖ गर्ने ❖ स्वास्थ्य क्षेत्रमा उपकरण तथा विद्युत हाजिरको व्यवस्था गर्ने ❖ शौचालय नभएको ठाउँमा शौचालयको व्यवस्था गर्ने ❖ FCHV को क्षमता विकास गर्ने ❖ स्वास्थ्य कमी लाई SBA तथा MLP तालिमको व्यवस्था गर्ने ❖ भौगोलिक अवस्था अनुसार सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाइको व्यवस्था गर्ने ❖ पर्याप्त मात्रामा स्वास्थ्य पुर्वाधार तयार गर्ने ❖ गर्भवती महिला, सुत्केरी आमा र बालबालिकाहरूको पोषण अवस्थामा सुधार ल्याउन पोषण सुधार कार्ययोजना बनाई लागु गर्ने ❖ बाल मृत्युदर, मातृ मृत्युदर घटाउन विशेष कार्यक्रम तर्जुमा गरि लागु गरिने ❖ बालविवाह, बहुविवाह न्युनिकरण गर्न सचेतनामुलक कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने
खानेपानी तथा सरसफाई					
<ul style="list-style-type: none"> ❖ खानेपानीको मुल तथा मुहानहरू संरक्षण नहुनु ❖ बृहत खानेपानि आयोजनाको अभाव ❖ ११४ ओटा घरधुरीहरू 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ विभिन्न रोग तथा महामारीहरू बढ्ने खतरा 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ सरसफाइ सम्बन्धि चेतनाको कमि ❖ खानेपानीको 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ खानेपानी,सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धि जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ नागरीकलाइ स्वच्छ तथा शुद्ध खानेपानीको आपूर्ति ❖ पुर्ण सरसफाइका सुचकहरूको प्राप्ति 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ बृहत खानेपानी आयोजना मार्फत खानेपानी व्यवस्था ❖ पानी शुद्धिकरणका विधिहरूको अवलम्बन ❖ पुर्ण सरसफाइका सुचकहरू पुरा गर्ने

<ul style="list-style-type: none"> ❖ शौचालय बिहिन ❖ ८९४ कच्च शौचालय ❖ शौचालयहरुमा पानी र साबुन को व्यवस्था नहुनु 		<ul style="list-style-type: none"> भरपदी वितरण प्रणाली नहुनु ❖ सबै घरघुरीमा सुरक्षित शौचालय निर्माण नभइकनै ओ.डि.एफ. घोषणा गर्नु 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ खानेपानीको मुल तथा मुहानहरुको संरक्षण ❖ बृहत खानेपानी आयोजना संचालन ❖ पुर्ण सरसफाइ कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयन 		
सामाजिक समावेशीकरण तथा सुरक्षा					
<ul style="list-style-type: none"> ❖ स्थानिय तहको संरचनामा महिला तथा दलितको सार्थक सहभागितामा कमि ❖ सामाजिक समावेशीकरणको क्षेत्रमा पर्याप्त बजेट तथा कार्यक्रमको कमि ❖ महिला तथा आमा समुहहरु निस्क्रिय ❖ महिला तथा बालबालिका शाखा तथा कर्मचारीको कमी ❖ छुवाछुत केही मात्रामा भएपनि कायमै रहनु ❖ छाउपीड प्रथा पुर्ण रुपमा निर्मुल नहुनु ❖ बालविवाहको दर उच्च ❖ युवा तथा किशोर किशोरी परामर्श केन्द्रको कमि ❖ महिला हिंसा कायमै रहनु 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ निर्णय तहमा महिलाहरुको सहभागितामा कमि ❖ समतामूलक समाजको निर्माणमा कठिनाइ ❖ महिला तथा बालबालिका सम्बन्धि कार्यक्रम तर्जुमा तथा कार्यान्वयनमा कठिनाइ ❖ मातृ तथा नवजात शिशु मृत्युदर उच्च रहने खतरा 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण नितिको अभाव ❖ लक्षित वर्गउत्थानको लागि निति तथा कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयन नहुनु ❖ सामाजिक संरचना रुपान्तरणका लागि व्यवहार परिवर्तनमा कठिनाइ ❖ छुवाछुत ,विभेद 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण निति तथा प्रभावकारी कार्यान्वयन ❖ लक्षित वर्गका कार्यक्रमहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयन ❖ सामाजिक परिचालनहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयन ❖ तालिम क्षमता पैरवी बहस 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ समतामूलक समाजको निर्माण ❖ लक्षित वर्गहरुको उत्थान गर्ने ❖ सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमको प्रभावकारीता बढाउने 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ स्थानीय तहको संरचनाहरुमा महिला तथा दलितहरुको सार्थक सहभागिता अभिवृद्धि गर्ने ❖ सामाजिक समावेशीकरणको क्षेत्रमा आवश्यक बजेट व्यवस्थित गर्ने ❖ महिला तथा आमा समुहहरुलाई क्षमता विकासको माध्यमबाट सक्रिय बनाउने ❖ महिला तथा बालबालिका शाखा तथा कर्मचारीको व्यवस्थित गर्ने ❖ छुवाछुत तथा छाउपडी जस्ता कुपथालाई क्रमश अन्त गर्दै लैजाने ❖ बालविवाहलाई निरुत्साहित तथा निर्मुल गर्ने ❖ युवा तथा किशोरीहरुको लागि परामर्श केन्द्रको स्थापना र

<ul style="list-style-type: none"> ❖ महिलाहरुको आर्थिक कारोबारमा कमी ❖ महिलाहरुको सम्पत्ति माथिको स्वामित्वमा कमी ❖ बालमैत्री स्थानिय शासनको प्रभावकारी कार्यान्वयन नहुनु ❖ छाउपडि प्रथा ❖ बालविवाह,बहुविवाह 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कुपोषणको दर वृद्धि हुने खतरा ❖ महिलाहरुको उत्पादनशिल कार्यमा योगदान घट्ने अवस्था ❖ बालमनोविज्ञानमा असर पर्ने खतरा ❖ स्वास्थ्यमा असर ❖ हिंसा बढ्नु 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ एकआपसमा मेलमिलाप नहुनु ❖ आर्थिक आयआर्जनमा कमी 			<p>परामर्शको व्यवस्थ गर्नु</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ महिला हिंसालाई न्युनिकरण गर्ने ❖ महिला हरुको आर्थिक गतिविधिमा संलग्नता वृद्धि गर्दै लैजाने ❖ महिलाहरुको कार्यबोझ घटाउने ❖ पैत्तिक सम्पत्तिमा महिलाहरुको समान अधिकारको कानुनी व्यवस्थालाई कार्यान्वयन गर्ने ❖ बालमैत्री स्थानिय शासनको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने ❖ सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमको प्रभावकारीता बढाउन सामाजिक सुरक्षाका थप क्षेत्रहरु पहिचान गरि सामाजिक सुरक्षाका कार्यक्रमहरुलाई एकिकृत रुपमा लागु गर्ने ❖ गा.पा. बाट महिला लक्षित कार्यक्रम संचालन गर्ने
---	---	--	--	--	--

युवा तथा खेलकुद					
<ul style="list-style-type: none"> ❖ पर्याप्त खेलमैदान र खेल पुर्वाधारको कमी ❖ खेलाडी प्रोत्साहनमा कमी ❖ युवाहरु सहर तथा बिदेश तर्फ पलायन 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ खेलकुद गतिविधिमा कमी ❖ नयाँ पुस्ताको खेलप्रतिको आकर्षण घट्ने जोखिम ❖ गाउँघर युवा विहिन हुने खतरा 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ युवा परिचालनको स्पष्ट निति नहुनु ❖ खेलकुद विकासका लागि प्रभावकारी निति तथा कार्यक्रमको अभाव ❖ युवा स्वरोजगार कार्यक्रम नहुनु 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ युवा परिचालन निति बनाएर प्रभावकारी कार्यान्वयन ❖ खेलकुद प्रबद्धनका लागि निति तथा कार्यक्रम बनाइ लागु गर्ने ❖ युवा स्वरोजगार कार्यक्रम लागु गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ युवाहरुलाई स्वावलम्बि बनाउदै उत्पादनशिल कार्यमा परिचालन गर्ने ❖ खेलकुदको प्रबद्धन तथा संरक्षण गरी राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय स्तरका खेलाडी उत्पादन गर्ने ❖ युवा पलायनलाई रोक्न 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ सुविधा सम्पन्न खेल मैदान तथा पुर्वाधार निर्माण गर्ने ❖ खेलाडीहरुलाई तालिम तथा प्रोत्साहन गर्ने ❖ युवा स्वरोजगार कार्यक्रम मार्फत युवाहरुलाई युवा पलायन हुनबाट निरुत्साहित गर्ने ❖ युवा क्लब तथा युवा परिचालन गरि सामाजिक जागरण,सामाजिक परिचालन तथा विकासका कार्यक्रम संचालन गर्ने

कला संस्कृति					
<ul style="list-style-type: none"> ❖ .कला,संस्कृति को संरक्षण र सम्बर्धनमा कमि ❖ .धार्मिक स्थल तथा पर्वहरुको संरक्षण र प्रबद्धनमा कमि 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ .कला संस्कृति लोप हुने खतरा ❖ .धार्मिक स्थलहरु मासिने खतरा ❖ .नयाँ पुस्ताहरुको मौलिक कला,संस्कृति तथा चाडपर्वहरु प्रतिको आकर्षण घट्ने खतरा 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ .कला संस्कृति संरक्षणका लागि उचित निति अबलम्बन नहुनु ❖ .युवा पुस्ताहरुलाइ मौलिक संस्कृति तर्फ आकर्षित गर्न नसक्नु ❖ .बाह्य संस्कृतिको प्रभाव बढ्दै जानु 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ .स्थानीय कला संस्कृति संरक्षणका लागि निति तथा कार्यक्रम संचालन गर्नुपर्ने ❖ .नयाँ पुस्ताहरुलाइ मौलिक संस्कृति प्रति आकर्षित गराउनुपर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ .स्थानीय कला तथा संस्कृतिको जगेर्ना गर्ने ❖ .मौलिक कला तथा संस्कृति प्रति नयाँ पुस्ताको रुचि अभिवुद्धि गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ .कला,संस्कृतिको संरक्षण र प्रबद्धन हुनुपर्ने ❖ .धार्मिक स्थलहरुको संरक्षण र प्रबद्धन हुनुपर्ने ❖ .स्थानिय मौलिक जाँत,मेला तथा पर्वहरुको संरक्षण तथा प्रबद्धन हुनुपर्ने

२.१.३ पूर्वाधार विकास

पूर्वाधार विकास समिति अन्तरगतका सडक पुल तथा यातायात, विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा, आवास वस्ति विकास तथा भवन, सूचना, संचार र प्रविधि जस्ता उप क्षेत्रहरु पर्दछन् । गाउँपालिका क्षेत्रको समष्टिगत विकासका लागि पूर्वाधार विकास तथा भौतिक संरचा अग्रणी क्षेत्रको रुपमा रहेको हुन्छ । स्थानीय तहको विस्तृत स्वरूपको आवधिक योजनामा पूर्वाधार विकास क्षेत्र अन्तर्गत अन्तरसम्बन्ध विकास गर्ने तथा नागरिकहरुको जीवनस्तर सहज र सरल बनाउन भुमिका खेल्ने पूर्वाधारहरु मूलतः बाटोघाटो, पुलपुलेसा, आवास, भवन तथा वस्ती विकास, विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा र सूचना, संचार र प्रविधि जस्ता विषयहरु पर्दछन् । यस जोरायल गाउँपालिका क्षेत्र भित्र सुदुर पश्चिम प्रदेशका २ तराईका जिल्ला र ७ पहाडी जिल्ला जोडने राजमार्गको करिब २० किमि कालोपत्रे सडक पर्दछ । राजमार्ग सँगै जोडिएको बुडर बजार वाट २६ कि.मि. को स्तरोन्नती गरिएको कच्चि सडकको यात्रा पश्चात गाउँपालिका को केन्द्र जोरायल आइपुग्छ । गाउँपालिका भरिमा जम्मा ३३ वटा सडकहरु रहेका छन जुन स्तरोन्नतीको अभावमा वारै महिना चल्दैनन तसर्थ सडकहरुको स्तरोन्नती पहिलो प्राथमिकता हो । सहज यातायात आवागमनका लागि कतिपय स्थानमा भोलुंगे पुल तगा पक्की पुलहरु तत्काल निर्माण गर्न आवश्यक देखिन्छ ।

लघु जल विद्युत आयोजना, वैकल्पिक उर्जा प्रवर्धन तथा जनता आवास कार्यक्रम तथा सञ्चारका पूर्वाधारहरुको विकास र विस्तार हुँदै छन् । यस गाउँपालिकाको ६ वटाहरु मध्ये १ वटा वडा हालसम्म पनि सडक संजालमा जोडिन सकेका छैनन् फलस्वरूप उक्त क्षेत्रका जनताहरु आधारभूत सेवा तथा सुविधा पहुँचबाट समेत बञ्चित रहेका छन् । सडक पुगि नसकेका र यातायात सञ्चालन नभएका स्थानहरुमा घोडेटो तथा गोरेटो बाटो प्रयोग भइरहेको छ ।

जोरायल गाउँपालिकाको सडक तथा पुल, भोलुंगे पुल, आवास, भवन तथा वस्ती विकास, विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा, सूचना तथा सञ्चारलगायत स्थानीय तहको लागि उपलब्ध पूर्वाधार विकास अधिकार क्षेत्रको संभावना, समस्या तथा अबलम्बन गर्नु रणनीति देहायबमोजिको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ५ : पूर्वाधार विकास (संभावना, समस्या तथा गाँउवासीले चाहेको विकासको अवस्था)

संभावना तथा अवसर	समस्या तथा चुनौती	संभावना उपयोग रणनीति
सडक , पुल तथा यातायात		
<ul style="list-style-type: none"> ❖ ३३ ओटा सडकहरु ❖ विपिनगर दिपायल फाष्ट ट्याक ❖ ५ ओटा वडाहरु सडक सञ्जालमा जोडिएका 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ ३३ ओटा सडक मध्ये ४ ओटा मात्र १२ महिना चल्ने ❖ विपिनगर दिपायल फाष्ट ट्याकको निर्माण कार्य सुस्त गतिमा ❖ मुख्य सैगडी गाढ,गोगनी गाढ र टेप्ले गाडमा पक्कि पुल नहुनु ❖ भु उपयोग योजना नबनेको ❖ सडक गुरुयोजना नबनेको 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ ६ ओटै वडाहरु सडक सञ्जालमा जोडिएका हुने ❖ ३३ ओटा मध्ये मुख्य १५ ओटा सडकलाई १२ महिना संचालनमा ल्याउनु पर्ने ❖ विपिनगर दिपायल फाष्ट ट्याक को निर्माण कार्य तिव्र गतिमा बढाउने ❖ बुडर जोरायल २६ कि.मि. सडक खण्ड कालोपत्रेका लागि पहल गर्ने ❖ संचालित सडकहरुमा नाली र वालको व्यवस्था गर्ने । ❖ खैरीखोला देखी चनकट्टे सम्म सडकको भाग छुट्ट्याइ स्तरोन्नती गर्ने । ❖ मुख्य नदी सैगडी, गोगनी, र टेप्ले

सम्भावना तथा अवसर	समस्या तथा चुनौती	संभावना उपयोग रणनीति
		<p>मा पुल निर्माणको पहल गर्ने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ सबै वडामा गरी १२ ओटा भोलुङ्गे पुल निर्माण गर्ने ।
विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा		
<ul style="list-style-type: none"> ❖ ६ ओटा साना जलविद्युत आयोजना ❖ विद्युत नभएको गाउँ वा वस्तिमा सौर्य उर्जाको व्यवस्था ❖ १५०० घरधुरीले विद्युत सेवा पाइरहेका 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रयाप्त विद्युत सेवामा कमि ❖ सबै घरधुरीमा विद्युत सेवा नपुग्नु ❖ सबै विद्यालय तथा सार्वजनिक सेवा प्रदायक संस्थाहरुमा विद्युत सेवा उपलब्ध हुन नसकेको ❖ साना जलविद्युत आयोजनाहरुको नियमित मर्मत सम्भार तथा सेवा विस्तार हुन नसकेको ❖ वैकल्पिक उर्जाको सेवा विस्तार हुन नसक्नु 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ लघु विद्युत आयोजनाको थप निर्माण तथा बिस्तार ❖ विद्युतको राष्ट्रिय लाइनलाई सबै वडामा बिस्तार गर्ने ❖ बिकटका विद्यालय तथा सार्वजनिक सेवा प्रदायक संस्थाहरुमा सोलारको व्यवस्था गर्ने ❖ परम्परागत घट्ट को संरक्षण गर्दै सुधारीएको घट्ट बिस्तार गर्ने ❖ धुवाँ रहित चुलो निर्माण गर्ने ❖ ३ वर्षमा ६ ओटा साना जलविद्युत आयोजना संचालनमा ल्याउने । ❖ वडा नं. २,५ र ६ को नयाँ भवन निर्माण गर्ने । ❖ सामुदायिक स्वास्थ्य इकाइ भवन ५ वटा निर्माण गर्ने । ❖ आर्युवेदिक भवन निर्माण गर्ने । ❖ आवश्यकता अनुसार विद्यालय भवन निर्माण गर्ने ।
आवास, वस्ती विकास तथा भवन		
<ul style="list-style-type: none"> ❖ सबै वडा कार्यालयहरुको आफ्नै कार्यालय भवन रहेको ❖ २ ओटा सामुदायिक भवन -बर्म र हाट) ❖ स्वास्थ्य चौकीहरुको आफ्नै भवन ❖ ६२ वटा विद्यालय भवन 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ गाउँपालिकाको आफ्नै भवन नरहेको ❖ भवन संहिता लागु नभएको ❖ भएका भवनहरुपनि भुकम्प प्रतिरोधि नभएका ❖ सरकारी, निजि तथा सामुदायिक भवनहरु मापदण्ड अनुसार नभएका ❖ सामुदायिक भवनहरु (विद्यालय,स्वास्थ्य चौकिहरु) स्वस्थ खानेपानी तथा चर्पिको प्रबन्ध नभएको 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ गाउँपालिकाको आफ्नै भवन ❖ अब बन्ने भवनहरु भुकम्प प्रतिरोधि,अपांग मैत्रि,वातारण मैत्रि हुनु पर्ने ❖ भवन संहिता निर्माण गरि लागु गर्नुपर्ने ❖ पुराना भवनहरुको पुर्ननिर्माण गर्नुपर्ने
सूचना, संचार र प्रविधि		
<ul style="list-style-type: none"> ❖ मोबाइल सेवाको उपलब्धता ❖ ६ वटा हुलाक कार्यालयहरु 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ मोबाइल तथा इन्टरनेटको नेटवर्क सेवामा समस्या 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ मोबाइलका टावर बिस्तार गर्नुपर्ने ❖ हुलाक सेवालाई सक्रिय बनाइ

सम्भावना तथा अवसर	समस्या तथा चुनौती	संभावना उपयोग रणनीति
<ul style="list-style-type: none"> ❖ .४ ओटा टेलिफोन टावर रहेका ❖ .३ ओटा साप्ताहिक पत्रिका ❖ .इन्टरनेटको सेवा 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ .हुलाक सेवा निष्क्रीय बन्दै गएको ❖ .टेलिफोन टावर भएपनि नेटवर्क सेवा प्रभावकारी नभएको ❖ .पत्रपत्रिकहरु नियमित रुपमा संचालित नभएको 	<ul style="list-style-type: none"> सेवालाइ प्रभावकारी बनाउने ❖ .टेलिफोन टाउरमा रिपिटर टावर तथा अन्य उपकरणहरु जडान गरी 3G सेवा संचालन गनुपर्ने ❖ .सबै विषयगत तथा वडा कार्यालयमा इ-हाजीरी जडान गर्ने ❖ .सबै स्वास्थ्य संस्था, विद्यालय, वडा कार्यालयमा इन्टरनेट सेवाको बिस्तार गरिने । ❖ .गाउँपालिका स्तरमा १ ओटा एफ.एम. को संचालन गर्ने । ❖ गाउँपालिका लाइ WiFi जोनको रुपमा बिस्तार गर्ने ।

तालिका ६ : भौतिक पूर्वाधार क्षेत्रको समस्या सवाल र समाधानका उपायहरू

समस्या तथा सवालहरू	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरू	समाधानका उपायहरू	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनपुर्ने मुख्य रणनीतिहरू
सडक , पुल तथा यातायात					
<ul style="list-style-type: none"> ❖ ३३ ओटा सडक मध्ये ४ ओटा मात्र १२ महिना चल्ने ❖ विपिनगर दिपायल फाष्ट ट्याकको निर्माण कार्य सुस्त गतिमा ❖ मुख्य सैगडी गाढ,भोगनी गाढ र टेप्ले गाडमा पक्क पुल नहुनु ❖ भु उपयोग योजना नबनेको ❖ सडक गुरुयोजना नबनेको 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ सहज यातायात आगागमनमा अवरोध ❖ स्थनिय उत्पादनको बजार सम्म पहुँचमा कठिनाइ ❖ प्रभावकारी शिक्षा,स्वास्थ्य सेवा प्रभावहमा अवरोध ❖ उत्पादकत्वमा ह्रास ❖ वातावरणीय असन्तुलन भइ विपदको जोखिम 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ सडक तथा यातायात गुरुयोजना नहुनु ❖ नियमित मर्मत सम्भार तथा संरक्षणको अभाव ❖ प्रयाप्त बजेटको अभाव 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ सडक तथा यातायात गुरुयोजना बनाइ प्रभावकारी कार्यान्वयन ❖ भु उपयोग निति तथा त्यसको प्रभावकारी कार्यान्वयन ❖ नियमित मर्मत सम्भार तथा संरक्षण ❖ सडक निर्माण गर्दा ढल तथा विरुवा सहितको व्यावस्था ❖ जोरायल सडकमा गुयली देखि चनकट्टेसम्म पानी पिचको व्यवस्था गर्ने । ❖ मुख्य तथा सहायक सडकहरूमा सडकको अधिकार क्षेत्र तोक्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ गाउपालिकालाइ सडक सञ्जालले जोड्नु ❖ निर्माण गरिएका सडकहरूको स्तरोन्नति गरि १२ महिना सहज यातायात सेवा प्रदान गर्नु 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ ६ ओटै वडाहरू सडक सञ्जालमा जोडिएका हुने ❖ ३३ ओटा मध्ये मुख्य १५ ओटा सडकलाई १२ महिना संचालनमा ल्याउनु पर्ने ❖ विपिनगर दिपायल फाष्ट ट्याक को निर्माण कार्य तिव्र गतिमा बढाउने ❖ बुडर जोरायल २६ कि.मि. सडक खण्ड कालोपत्रे
विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा					
<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रयाप्त विद्युत सेवामा कमि ❖ सबै घरधुरीमा विद्युत 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ सार्वजनिक संस्थाहरूको सेवा 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ मभौला तथा ठुला जलविद्युत 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ विद्युतको राष्ट्रिय प्रसारण लाइनको 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ सहज रूपमा विद्युत सेवाको 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ लघु विद्युत आयोजनाको थप

<ul style="list-style-type: none"> ❖ सेवा नपुग्नु ❖ सबै विद्यालय तथा सार्वजनिक सेवा प्रदायक संस्थाहरुमा विद्युत सेवा उपलब्ध हुन नसकेको ❖ साना जलविद्युत आयोजनाहरुको नियमित मर्मत सम्भार तथा सेवा विस्तार हुन नसकेको ❖ वैकल्पिक उर्जाको सेवा विस्तार हुन नसक्नु 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रवाहमा असर ❖ विद्यार्थीहरुको पठनपाठनमा असर ❖ उद्योग तथा कलकारखाना संचालनमा कठिनाइ 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ आयोजना नहुनु ❖ राष्ट्रिय प्रसारण लाइन सबै वडा तथा बस्तिहरु मा विस्तार नहुनु ❖ वैकल्पिक उर्जाको(सोलार) विस्तार नहुनु ❖ साना जलविद्युत आयोजनाको मर्मतको अभाव तथा सेवामा निरन्तरता नहुनु 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ विस्तार ❖ थप साना तथा मझौला जलविद्युत आयोजना निर्माण गर्ने ❖ विद्युत आयोजनाहरुको नियमित मर्मत सम्भार कोषको स्थापना ❖ वैकल्पिक उर्जाको सेवा विस्तार 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ आर्पुति ❖ सबै वडा तथा बस्तिहरुमा विद्युत सेवाको विस्तार 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ निर्माण तथा विस्तार ❖ विद्युतको राष्ट्रिय लाइनलाई सबै वडामा विस्तार गर्ने ❖ बिकटका विद्यालय तथा सार्वजनिक सेवा प्रदायक संस्थाहरुमा सोलारको व्यवस्था गर्ने ❖ परम्परागत घट्ट को संरक्षण गर्दै सुधारीएको घट्ट विस्तार गर्ने ❖ धुवाँ रहित चुलो निर्माण गर्ने ❖ ५ वर्ष भित्र जोरायल गाउँपालिकामा विद्युत विस्तार गरि उज्यालो गाउँपालिका बनाउने
--	---	--	---	--	--

आवास, वस्ती तथा विकास तथा भवन					
<ul style="list-style-type: none"> ❖ गाउँपालिकाको आफ्नै भवन नरहेको ❖ भवन संहिता लागु नभएको ❖ भएका भवनहरुपनि भुकम्प प्रतिरोधि नभएका ❖ सरकारी, निजि तथा 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ गाउँपालिका बाट प्रदान गरिने दैनिक सेवा प्रभावमा कठिनाइ ❖ भुकम्पय दृष्टिले जोखिमको खतरा ❖ सरसफाइको 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ भवनसंहिता लागु नहुनु 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ भवनसंहिताको निर्माण तथा प्रभावकारी कार्यान्वयन ❖ नयाँ बन्ने भवनहरु अपांग मैत्री, भुकम्प प्रतिरोधि तथा 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ सरकारी, सामुदायिक तथा निजी भवनहरु भुकम्पय दृष्टिकोणले सुरक्षित बनाउने ❖ सरकारी 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ गाउँपालिकाको आफ्नै भवन ❖ अब बन्ने भवनहरु भुकम्प प्रतिरोधि, अपांग मैत्री, वातारण मैत्री हुनु पर्ने

<p>सामुदायिक भवनहरु मापदण्ड अनुसार नभएका</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ सामुदायिक भवनहरु - विद्यालय, स्वास्थ्य चौकिहरु) स्वस्थ खानेपानी तथा चर्पीको प्रबन्ध नभएको 	<p>अभावमा रोग तथा महामारीको जोखिम</p>		<p>वातावरण मैत्री</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ पुराना भवनहरुलाई रेक्टोफिट गरी पुनर्निर्माण गर्नुपर्ने ❖ स्वच्छ खानेपानी तथा चर्पीको उचित प्रबन्ध 	<p>भवनहरु सुविधा सम्पन्न बनाइ प्रभावकारी सेवा प्रदान गर्ने</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ भवन संहिता निर्माण गरि लागु गर्नुपर्ने ❖ पुराना भवनहरुको पुर्ननिर्माण गर्नुपर्ने ❖ सबै विद्यालयहरुमा बालमैत्री, अपांग मैत्री संरचना निर्माण गरिने ।
सूचना तथा संचार प्रविधि					
<ul style="list-style-type: none"> ❖ मोबाइल तथा इन्टरनेटको नेटवर्क सेवामा समस्या ❖ हुलाक सेवा निष्क्रीय बन्दै गएको ❖ टेलिफोन टावर भएपनि नेटवर्क सेवा प्रभावकारी नभएको ❖ पत्रपत्रिकहरु नियमित रुपमा संचालित नभएको 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रभावकारी संचारमा कठिनाइ ❖ इन्टरनेट सेवामा अवरुद्ध 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ मोबाइल टावरहरु बिस्तार नहुनु ❖ हुलाक सेवा बिस्तार नहुनु ❖ टेलिफोन टावरहरु बिस्तार नहुनु 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ हुलाक सेवा समायानुकुल प्रभावकारी बनाउनुपर्ने ❖ टेलिफोन टावरहरु बिस्तार गर्नुपर्ने ❖ 3G सेवा संचालन गर्नुपर्ने ❖ मोबाइलका टावरहरु बिस्तार गर्नुपर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ e- governance सेवा संचालन गर्ने ❖ सूचना र प्रविधिमा नागरिकहरुको सहज पहुँच स्थापित गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ मोबाइलका टावर बिस्तार गर्नुपर्ने ❖ हुलाक सेवालाई सक्रिय बनाइ सेवालाई प्रभावकारी बनाउने ❖ टेलिफोन टावरमा रिपिटर टावर तथा अन्य उपकरणहरु जडान गरी घन सेवा संचालन गर्नुपर्ने

२.१.४ वन वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन

वन वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन समिति अन्तरगत पर्ने वन तथा जैविक विविधता, वातावरण तथा स्वच्छता, विपद पूर्व तयारी तथा व्यवस्थापन जस्ता उप क्षेत्र पर्दछन् । यस गाउँपालिकाको क्षेत्र वन, जैविक विविधता, जलाधार तथा वातावरणका दृष्टिकोणले अत्यन्त संभावनायुक्त रहेको छ । यहाँ २०९३६ हेक्टर वन क्षेत्र रहेको छ । गाउँपालिकामा रहेको वन क्षेत्रको ६० वटा सामुदायिक र २३ वटा कबुलियती वनको समुदायले व्यवस्थापन गरिरहेका छन् । वन क्षेत्रबाट वार्षिक लगभग २.८ मेट्रिक टन जडिबुटी उत्पादन तथा संकलन हुने गरेको छ । गाउँपालिका क्षेत्रमा बाढी तथा पहिरो जस्ता जल उत्पन्न प्रकोप मानवीय तथा भौतिक क्षतिको अवस्था कम देखिन्छ । नेपालको मध्यपहाडी क्षेत्रको अध्ययन अनुसार यस क्षेत्रमा जलवायु उत्पन्न विपदहरूमा प्रमुख रूपमा खडेरी, बाढी, पहिरो, रोग किटाणुको महामारी, हुरी बतास, असिना आदी रहेका छन् । यस मध्ये खडेरीको प्रभाव सबभन्दा बढी, दोश्रो र तेश्रोमा बाढी तथा पहिरो छ भने प्रभावका हिसावले वनडडेलो सातौँ स्थानमा देखिएको छ ।

दीगो वनको वैज्ञानिक व्यवस्थापनबाट वनको हैसियतमा सुधार आउनुका साथै वन पैदावारको आपूर्ति सहज हुनसक्ने, जलाधार व्यवस्थापन कार्यक्रमहरूबाट विकासका पूर्वाधारहरूको संरक्षण तथा भूमिको संरक्षण गरी कृषि उत्पादनमा बृद्धि गर्न सकिन्छ । यसका साथै भूसंरक्षण कार्यक्रमबाट विपद न्यूनिकरणमा समेत टेवापुग्नेछ । दीगो वन व्यवस्थापनको माध्यमबाट वन पैदावारको आपूर्ति सुनिश्चित हुने, वनपैदावारमा आधारित उद्योगहरूको लागि कच्चा पदार्थ उपलब्धभई वन उद्यमको विकासमार्फत स्थानीय रोजगारी तथा जिविकोपार्जन सुधार गर्नसकिने संभावनाहरू छन् । साथै वन व्यवस्थापनबाट वातावरणीय सेवा भुक्तानीको लाभ समेत लिन सकिने संभावना रहेको देखिन्छ ।

जोरायल गाउँपालिकाको वन तथा जलाधार व्यवस्थापन, वातावरण संरक्षण, जलवायु परिवर्तन, फोहरमैला व्यवस्थापन, जल उपन्न प्रकोप नियन्त्रण, विपद व्यवस्थापन लगायतका वातावरण सम्बन्धी अधिकार क्षेत्रहरूको संभावना, समस्या तथा अवलम्बन गर्नु पर्ने रणनीतिलाई देहायमा उल्लिखित तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ७ : वातावरण तथा विपद (संभावना, समस्या तथा गाउँवासीले चाहेको विकासको अवस्था

संभावना तथा अवसर	समस्या तथा चुनौती	संभावना उपयोग रणनीति
वन र जैविक विविधता		
<ul style="list-style-type: none"> ❖ वनले ओगटेको क्षेत्रफल ... ❖ ६० ओटा सामुदायिक वनहरू रहेका ❖ २३ ओटा कबुलियति वन ❖ प्रस्तावित संरक्षण क्षेत्र तेले लेक ❖ तेजपत्ता, रिठा, अमला लगायत जडुबुडिको प्रचुर संभावना ❖ जडिबुटी प्रशोधन केन्द्र ६ ओटा ❖ अल्लो प्रशोधन केन्द्र १ ❖ २ ओटा पानी रिर्चाज पोखरीहरू 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ सामुदायिक वनहरूको व्यवस्थापकीय पक्ष कमजोर ❖ कबुलियति वनहरूको व्यवस्थापन प्रभावकारी नभएको ❖ उपलब्ध जडिबुटीहरूको संकलन तथा प्रशोधन व्यवस्थित नभएको ❖ कबुलियति तथा सामुदायिक वनमा खालि बाँझो जमिनमा जडिबुटी तथा गैरकाष्ठ वन पैदावार र नर्सरीहरू नरहेको ❖ प्रति जमिनहरूपनि वृक्षारोपण नभएको ❖ वन संरक्षणको अभावमा चोरी पैठारीको समस्या रहेको ❖ खोटो संकलन व्यवस्थित 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ सामुदायिक तथा कबुलियति वनहरूको व्यवस्थापन प्रभावकारी बनाउने ❖ जडिबुटी प्रशोधन केन्द्रहरू व्यवस्थित गर्ने ❖ जडिबुटी भएका जंगलमा संकलक तथा उपभोक्ता हरुलाई दिगो संकलन तथा प्रशोधन सम्बन्धि तालिम, संकलित जडिबुटीको बजारीकरण र करको दायरामा ल्याउने निती निर्माण गर्ने ❖ पशु चरन क्षेत्रहरू निर्धारण गर्ने ❖ गैरकानुनी चरिचरन तथा अतिक्रमणलाई नियन्त्रण गर्ने ❖ Water Recharge Pond

संभावना तथा अवसर	समस्या तथा चुनौती	संभावना उपयोग रणनीति
	नभएको	<p>हरु थप गर्दै लैजाने</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ डहेलो नियन्त्रणका लागि अग्नी रेखा नियन्त्रण व्यवस्था गर्ने । ❖ वैज्ञानिक वनको सुरुवात गर्ने ।
वातावरण तथा स्वच्छता		
<ul style="list-style-type: none"> ❖ परम्परागत बस्ति बसोबास ❖ जलवायु परिवर्तन अनुकूलन ❖ सार्वजनिक र खुल्ला ठाउँहरू भएको ❖ वन पैदावार र विभिन्न जडिबुटीहरू भएको ❖ सामुदायिक र कबुलियति वनहरू भएको ❖ मुख्य बजार केन्द्रहरू - (गौरा, बुडर) सहरी क्षेत्रको रूपमा विकास हुँदै गएको 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ व्यवस्थित बस्ति विकास तथा भवन संहिता लागु नभएको ❖ सार्वजनिक तथा खुल्ला ठाउँहरू संरक्षणको अभाव ❖ जलवायु अनुकूलन योजना तयार नभएको ❖ वन पैदावार तथा जडिबुटी संरक्षण तथा प्रशोधन व्यवस्थित र प्रभावकारी नभएको ❖ सामुदायिक तथा कबुलियति वनहरूको बाँझो जमिनमा वृक्षारोपण नभएको ❖ मुख्य सहरी क्षेत्रको रूपमा विकास हुँदै गएको गौरा तथा बुडर व्यवस्थित हुन नसकेको 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ व्यवस्थित बस्ति योजना तथा भवन मापदण्ड पुरा गर्न भवन संहिता बनाइ लागु गर्ने ❖ सार्वजनिक तथा खुल्ला ठाउँहरू संरक्षण गर्ने ❖ जलवायु अनुकूलन योजना बनाइ लागु गर्ने ❖ वन पैदावार तथा जडिबुटी संरक्षण तथा प्रशोधन केन्द्र बनाइ व्यवस्थित गर्ने ❖ बाँझो जमिनहरूमा गैरकाष्ठ वनपैदावार वृक्षारोपण गर्ने ❖ मुख्य सहरी क्षेत्रहरूमा ढल तथा फोहोर मैला व्यवस्थापन कार्यक्रम लागु गर्ने ❖ वातावरण मैत्री कार्ययोजना बनाइ लागु गर्ने ❖ फोहोरलाई मोहोरमा बदल्ने कार्यक्रम संचालन गर्ने । ❖ लक्षित अर्थतन्त्रलाई बढावा दिने
विपद पूर्व तयारी तथा व्यवस्थापन		
<ul style="list-style-type: none"> ❖ विपद जोखिम पार्श्वचित्र तयार ❖ नदी कटान तथा पहिरो नियन्त्रणका लागि तटबन्धनको व्यवस्था ❖ आपतकालिन उद्धार सामग्री ❖ गाउँपालिका तथा वडा स्तरिय विपद व्यवस्थापन समिति ❖ युनिसेफ, अनुकूलन, रेडक्रस जस्ता संस्थाहरू विपद व्यवस्थापनको क्षेत्रमा कार्यरत 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ भवन मापदण्ड तथा भवन संहिता नभएको ❖ भु जोखिम सम्बेदनशिलता, सुरक्षित बस्ति विकास योजना, र भु उपयोग निति नभएको ❖ आपतकालिन उद्धार टोली क्रियाशिल नरहेको ❖ गाउँपालिका तथा वडा स्तरिय विपद व्यवस्थापन समितिको क्षमता विकास हुन नसकेको ❖ कार्यक्रममा एकद्वार निति अबलम्बन निति हुन नसकेको, कार्यक्रममा दोहोरपना 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ सुरक्षित घरको निर्माण, जोखिम युक्त स्थानको पहिचान, व्यवस्थित बस्ति विकास योजना र भवन संहिता लागु गर्नु पर्ने ❖ समुदायमा आधारित विपद जोखिम न्युनिकरण योजना बनाइ लागु गर्नुपर्ने ❖ विपद व्यवस्थापन समितिहरूको क्षमता विकास गर्नुपर्ने ❖ गाउँपालिका स्तरमा विपद पूर्व, विपदको समय र विपद पश्चात गर्नुपर्ने सचेतना, आवश्यक आपतकालिन सामग्रीहरूको भण्डारण, भौतिक तथा मानविय

संभावना तथा अवसर	समस्या तथा चुनौती	संभावना उपयोग रणनीति
		<p>स्रोत परिचालन योजना बनाउनु पर्ने</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्यक्रमको दोहोरोपना हटाइ एकरूपता ल्याउन एकद्वार निति प्रभावकारी रूपमा अबलम्बन गर्नुपर्ने ❖ नदी कटान तथा पहिरो रोकथामका लागी तटबन्धनका आयोजनाहरु संचालन गर्नुपर्ने ❖ विपद व्यवस्थापन कोषको व्यवस्था गर्ने । ❖ विपद जोखीम स्थानमा वृक्षारोपण तथा जनचेतनाका कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने ।

तालिका : ८: वन वातावाण तथा विपद व्यवस्थापन क्षेत्रको समास्या सवाल र समाधानका उपायहरु

समस्या तथा सवालहरु	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरु	समाधानका उपायहरु	सम्भावित विषयगत उदेश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरु
वन र जैविक विविधता					
<ul style="list-style-type: none"> ❖ सामुदायिक वनहरुको व्यवस्थापकीय पक्ष कमजोर ❖ कबुलियति वनहरुको व्यवस्थापन प्रभावकारी नभएको ❖ उपलब्ध जडिबुटीहरुको संकलन तथा प्रशोधन व्यवस्थित नभएको ❖ कबुलियति तथा सामुदायिक वनमा खालि बाँभो जमिनमा जडिबुटि तथा गैरकाष्ठ वन पैदावार र नर्सरीहरु नरहेको ❖ प्रति जमिनहरुपनि वृक्षारोपण नभएको ❖ वन संरक्षणको अभावमा चोरी पैठारीको समस्या रहेको ❖ खोटो संकलन व्यवस्थित नभएका 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ वन अतिक्रमण तथा बिनासको खतरा ❖ उपलब्ध जडिबुडिहरु लोप हुने खतरा ❖ वन पैदावार तथा गैरकाष्ठ पैदावारहरु चोरी पैठारी भइ तस्करी बढ्ने खतरा 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ सामुदायिक वन तथा कबुलियती वन व्यवस्थापन समितिहरुको क्षमता बिकास नहुनु ❖ स्थानिय तहको कानुन र वन ऐन बाँभिनु ❖ प्रभावकारी अनुगमन संयन्त्र नहुनु 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ सामुदायिक तथा कबुलियति वन व्यवस्थामन समितिहरुको क्षमता अभिवृद्धि ❖ गाउँपालिकाको वन संचालन ऐन तथा कार्यविधि बनाइ लागु गर्नुपर्ने ❖ अनुगमनको प्रभावकारी संयन्त्र बनाइ परिचालन गर्नुपर्ने ❖ चोरी निकासी नियन्त्रण गर्न सुरक्षा निकाय सँग समन्वय गर्नुपर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ सामुदायिक तथा कबुलियति वनहरुको दिर्घकालिन व्यवस्थापन गर्ने ❖ बाँभो तथा प्रति जमिनमा गैरकाष्ठ वनपैदावार उत्पादन गरी स्थानियहरुको आय वृद्धि गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ सामुदायिक तथा कबुलियति वनहरुको व्यवस्थापन प्रभावकारी बनाउने ❖ जडिबुटि प्रशोधन केन्द्रहरु व्यवस्थित त गर्ने ❖ जडिबुटि भएका जंगलमा संकलक तथा उपभोक्ता हरुलाइ दिगो संकलन तथा प्रशोधन सम्बन्धि तालिम,संकलित जडिबुटीको बजारीकरण र करको दायरामा ल्याउने निति निर्माण गर्ने ❖ पशु चरन क्षेत्रहरु निर्धारण गर्ने ❖ गैरकानुनी चरिचरन तथा अतिक्रमणलाइ नियन्त्रण गर्ने ❖ Water Recharge Pond हरु थप गर्दै लैजाने

वातावरण तथा स्वच्छता

<ul style="list-style-type: none"> ❖ .व्यवस्थित बस्ति विकास तथा भवन संहिता लागु नभएको ❖ .सार्वजनिक तथा खुल्ला ठाउँहरु संरक्षणको अभाव ❖ .जलवायु अनुकुलन योजना तयार नभएको ❖ .वन पैदावार तथा जडिबुटी संरक्षण तथा प्रशोधन व्यवस्थित र प्रभावकारी नभएको ❖ .सामुदायिक तथा कबुलियति वनहरुको बाँझो जमिनमा वृक्षारोपण नभएको ❖ .मुख्य सहरी क्षेत्रको रुपमा विकास हँदै गएको गैरा तथा बुडर व्यवस्थित हुन नसकेको 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ .भुकम्पिय दृष्टिकोणले विपदको जोखिम ❖ .ढल तथा फोहोरमैला व्यवस्थापनमा कठिनाइ ❖ सार्वजनिक स्थलहरु अतिक्रमण हुने खतरा ❖ .जलवायु अनुकुलनको समस्या ❖ .वन पैदावार तथा जडिबुटीको उत्पादकत्वमा ह्रास ❖ .वनविनास तथा अतिक्रमणको खतरा ❖ .अव्यवस्थित सहरी विकास हुने खतरा 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ .बस्ति विकास योजना तथा भवन संहिता नबन्नु ❖ .सार्वजनिक तथा खुल्ला प्रति जमिनहरुको संरक्षण नितीको अभाव ❖ .जलवायु अनुकुलन योजना नबन्नु ❖ .जडिबुटी प्रशोधन केन्द्रहरु प्रभावकारी रुपमा संचालन नहुनु ❖ .वन संरक्षण सम्बन्धि स्पष्ट निती नहुनु 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ .बस्ति विकास योजना बनाइ लागु गर्नुपर्ने ❖ .भवन संहिता बनाइ लागु गर्नुपर्ने ❖ .जलवायु अनुकुलन योजना बनाइ लागु गर्नुपर्ने ❖ .जडिबुटी प्रशोधन केन्द्रहरुको स्थापना तथा प्रभावकारी कार्यान्वयन ❖ .गाउँपालिकाको वन संरक्षण निती बनाइ लागु गर्नुपर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ .व्यवस्थित बस्ति,सुरक्षित घर र दिगो फोहोरमैला व्यवस्थापन ❖ .वन संरक्षण तथा गैरकाष्ठ वन उत्पादन ❖ .जडिबुटी संकलन तथा प्रशोधनका माध्यमबाट स्थानिय स्तरमै रोजगार सृजना 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ व्यवस्थित बस्ति योजना तथा भवन मापदण्ड पुरा गर्न भवन संहिता बनाइ लागु गर्ने ❖ .सार्वजनिक तथा खुल्ला ठाउँहरु संरक्षण गर्ने ❖ .जलवायु अनुकुलन योजना बनाइ लागु गर्ने ❖ .वन पैदावार तथा जडिबुटी संरक्षण तथा प्रशोधन केन्द्र बनाइ व्यवस्थित तर्गने ❖ .बाँझो जमिनहरुमा गैरकाष्ठ वनपैदावार वृक्षारोपण गर्ने ❖ .मुख्य सहरी क्षेत्रहरुमा ढल तथा फोहोर मैला व्यवस्थापन कार्यक्रम लागु गर्ने ❖ वातावरण मैत्रि कार्ययोजना बनाइ लागु गर्ने
---	---	--	---	---	--

विपद पूर्व तयारी तथा व्यवस्थापन

<ul style="list-style-type: none"> ❖ .भवन मापदण्ड तथा भवन संहिता नभएको ❖ .भु जोखिम सम्बेदनशिलता,सुरक्षित 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ .भुकम्पिय दृष्टिकोणले विपदको जोखिम ❖ .अव्यवस्थित भु 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ .बस्ति विकास योजना तथा भवन संहिता नबन्नु ❖ .विपद व्यवस्थापन 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ .बस्ति विकास योजना तथा भवन संहिता निर्माण गरी लागु गर्ने ❖ .विपद व्यवस्थापन 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ .विपदपूर्व, विपदको समय र विपद पश्चात हुने जोखिम न्युनिकरण 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ .सुरक्षित घरको निर्माण,जोखिम युक्त स्थानको पहिचान, व्यवस्थित बस्ति विकास
--	--	--	--	---	--

<p>बस्ति विकास योजना, र भु उपयोग निति नभएको</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ आपतकालिन उद्धार टोली क्रियाशिल नरहेको ❖ गाउँपालिका तथा वडा स्तरिय विपद व्यवस्थापन समितिको क्षमता विकास हुन नसकेको ❖ कार्यक्रममा एकद्वार निति अबलम्बन निति हुन नसकेको, कार्यक्रममा दोहोरोपना 	<p>बसोबास तथा सहरीकरणको खतरा</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ विपदको समयमा मानविय तथा भौतिक क्षति बढ्ने खतरा ❖ कार्यक्रममा दोहोरोपना भइ स्रोतको दुरुपयोग हुने खतरा 	<p>समितिहरुको क्षमता विकास कार्यक्रम नहुनु</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ विपद व्यवस्थापन समितिहरु सक्रिय नहुनु ❖ एकद्वार निति अबलम्बन हुन नसक्नु ❖ गैर सरकारी संघ संस्था परिचालन सम्बन्धि स्पष्ट निति नहुनु 	<p>समितिहरुको क्षमता विकास कार्यक्रम संचालन गर्ने.</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ आवश्यकता अनुसार विपद व्यवस्थापन समितिहरु पुर्नगठन गर्ने ❖ गैर सरकारी संघ संस्था परिचालन सम्बन्धि निति बनाइ लागु गर्ने 	<p>गर्ने</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ व्यवस्थित बस्ति विकास तथा दिगो फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्ने 	<p>योजना र भवन संहिता लागु गर्नु पर्ने</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ समुदायमा आधारित विपद जोखिम न्युनिकरण योजना बनाइ लागु गर्नुपर्ने ❖ विपद व्यवस्थापन समितिहरुको क्षमता विकास गर्नुपर्ने ❖ गाउँपालिका स्तरमा विपद पुर्व, विपदको समय र विपद पश्चात गर्नुपर्ने सचेतना, आवश्यक आपतकालिन सामग्रीहरुको भण्डारण, भौतिक तथा मानविय स्रोत परिचालन योजना बनाउनु पर्ने ❖ कार्यक्रमको दोहोरोपना हटाइ एकरूपता ल्याउन एकद्वार निति प्रभावकारी रूपमा अबलम्बन गर्नुपर्ने ❖ नदी कटान तथा पहिरो रोकथामका लागी तटबन्धनका आयोजनाहरु संचालन गर्नुपर्ने
---	--	---	---	--	---

२.१.५ संस्थागत विकास र सेवा प्रवाह

गाउँपालिकाको संगठनात्मक अवस्था हेर्दा गाउँसभा, कार्यपालिका, विषयगत समिति तथा विषयगत शाखा, वडा कार्यालय रहेका छन्। संघीय व्यवस्था अनुसारको यस गाउँपालिकाको संगठन विकास तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण गरी स्थानीय तहको संगठन संरचना तयार भैसकेको छैन। तथापी नेपाल सरकारले अर्को व्यवस्था नभएसम्म कानून बमोजिम गाउँपालिकाको लागि सिफारिश गरेको संगठन संरचना अनुसार गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय संचालन गरिएको छ। गाउँ कार्यपालिका अन्तर्गत वडा कार्यालयहरूमा सचिव, लेखापाल र सामाजिक परिचालकहरू समेत रहेका छन्। यस गाउँपालिकामा स्वास्थ्य चौकी, प्रहरी चौकी, कृषि, हुलाक, वन, खाद्य तथा पशु सेवा केन्द्र जस्ता सरकारी कार्यालयहरूले सेवा प्रवाह गरिरहेका छन्।

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४; अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन २०७४, प्राकृतिकश्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ र कर्मचारी समायोजन ऐन, २०७४ लगायत विद्यायन प्रक्रियामा रहेका तथा प्रचलित ऐन, नीति, नियम र मापदण्डका प्रावधान बमोजिम गाउँपालिका शासन सञ्चालन तथा सेवा व्यवस्थापन गर्ने प्रयास गरिएको छ। गाउँपालिकाको शासन संचालन, विकास तथा सेवा प्रवाहलाई सुव्यवस्थित गर्न गाउँपालिकाले संघीय तथा प्रदेश कानून बमोजिम स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्रका विषयमा क्रमिक रूपमा कानून, नीति तथा नियम, कार्यविधि तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्नु पर्ने देखिन्छ। हालसम्म यस गाउँपालिकामा संवैधानिक व्यवस्था अनुसार विभिन्न विषयमा कानून, नीति, नियम र कार्यविधिको तर्जुमा भई कार्यान्वयनको प्रक्रियामा रहेका छन्।

संघीय शासन संरचना अनुरूप स्थानीय सरकारको रूपमा गाउँपालिका संस्थागत दायित्वमा विद्यमान स्थितिको चित्रण गर्ने, स्थानीय विकासका साभेदारहरू (गैसस, विकास साभेदार, अन्तर स्थानीय तह, मिडिया, नीजी क्षेत्र र नागरिक समाज) बीच समन्वय तथा साभेदारी विकास गर्ने, विकासका संभावना र आवश्यकताको आधारमा गाउँपालिकाको आवधिक, वार्षिक तथा विषय क्षेत्रगत रणनीतिक योजन तर्जुमा गर्ने, सभाबाट स्वीकृत कार्यक्रम तथा आयोजनाको प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्ने तथा गराउने, आयोजना तथा कार्यक्रमको नतिजामूलक ढंगले अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने कार्य प्रमुख रूपमा रहेका छन्।

जोरायल गाउँपालिकाको कानून तथा नीति तर्जुमा र कार्यान्वयन, संस्थागत क्षमता विकास, स्थानीय राजस्व तथा श्रोत परिचालन, योजना तथा सेवा प्रवाहसम्बन्धी अधिकार क्षेत्रहरूको संभावना, समस्या तथा संभावना उपयोग रणनीतिलाई देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ९:: संस्थागत विकास र सेवा प्रवाह (संभावना, समस्या तथा गाँउवासीले चाहेको विकासको अवस्था)

संभावना तथा अवसर	समस्या तथा चुनौती	संभावना उपयोग रणनीति
संस्थागत संरचना तथा मानव संसाधन		
<ul style="list-style-type: none"> ❖ गाउँपालिका कार्यालय भाडामा संचालनमा रहेको ❖ वडा कार्यालयहरूको आफ्नै कार्यालय भवन र जग्गा रहेको ❖ गाउँपालिकामा विषयगत शाखा सहित २७ जना (वडाकार्यालय र स्वास्थ्य चौकी वाहेक) ❖ गाउँपालिका कार्यालयमा जिप १, मोटोरसाइकल ८ ओटा, डेस्कटप कम्प्युटर ७, प्रिन्टर ७, ल्यापटप १० उपलब्ध रहेका 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ गाउँपालिकाको आफ्नै भवन नरहेको ❖ वडा कार्यालयका भवनहरू अपांग मैत्रि, बाल मैत्री तथा वातावरण मैत्रि नभएका ❖ कार्यालयहरूमा स्वीकृत दरबन्धि अनुसारको प्राविधिक र प्रशासनिक कर्मचारी नरहेका ❖ वडा कार्यालयहरूमा विद्युत सेवा भरपर्दो नभएको, पावर 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ गाउँपालिका केन्द्रमा रहेको आफ्नै जग्गामा व्यवस्थित कार्यालय भवन बनाउने ❖ सांगठनिक तथा व्यवस्थापन संरचनाका लागि सर्वेक्षण गरी आवश्यक विषयगत शाखा, उपशाखा तथा इकाइको गठन र आवश्यक दरबन्धि सृजना गरी पदपूर्तिका लागि प्रदेशमा पठाउने ❖ कार्यपालिकाको कार्यालय र वडा कार्यालयहरूमा पावर ब्याकअप को

सम्भावना तथा अवसर	समस्या तथा चुनौती	संभावना उपयोग रणनीति
<ul style="list-style-type: none"> ❖ वडा कार्यालयमा मोटरसाइकल ६, डेस्कटप कम्प्युटर ६, ल्यापटप ६, प्रिन्टर ६ ओटा रहेका ❖ गाउँपालिका भित्र २ ओटा सामुदायिक भवन रहेका ❖ आमा समूह, महिला समुह तथा सहकारी संस्थाहरु रहेका ❖ गाउँपालिका कार्यालय, विषयगत शाखा तथा इकाइहरु र ३ ओटा कार्यालयहरुमा इन्टरनेट सुविधा उपलब्ध रहेका ❖ गाउँपालिकामा सुचना अधिकारीको व्यवस्था भएको ❖ गापा मा एक एम्बुलेन्स भएको 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ व्याकअप नभएको ❖ एकिकृत सेवा प्रवाहको लागि सांगठनिक संरचना तयार तथा स्वीकृत नभएको ❖ एम्बुलेन्स संचालन कार्यवधी बनाएर संचालनमा ल्याउन नसकेको ❖ आमा समुह तथा सहकारी संस्था व्यवस्थित रूपमा संचालन नभएका 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ भरपर्दो व्यवस्था गरी सेवा प्रवाहमा विद्युतिय सुशासनको प्रयोग गर्ने ❖ एम्बुलेन्स संचालन कार्यवधी बनाएर सेवा प्रवाह भएको हुनुपर्ने ❖ सहकारी तथा आमा समुहहरुलाई सकृय पार्नुपर्ने
वित्तिय श्रोत		
<ul style="list-style-type: none"> ❖ गाउँपालिकाको आन्तरिक आय गत वर्ष.....रहेको ❖ नेपाल सरकारबाट ८ करोड ३० लाख ५० हजार वित्तिय समानीकरण अनुदान त्यसैगरी पृचदेश वाट ६६ लाख ६९ हजार वित्तिय समानीकरण अनुदान प्राप्त ❖ गाउँपालिकामा कार्यरत विकास साभेदार युनिसेफ नेपालबाट विभिन्न विषयगत क्षेत्रमा लगानीको दुइपक्षिय सम्भौता ❖ राजस्व परामर्श समिति गठन भइ क्रियाशिल रहेको 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ आन्तरिक स्रोतको क्षेत्र तथा आधार र आन्तरिक आय ज्यादै न्युन रहेको ❖ कर योग्य उद्योग व्यवसाय, पर्यटन व्यवसाय र कलकारखान नभएको ❖ वित्तिय सेवा र कारोबारमा असुविधा रहेको ❖ निजि क्षेत्रको लगानी न्युन रहेको ❖ विकास कार्यमा समुदायको लगानी र सहभागिता कमजोर रहेको ❖ आन्तरिक आय तथा राजश्वका क्षेत्रहरु पहिचान गर्न राजश्व पक्षेपण नगरिएको ❖ राजश्व परामर्श समितिलाई क्षमता विकासका कार्यक्रम को अभाव 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ सम्भाव्यता अध्ययन गरी स्थानीय तहले प्राप्त गरेको संविधान प्रदत्त अधिकार प्रयोग गरी सम्मति कर, व्यवसाय कर, बहाल बिटोरी शुल्क, सेवा शुल्क र अन्य दस्तुर संकलन व्यवस्थित गर्ने ❖ कृषि तथा पशुजन्य उत्पादन र स्थानिय उद्योग तथा व्यवसायको विकास तथा विस्तार गर्ने ❖ विकास साभेदारहरुसंगको सहकार्यमा ठुला तथा मझौला उद्योगमा लगानीको वातावरण सृजन गर्ने ❖ नागरीकहरुलाई उत्प्रेरणा जगाइ स्थानीय परियोजनामा निजि क्षेत्रको लगानी आकर्षण गर्ने ❖ स्थानीय राजश्व परिचालन एन तथा स्थानिय कर एवम् गैर कर व्यवस्थापन कार्यविधि तर्जुमा गरी लागु गर्ने
योजना तर्जुमा, अनुगमन मूल्याङ्कन		
<ul style="list-style-type: none"> ❖ वार्षिक योजना गाउँसभाबाट स्वीकृत भइ कार्यान्वयनमा रहेको ❖ वार्षिक तथा आवधिक योजना तर्जुमा प्रक्रियालाई व्यवस्थित गर्न ५ वटा 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ वार्षिक योजना तर्जुमाको ७ ओटा चरण लागु गरी एपनि प्रभावकारी कार्यान्वयनमा कमि 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ योजना तर्जुमाका ७ औँटै चरणहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयन ❖ विषयगत समितिहरुको क्षमता विकास

संभावना तथा अवसर	समस्या तथा चुनौती	संभावना उपयोग रणनीति
<ul style="list-style-type: none"> ❖ विषयगत समिति क्रियाशिल रहेको ❖ अनुगमन समिति गठन भइ सक्रिय रहेको 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ विषयगत समितिहरूको क्षमता विकास र सक्रियतामा कमि ❖ योजना तर्जुमा अन्तर्गत योजना प्राथमिकिकरणमा सुचक बनाइ योजना प्राथमिकिकरण हुन नसकेको ❖ योजनागत तथा गाउँपालिका स्तरिय अनुगमन समितिबाट सुचकमा आधारित अनुगमन हुन नसकेको ❖ योजनागत होर्डिङबोर्ड प्रयोगमा नआएको ❖ चौमासिक तथा वार्षिक समिक्षा हुने नगरेको ❖ वार्षिक योजना पुस्तिका नबनेको 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ योजना बनाउँदा दुरदृष्टि, अपेक्षित नतिजा र विषयगत प्राथमिकताको आधारमा प्राथमिकिकरण गर्ने ❖ चेकलिष्टको आधारमा अनुगमन गर्ने पद्धतिको अवलम्बन गर्ने ❖ अनुगमनबाट आएको प्रतिवेदन र निष्कर्ष सार्वजनिक गर्ने ❖ योजनाहरूको होर्डिङबोर्ड प्रयोगमा ल्याउने ❖ वार्षिक तथा चौमासिक समिक्षा गर्ने ❖ वार्षिक योजना पुस्तिका बनाउने
सुशासन		
<ul style="list-style-type: none"> ❖ संवैधानिक प्रदत्त व्यवस्था अनुसार प्राप्त विषयगत अधिकार क्षेत्रका २१ वटा ऐन, नियम, निति, कार्यविधि तथा निर्देशिका तयार भएको ❖ स्वीकृत ऐन, नियम र निर्देशिका कार्यान्वयन सुरु गरिएको ❖ नागरिक वडापत्र भएको ❖ गाउँपालिकाका गतिविधिहरू वेवसाइटमा राख्ने गरिएको ❖ सार्वजनिक परिक्षण तथा सार्वजनिक सुनुवाइको अभ्यास गरिएको ❖ सुचना अधिकारी र गुनासो सुन्ने अधिकारीको व्यवस्था भएको 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ नागरिक वडापत्र अद्यावधिक नभएको ❖ सार्वजनिक परिक्षणमा आर्थिक पक्ष मात्र हेर्ने र गुणस्तरको लेखाजोखा हुने नगरेको ❖ सेवा ग्राहीको सन्तुष्टि मापन गर्ने परिपाटीको कमी रहेको ❖ सामाजिक उत्तरदायित्वका औजारहरूको प्रयोग र उपयोगमा कमी रहेको ❖ दण्ड र पुरष्कारको व्यवस्था नरहेको ❖ लैंगिक मैत्रि बजेट तर्जुमा नभएको ❖ उपभोक्ता तथा निर्माण व्यवसायीमा जवाफदेहितामा कमि ❖ खरिद योजना बन्ने नगरेको ❖ सुचनाको हक सम्बन्धि सचेतना न्युन 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ नागरिक वडापत्रलाई अद्यावधिक गरी सोही अनुसार सेवा प्रवाह गर्ने ❖ सार्वजनिक परिक्षण गर्दा गुणस्तरको पक्षलाई पनि ध्यान दिन क्षमता विकास गरी सेवाको गुणस्तर वृद्धि गर्ने ❖ उपभोक्ता समिति परिचालन कार्यविधि तर्जुमा गरी लागु गर्ने ❖ सुचक तथा कार्यविधि बनाइ सेवाग्राहिको सन्तुष्टि मापन गर्ने ❖ निर्वाचित पदाधिकारी र कर्मचारीको योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमन सम्बन्धि क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ❖ तेस्रो पक्षद्वारा अनुगमन तथा मुल्यांकनको व्यवस्था गर्ने ❖ प्राविधिक परिक्षणको व्यवस्था गर्ने ❖ लैंगिक मैत्रि बजेट तर्जुमा गर्ने ❖ आवश्यकता अनुसारका ऐन, नियम, विनियम, निर्देशिका तथा कार्यविधि तर्जुमा गर्ने
<ul style="list-style-type: none"> ❖ न्यायिक समिति सक्रिय रहेको 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ न्यायिक समितिको क्षमता 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ न्यायिक समितिका लागी क्षमता

संभावना तथा अवसर	समस्या तथा चुनौती	संभावना उपयोग रणनीति
<ul style="list-style-type: none"> ❖ न्यायिक समिति गठन पश्चात ४२ मुद्दा दर्ता भई ३४ वटा सामाधान भएको ❖ मेलमिलाप कर्ता सुचिकृत भएका ❖ न्याय निरूपण का लागी कार्यविधी तयार भएको तथा इजलास गठन र स्थापना गरिएको 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ विकासका कार्यक्रमको न्युनता ❖ कानुनी सल्लाहकारको अभाव 	विकासका कार्यक्रम संचालन गर्नुपर्ने

तालिका १०: संस्थागत विकास तथा सेवा प्रवाह क्षेत्रको समस्या सवाल र समाधानका उपायहरु

समस्या तथा सवालहरु	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरु	समाधानका उपायहरु	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरु
संस्थागत संरचना तथा मानव संसाधन					
<ul style="list-style-type: none"> ❖ गाउँपालिकाको आफ्नै भवन नरहेको ❖ वडा कार्यालयका भवनहरु अपांग मैत्री, बाल मैत्री तथा वातावरण मैत्री नभएका ❖ कार्यालयहरुमा स्वीकृत दरबन्धि अनुसारको प्राविधिक र प्रशासनिक कर्मचारी नरहेका ❖ वडा कार्यालयहरुमा विद्युत सेवा भरपर्दो नभएको, पावर ब्याकअप नभएको ❖ एकिकृत सेवा प्रवाहको लागि सांगठनिक संरचना तयार तथा स्वीकृत नभएको 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ सेवा प्रवाहीमा कठिनाइ ❖ लक्षित वर्गहरु -अपांग तथा बालबालिका) हरु को सहज पहुँचमा कठिनाइ ❖ आवश्यकता अनुसारको जनशक्ति अभावमा चुस्त प्रशासनिक तथा प्राविधिक सेवामा कठिनाइ 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कार्यालय भवन राख्ने केन्द्रको बारेमा बिगतमा सहमति नहुनु ❖ पुराना संरचनाहरु भवन संहिता अनुसार निर्माण नहुनु ❖ सबै वडामा राष्ट्रिय प्रसारण लाइन विस्तार भइ नसक्नु ❖ संघिय तथा प्रादेशिक कानून निर्माण नहुनु ❖ कर्मचारी समायोजन नहुनु ❖ 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ गाउँपालिकाको आफ्नै सुविधा सम्पन्न भवन निर्माण ❖ पुराना भवनहरुलाई वातावरण मैत्री, बाल मैत्री तथा अपांग मैत्री बनाउने ❖ कर्मचारी समायोजन संघले छिट्टै टुंग्याउनु पर्ने ❖ विद्युतको राष्ट्रिय प्रसारण लाइन विस्तार तथा पावर ब्याकअपको व्यवस्था गर्नु ❖ कार्यालयको सांगठनिक संरचना अध्ययन गरी आवश्यकता अनुसारको दरबन्धि पदपूर्ति गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ अपांगमैत्री, बालमैत्री तथा वातावरण मैत्री कार्यालय भवन निर्माण गरी सेवा प्रवाहमा प्रभावकारीता ल्याउने ❖ उर्जाको भरपर्दो व्यवस्था गरी सेवामा प्रभावकारीता ल्याउने ❖ कर्मचारी सांगठनिक संरचना मार्फत प्रशासनिक तथा प्राविधिक सेवालाई चुस्त बनाउने 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ गाउँपालिका केन्द्रमा रहेको आफ्नै जग्गामा व्यवस्थित कार्यालय भवन बनाउने ❖ सांगठनिक तथा व्यवस्थापन संरचनाका लागि सर्वेक्षण गरी आवश्यक विषयगत शाखा, उपशाखा तथा इकाइको गठन र आवश्यक दरबन्धि सृजना गरी पदपूर्तिको लागि प्रदेशमा पठाउने ❖ कार्यपालिकाको कार्यालय र वडा कार्यालयहरुमा पावर ब्याकअप को भरपर्दो व्यवस्था गरी सेवा प्रवाहमा विद्युतिय सुशासनको प्रयोग गर्ने
वित्तिय स्रोत					
❖ आन्तरिक स्रोतको क्षेत्र	❖ जनताका आवश्यकता	❖ आन्तरिक राजश्व	❖ राजश्व परामर्श	❖ गाउँपालिकाको	❖ सम्भाव्यता अध्ययन

<p>तथा आधार र आन्तरिक आय ज्यादै न्युन रहेको</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ .कर योग्य उद्योग व्यवसाय, पर्यटन व्यवसाय र कलकारखान नभएको ❖ .वित्तिय सेवा र कारोबारमा असुविधा रहेको ❖ .निजि क्षेत्रको लगानी न्युन रहेको ❖ .विकास कार्यमा समुदायको लगानी र सहभागिता कमजोर रहेको ❖ .आन्तरिक आय तथा राजश्वका क्षेत्रहरु पहिचान गर्न राजश्व पक्षेपण नगरिएको 	<p>तथा माग अनुसारका योजना संचालनमा कठिनाइ</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ .स्थानिय स्रोत साधन खेर जानुका साथै आन्तरिक आयमा कमि ❖ .निजि क्षेत्र फस्टाउन कठिनाइ ❖ .विकास निर्माणका कार्यमा जनसहभागिता घट्टै जाने खतरा ❖ .यर्थाथ अनुमानित आय निर्धारण गर्न कठिनाइ 	<p>परामर्श समितिको क्रियाशिलतामा कमि</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ .निजि क्षेत्रको लगानी आकर्षण गर्ने निति अबलम्बन गर्न नसक्नु ❖ .विकास कार्यमा स्थानीय जनसमुदाय परिचालन गर्न नसक्नु ❖ .योजना निर्माण,कार्यान्वयन तथा अनुगमनमा जनसहभागिता अभिवृद्धि गर्न नसक्नु ❖ .राजश्व परामर्श समितिको क्षमता विकास नहुनु 	<p>समितिको क्षमता अभिवृद्धि गरि आन्तरिक आय प्रक्षेपण गर्ने</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ .निजि क्षेत्रको लगानीको बातावरण तयार गर्दै निजि क्षेत्रलाइ आकर्षण गर्ने निति बनाइ लागु गर्ने ❖ .विकास निर्माणमा स्थानीय जनसमुदाय परिचालनको स्पष्ट कार्यविधि निर्माण गरि लागु गर्ने ❖ 	<p>आन्तरिक आयका क्षेत्र तथा संभावनाहरु पहिचान गरि करका दायराहरु बिस्तार गर्ने</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ .निजि क्षेत्रको लगानीलाइ आकर्षण गरि पुजि पलायनलाइ रोक्ने ❖ 	<p>गरी स्थानीय तहले प्राप्त गरेको सविधान प्रदत्त अधिकार प्रयोग गरी सम्मत्ति कर,व्यवसाय कर, बहाल विटोरी शुल्क,सेवा शुल्क र अन्य दस्तुर संकलन व्यवस्थित गर्ने</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ .कृषि तथा पशुजन्य उत्पादन र स्थानिय उद्योग तथा व्यवसायको विकास तथा बिस्तार गर्ने ❖ .विकास साभेदारहरुसंगको सहकार्यमा ठुला तथा मझौला उद्योगमा लगानीको बातावरण सृजन गरने ❖ .नागरीकहरुलाइ उत्प्रेरणा जगाइ स्थानीय परियोजनामा निजि क्षेत्रको लगानी आकर्षण गर्ने ❖ .स्थानीय राजश्व परिचालन ऐन तथा स्थानिय कर एवम् गैर कर व्यवस्थापन कार्यविधि तर्जुमा गरी लागु गर्ने
---	---	---	---	---	---

योजना तर्जुमा अनुगमन मुल्यांकन

<ul style="list-style-type: none"> ❖ वार्षिक योजना तर्जुमाको ७ ओटा चरण लागु गरीएपनि प्रभावकारी कार्यान्वयनमा कमि ❖ विषयगत समितिहरुको क्षमता विकास र सक्रियतामा कमि ❖ योजना तर्जुमा अन्तर्गत योजना प्राथमिककरणमा सुचक बनाइ योजना प्राथमिककरण हुन नसकेको ❖ योजनागत तथा गाउँपालिका स्तरिय अनुगमन समितिबाट सुचकमा आधारित अनुगमन हुन नसकेको ❖ योजनागत होर्डिडबोर्ड प्रयोगमा नआएको ❖ चौमासिक तथा वार्षिक समिक्षा हुने नगरेको ❖ वार्षिक योजना पुस्तिका नबनेको 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ योजना तर्जुमामा प्राथमिकताका क्षेत्र तथा योजनाहरु नपर्ने खतरा ❖ विषयगत योजना तर्जुमा प्रभावहीन बन्ने खतरा ❖ योजनाहरुको कार्यान्वयन चरणमा गुणस्तर कायम गर्न तथा पारदर्शिता कायम गर्न कठिन हुने ❖ गाउँपालिकाले लिएको लक्ष्य तथा उद्देश्य प्राप्तिको मापन गर्न कठिनाइ ❖ स्वीकृत वार्षिक योजनाबारे सर्वसाधारणलाई सुसुचित गर्न कठिनाइ 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ योजना तर्जुमा सम्बन्धि जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरुको क्षमता विकास हुन नसक्नु ❖ योजना तर्जुमा प्रक्रियामा बाह्य हस्तक्षेप बढ्नु ❖ अनुगमन समितिहरुको क्षमता विकास हुन नसक्नु ❖ उपभोक्ता समितिहरुको क्षमता विकास हुन नसक्नु ❖ प्रगति समिक्षा गर्ने परिपाटी बसि नसक्नु 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरुलाई योजना तर्जुमा सम्बन्धि क्षमता विकास गर्ने ❖ योजना तर्जुमाका सबै चरणहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने ❖ अनुगमन संयन्त्रहरुलाई सक्रिय बनाउने ❖ उपभोक्ता समितिहरुको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ❖ सुशासन तथा पारदर्शिताका औजारहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ योजना तर्जुमामा सबै वर्गको सहभागिता सुनिश्चितता गरी आवश्यकतामा आधारित योजना तर्जुमा गर्ने पद्धतिको विकास गर्ने ❖ जनसहभागितालाई प्रथमिकतामा राख्दै निजि,सार्वजनिक साभेदारी निति अवलम्बन गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ योजना तर्जुमाका ७ ओटै चरणहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयन ❖ विषयगत समितिहरुको क्षमता विकास ❖ योजना बनाउँदा दुरदृष्टि,अपेक्षित नतिजा र विषयगत प्राथमिकताको आधारमा प्राथमिककरण गर्ने ❖ चेकलिष्टको आधारमा अनुगमन गर्ने पद्धतिको अवलम्बन गर्ने ❖ अनुगमनबाट आएको प्रतिवेदन र निष्कर्ष सार्वजनिक गर्ने ❖ योजनाहरुको होर्डिडबोर्ड प्रयोगमा ल्याउने ❖ वार्षिक तथा चौमासिक समिक्षा गर्ने ❖ वार्षिक योजना पुस्तिका बनाउने
---	--	--	--	---	--

सुशासन

<ul style="list-style-type: none"> ❖ नागरिक वडापत्र अद्यावधिक नभएको 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ नागरिकहरुलाई सेवा लिनमा कठिनाइ 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ सुशासनका औजारहरुको प्रभावकारी 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ सुशासनका औजारहरुको 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ सेवामा नागरिकहरुको पहुँच 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ नागरिक वडापत्रलाई अद्यावधिक गरी सोही
--	--	---	--	--	--

<ul style="list-style-type: none"> ❖ .सार्वजनिक परिक्षणमा आर्थिक पक्ष मात्र हेर्ने र गुणस्तरको लेखाजोखा हुने नगरेको ❖ .सेवा ग्राहीको सन्तुष्टि मापन गर्ने परिपाटीको कमी रहेको ❖ .सामाजिक उत्तरदायित्वका औजारहरूको प्रयोग र उपयोगमा कमी रहेको ❖ .दण्ड र पुरष्कारको व्यवस्था नरहेको ❖ .लैंगिक मैत्रि बजेट तर्जुमा नभएको ❖ .उपभोक्ता तथा निर्माण व्यवसायीमा जवाफदेहितामा कमि ❖ .खरिद योजना बन्ने नगरेको ❖ .सुचनाको हक सम्बन्धि सचेतना न्युन 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ .योजनाहरूबाट अपेक्षित प्रतिफल प्राप्त गर्न कठिनाइ ❖ .नागरिकहरूको असन्तुष्टि बढ्दै जाने खतरा ❖ .सेवामा पारदर्शिता तथा शुसासन कायम गर्न कठिनाइ ❖ .काम गर्ने कर्मचारी तथा उपभोक्ता समितिहरूको मनोबल घट्ने खतरा ❖ .योजनाहरूमा गुणस्तर कायम गर्न कठिनाइ ❖ .खरिद प्रक्रियामा मितव्ययिता कायम गर्न कठिनाइ ❖ .शुसासन कायम गर्न कठिनाइ 	<p>कार्यान्वयनमा उदाशिनता</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ .शुसासन कायम गर्ने सम्बन्धि जनप्रतिनिधि, कर्मचारी तथा सेवाग्राही हरुको क्षमता विकास नहुनु 	<p>प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ .जनप्रतिनिधि, कर्मचारी तथा सेवा ग्राहिहरूलाई शुसासनका औजार प्रयोग बारे क्षमता विकासका तालिम संचालन गर्ने 	<p>आभिवृद्धि प्रशासनिक सेवालाई बनाउने</p> <p>गरि चुस्त कायम गर्ने</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ .शुसासन कायम गर्ने 	<p>अनुसार सेवा प्रवाह गर्ने</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ .सार्वजनिक परिक्षण गर्दा गुणस्तरको पक्षलाई पनि ध्यान दिन क्षमता विकास गरी सेवाको गुणस्तर वृद्धि गर्ने ❖ .उपभोक्ता समिति परिचालन कार्यविधि तर्जुमा गरी लागु गर्ने ❖ .सुचक तथा कार्यविधि बनाइ सेवाग्राहिको सन्तुष्टि मापन गर्ने ❖ .निर्वाचित पदाधिकारी र कर्मचारीको योजना तर्जुमा,कार्यान्वयन र अनुगमन सम्बन्धि क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ❖ .तेस्रो पक्षद्वारा अनुगमन तथा मुल्यांकनको व्यवस्थित गर्ने ❖ .प्राविधिक परिक्षणको व्यवस्थित गर्ने ❖ .लैंगिक मैत्रि बजेट तर्जुमा गर्ने ❖ .आवश्यकता अनुसारका ऐन,नियम,बिनियम,निर्देशिका तथा कार्यविधि तर्जुमा गर्ने
--	---	---	--	--	---

२.२ दीर्घकालिन सोच

आवधिक योजना तर्जुमा कार्यशाला गोष्ठीमा सहभागीहरु विचको छलफल, विषयविज्ञको सुझाव तथा परामर्शका आधारमा तयार गरिएको विकासका संभावना, अग्रणी क्षेत्र, जोरायलवासीले चाहेको अवस्थालाई केन्द्रमा राखी दीर्घकालीन सोच तयार गरिएको छ ।

æh}ljs / Joj;flos s[lif, cfwf/e't lzIff /
:jf:Yo, ko{6g / ef}lts k'jf{wf/
;d[4, ;dtfd"ns / ;'Gb/ hf]/fonsf] ljsf;sf] d"n
cfwf/ Æ

डोटी जिल्ला कृषि उत्पादन विशेष गरी सुन्तला, ओखर, सिमी, जोरायल वासमति धान, फापरको लागि प्रसिद्ध रहेको र कृषि उत्पादनमा हालका दिनमा रासायनिक मल र विषादीको बढ्दो प्रयोगलाई मनन गरी जैविक कृषि उत्पादन अभियान अनुशरण गर्नेछ । डोटी प्राकृतिक तथा साँस्कृतिक रूपमा मनोरम रहेकोले पर्यटन विकासमा विशेष पहल गर्ने र सडक तथा सहायक पूर्वाधारको विकास र गुणस्तरमा ध्यान दिइनेछ । जैविक कृषि उत्पादन, पर्यटन तथा पूर्वाधारको विकास र विस्ताबाट उत्पादन, आय, खाद्य सुरक्षामा अभिवृद्धि गरी जोरायलवासीको शिक्षा तथा स्वास्थ्यको अवस्थामा सुधार गरी जोरायललाई समृद्ध बनाइने छ भने स्तरीय मानवीय, पर्यावरणीय तथा भौतिक अवस्था सिर्जना गरी जोरायलको सुन्दरतालाई प्रवर्धन तथा उन्नत बनाइने र सोबाट समृद्ध जोरायल हासिल हुनेछ ।

२.३ लक्ष्य तथा उद्देश्य

यस आवधिक योजनाले जोरायलको समष्टिगत विकासका लागि देहायअनुसारको लक्ष्य लिइएको छ:

- जोरायलवासीको रोजगारी, आय तथा जीवनस्तरमा गुणात्मक तथा दीगो सुधार गर्ने उपर्युक्त मूल लक्ष्यका साथ समृद्ध र विकसित जोरायलको लक्ष्य प्राप्त गर्न यस योजनाले देहायअनुसारको उद्देश्य लिनेछ:
- व्यवसाय उन्मुख कृषि, पर्यटन तथा पूर्वाधार विकासबाट आर्थिक सामाजिक रुपान्तरण गर्नु

२.४ प्राथमिकता तथा रणनीतिहरू

गाउँपालिका क्षेत्रको समष्टिगत विकासकालागि आवधिक योजनाले देहायअनुसारका विषय क्षेत्रलाई विशेष प्राथमिकता दिई विकास प्रयासलाई संचालन गर्ने रणनीति अवलम्बन गरिनेछ:

- जैविक कृषि तथा पशुपालनको व्यवसायीकरण, पर्यटन तथा उद्योग व्यवसायको विस्तारद्वारा आर्थिक वृद्धि गर्ने ।
- सामाजिक विकास तथा सामाजिक सुरक्षाद्वारा स्वस्थ तथा सीपयुक्त मानव संसाधनको विकास गर्ने ।
- यातायात, आवास तथा बजार, उर्जा तथा संचारका पूर्वाधारको विकासद्वारा अन्तरसम्बन्ध तथा सेवा प्रवाहमा वृद्धि गर्ने ।
- समावेशिकरण, वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन, सुशासन तथा सदाचार प्रवर्धनलाई विकास प्रक्रियामा एकीकृत गरी व्यवस्थापन गर्ने ।

२.५ नतिजा तालिका

गाउँ विकासका प्रयासहरुलाई एकीकृत गरी गाउँ विकासको सोच तर्फ डोच्याउन तथा लक्ष्य प्राप्त गर्न नतिजामूलक योजनाको ढाँचामा एकीकृत स्वरूपको आवधिक योजना तर्जुमा गरिएको छ । नतिजामूलक ढाँचा परिवर्तनको सिद्धान्त अनुसार तयार गरिएको छ । योजनामा स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्रलाई आर्थिक, सामाजिक, पूर्वाधार विकास, वन तथा वातावरण र संस्थागत विकास र सुशासन क्षेत्रहरुमा एकीकृत गरिएको छ । परिवर्तनको सिद्धान्त अनुसार तयार गरिएको गाउँपालिको समष्टिगत विकासको एकीकृत नतिजा तालिका देहायअनुसार रहको छ ।

तालिका ११ : जोरायल गाउँपालिका आवधिक योजनाको नतिजा तालिका

नतिजा शृङ्खला	सूचक तथा पुष्ट्याईका आधारहरू					पुष्ट्याईका आधारहरू	जोखिम पक्ष तथा पूर्वानुमान
	सूचक		आधाररेखा (आ.व. ०७५/७६ सम्मको अवस्था)	लक्ष्य (सम्मको अवस्था)			
	विवरण	इकाई		आगामी आ.व. ०७६/७७	आवधिक योजनाको अन्त सम्म ०७९/८०		
लक्ष्य जोरायलवासीको रोजगारी आय तथा जीवनस्तरमा गुणात्मक तथा दीगो सुधार गर्ने ।	प्रति व्यक्ति वार्षिक आय ४०,००० हुने भन्दा कम आम्दानी हुने परिवार	प्रतिशत	३८.९३	४५	७०		
	आफ्नो उत्पादन र आम्दानीबाट वर्षभरी खान पुग्ने परिवार	संख्या	४९८	६५०	१०००		
	स्नातक तह उत्तीर्ण जनसंख्या	जना	७६२	९००	१५००		
	व्यवसायिक प्राविधिक सीपयुक्त दक्ष व्यक्ति	जना	५४	७५	५००		
	पक्की सडकमा पुग्न लाग्ने औषत समय	घण्टा	४	३	१		
वैंक र बजार केन्द्रमा पुग्न लाग्ने औषत समय	मिनेट	२	१.५	०.५			
असर १ : कृषि, पशुजन्य र औद्योगिक उत्पादन एवम् उत्पादनशील सेवा सुविधाको उपलब्धता, गुणस्तर र उपयोगमा बृद्धि गर्ने ।	गैर कृषि पेशा (उद्यम, व्यापार र जागिर) मा निर्भर	जनसंख्या प्रतिशत	७	१५	२५		
	कृषि तथा पशुपालन व्यवसायमा संलग्न परिवार	संख्या प्रतिशत	९०	९०	९०		
	उद्योग तथा व्यवसायमा संलग्न व्यक्ति	जना		१००	५००		
	निकासीजन्य उद्योग	संख्या	०	२	१०		
	भ्रमण गर्ने वार्षिक पर्यटक (वाह्य)	संख्या	५-१०	२५-३०	१००-१५०		
	भ्रमण गर्ने वार्षिक पर्यटक (आन्तरिक)	संख्या	५०-७०	१५०	५००		
	पर्यटन र सेवामूलक व्यवसायमा संलग्न व्यक्ति	जना		१	२५		
प्रतिफल १.१: कृषि उत्पादन व्यवसायीकरण तथा विविधिकरण भएको हुनेछ	व्यवसायिक उत्पादनमा संलग्न कृषक	संख्या	३०	५०	११०		
	बासमति धान व्यवसायिक उत्पादन क्षेत्र	हेक्टर	१२००	१५००	२०००		
	बदाम व्यवसायिक उत्पादन क्षेत्र	हेक्टर	१०	१५	१८		
	आलु व्यवसायिक उत्पादन क्षेत्र	हेक्टर	१०००	१२००	१७००		
	सुन्तला व्यवसायिक उत्पादन क्षेत्र	हेक्टर	१५	१८	२१		
	ओखर व्यवसायिक उत्पादन क्षेत्र	हेक्टर	५	७	१०		
	तरकारी व्यवसायिक उत्पादन क्षेत्र	हेक्टर	१२	१४	१६		
	जडिबुटी व्यवसायिक उत्पादन क्षेत्र	हेक्टर	१	५	१०		
	अगुवा वा व्यवसायिक कृषक	संख्या	१२	२८	५०		
	क्रियाशिल ग्रामीण कृषि कार्यकर्ता	संख्या	१०	१५	२५		
	स्थानीय व्यवसायिक कृषि फार्म	संख्या	२०	२५	३५		
	सक्रिय व्यवसायिक कृषक सूचक	संख्या	२९	३५	५०		
	खाद्यान्न (धान, मकै, गहुँ र जौ) उत्पादन	मे.ट.	१८००	३०००	३५००		
	तरकारी उत्पादन	मे.ट.	१००	२५०	५००		

नतिजा श्रृङ्खला	सूचक तथा पुष्ट्याईका आधारहरु					पुष्ट्याईका आधारहरु	जोखिम पक्ष तथा पूर्वानुमान
	सूचक		आधाररेखा (आ.व. ०७५/७६ सम्मको अवस्था)	लक्ष्य (सम्मको अवस्था)			
	विवरण	इकाई		आगामी आ.व. ०७६/७७	आवधिक योजनाको अन्त सम्म ०७९/८०		
	फलफूल उत्पादन	मे.ट.	१०	२०	७५		
	मह उत्पादन	मे.ट.	०.५	१	२		
	जडिवुटी उत्पादन	मे.ट.	०	०.५	२		
	कम्पोष्ट र जैविक मल उत्पादन	मे.ट.	१	३	५		
	व्यवसायिक कृषि नर्सरी	संख्या	२	५	१०		
	सक्रिय व्यवसायिक कृषक समूह	संख्या	२९	३५	५०		
	१२ है महिना सिंचाई सिंचित क्षेत्र	हेक्टर	१०	१५	२५		
	कृषि सहकारी संस्था	संख्या	१०	१५	२५		
	उन्नत विउ, जैविक मल र विषादी प्रयोग गर्ने, आधुनिक कृषि प्रविधी प्रयोग गर्ने	परिवार	६००	९००	१५००		
	कृषि उपज संकलन तथा बजार प्रवर्धन केन्द्र	संख्या	१	२	६		
प्रतिफल १.२ सिंचाई सुविधाको विस्तार तथा प्रवर्धन भएको हुनेछ ।	१२ है महिना सिंचाई हुने क्षेत्र	हेक्टर	१०	१५	२५		
	प्रयोगमा आएका सिंचाई प्रविधि (सतह, पोखरी, ड्रिप, लिफ्ट आदी)	संख्या	१०	२०	५०		
	सुचारु सिंचाई आयोजना	संख्या	१०	२०	४५		
प्रतिफल १.३ पशुपालन व्यवसायिक तथा पशुजन्य उत्पादनमा विविधिकरण भएको हुनेछ ।	व्यवसायिक पशुपालनमा संलग्न परिवार	प्रतिशत	१५	२५	७५		
	वार्षिक खरिद विक्री भेडा, खसी, बोका	संख्या	५३००	५५००	६०००		
	व्यवसायिक पशुपालन फर्म	संख्या	९२	९५	१२०		
	दुध तथा दुधजन्य उत्पादन	मे.टन	३४	३५	४१		
	सक्रिय पशुपालन समूह	संख्या	१७	२०	३०		
	व्यवस्थित चरन क्षेत्र	संख्या		२	६		
	नश्ल सुधार तथा उपचार केन्द्र	संख्या	६	६	६		
	क्रियाशिल ग्रामीण पशु स्वास्थ्य कार्यकर्ता	संख्या	५	५	५		
	पशुपालनसम्बन्धी उपलब्ध प्रविधि, (खोप, कृत्रिम प्रजनन, क्यास्ट्रेसन....) उपयोग गर्ने घरपरिवार	संख्या	२०००	२२००	२५००		
	सुचारु कृत्रिम गर्भाधान केन्द्र	संख्या		१	२		
दुग्ध चिस्यान केन्द्र/संकलन केन्द्र	संख्या		१	२			
प्रतिफल १.४:उच्च तथा व्यवसायको सिर्जना, विकास र व्यवसायिकतामा अभिवृद्धि भएको हुनेछ ।	चालु लघु उद्योग	संख्या	७	१०	१८		
	चालु घरेलु उद्योग	संख्या	५	१०	१८		
	चालु साना उद्योग	संख्या	३	७	१५		
	चालु मझौला उद्योग	संख्या	१	३	१०		

नतिजा श्रृङ्खला	सूचक तथा पुष्ट्याईका आधारहरु					पुष्ट्याईका आधारहरु	जोखिम पक्ष तथा पूर्वानुमान
	सूचक		आधाररेखा (आ.व. ०७५/७६ सम्मको अवस्था)	लक्ष्य (सम्मको अवस्था)			
	विवरण	इकाई		आगामी आ.व. ०७६/७७	आवधिक योजनाको अन्त सम्म ०७९/८०		
	उद्यम सृजना र विकास सम्बन्धीतालिम प्राप्त उद्यमी	संख्या	२५	३५	७०		
	व्यवसायिक सीपमूलक तालिम प्राप्त व्यक्ति	संख्या	५०	७५	१५०		
	जडिबुटी संकलन तथा प्रशोधन केन्द्र	संख्या	०	१	५		
प्रतिफल १.५: पर्यटकीय स्थल र सेवाको अध्ययन, विकास र प्रवर्धन भएको हुनेछ ।	व्यवस्थित पर्यटकीय स्थान तथा स्थल	संख्या	०	१	५		
	व्यवस्थित होमस्टे र ग्रामीण पर्यटकीय गाउँ	संख्या	०	१	२		
	पर्यटकीय स्तरको होटेल तथा रेष्टुरेण्ट	संख्या	१	३	१०		
	कृषि पर्यटन संचालन स्थान	संख्या	०	१	५		
	व्यवस्थित वनभोज तथा पार्क	संख्या	०	१	५		
	स्तरोन्नति गरिएका पर्यटकीय सम्पदा	संस्था	०	१	५		
प्रतिफल १.६: बैंक तथा वित्तीय सुविधा तथा सेवा विस्तार तथा प्रवर्धन भएको हुनेछ ।	सुचारु बैंक तथा वित्तीय संस्था	संख्या	२	५	१०		
	सेवा सुचारु बैंक शाखा तथा वित्तीय सेवा प्रदायक	संख्या	२	३	७		
	उपलब्ध कारोबारको किसिम (बचत र लगानी, रेमिट, मुद्रा सटही, व्यवसायिक परामर्श)	संख्या	२	३	१०		
असर २: आधारभूत स्वास्थ्य, शिक्षा रसामाजिक सुरक्षा सेवा तथा सुविधाको उपलब्धता, गुणस्तर र उपयोगमा बृद्धि गर्ने ।	१५ देखि ६० वर्षसम्मका साक्षर जनसंख्या	प्रतिशत	५०	६५	८०		
	प्राविधिक शिक्षामा अध्ययनरत विद्यार्थी	संख्या	२५	४०	१००		
	उच्च शिक्षामा अध्ययनरत विद्यार्थी	संख्या	१५	३५	१००		
	३० मिनेटभित्र स्वास्थ्य सेवामा पहुँच भएका जनसंख्या (गाउँघर क्लिनिकको सेवा समेत)	प्रतिशत	७०	८०	१००		
	प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र/अस्पताल पुग्न लाग्ने औषत समय	घण्टा	३		१		
	पाइपप्रणाली वा सुरक्षित खानेपानीको सेवा उपयोग गर्ने जनसंख्या	प्रतिशत	६०	६५	८०		
	सरसफाई सेवा र सुविधा उपलब्ध परिवार	प्रतिशत	५०	६५	९०		
	स्नातकतह उत्तीर्ण अपाङ्ग	संख्या	०	३	१०		
	स्नातक तह उत्तिर्ण गर्ने महिला	संख्या	१५	३५	१५०		
	स्नातक तह उत्तिर्ण दलित तथा लोपोन्मुख जाती	संख्या	५	२५	१००		
	स्थानीय समिति/संरचनाको नेतृत्वदायी पदमा महिला तथा अन्य लक्षित वर्गको प्रतिनिधित्व	प्रतिशत	३०	३५	४०		
	पूर्व प्रसूति सेवा ४ पटक प्राप्त गर्ने महिला	प्रतिशत	५०	६५	९०		
	जीवनपयोगी सीप प्राप्त तथा क्लब, सञ्जाल र संस्थामा आवद्ध युवा	संख्या	३५	५०	२५०		

नतिजा श्रृङ्खला	सूचक तथा पुष्ट्याईका आधारहरु					पुष्ट्याईका आधारहरु	जोखिम पक्ष तथा पूर्वानुमान
	सूचक		आधाररेखा (आ.व. ०७५/७६ सम्मको अवस्था)	लक्ष्य (सम्मको अवस्था)			
	विवरण	इकाई		आगामी आ.व. ०७६/७७	आवधिक योजनाको अन्त सम्म ०७९/८०		
प्रतिफल २.१: आधारभूतस्वास्थ्य सेवा तथा सुविधाको उपलब्धता तथा गुणस्तरमा अभिवृद्धि भएको हुनेछ ।	विरामी पर्दा सर्वप्रथम स्वास्थ्य चौकी/प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र/अस्पताल जाने जनसंख्या	संख्या	१६७७६	१९०००	२२०००		
	स्वास्थ्य संस्थामा प्रसूती गराउने गर्भवती महिला	संख्या	२०४	४००	५००		
	स्वास्थ्य संस्थामा कार्यरत स्वास्थ्यकर्मी	जना	४६	५०	५०		
	परिवार नियोजनका साधनको प्रयोग दर	प्रतिशत	३०	३५	५५		
	स्वास्थ्य विमा गर्ने परिवार	संख्या	०	१०००	३५००		
	स्वास्थ्य सूचना, शिक्षा र संचार कार्यक्रममा सहभागि	जना	४६	५०	५०		
	स्वास्थ्य शिबिर पटक प्रति वर्ष	पटक	२	३	३		
	स्वास्थ्य संस्थामा उपलब्ध न्यूनतम सेवा सुविधा	प्रकार	आधारभूत सेवा, खोप, सुरक्षित मातृत्व, परिवार नियोजन, सुरक्षित गर्भपतन आदि	आधारभूतसेवा, खोप, सुरक्षित मातृत्व,परिवार नियोजन,सुरक्षित गर्भपतन,ल्यवसेवा, एक्सरे सेवा आदि	आधारभूत सेवा, खोप, सुरक्षित मातृत्व, परिवार नियोजन, सुरक्षित गर्भपतन , ल्यवसेवा, एक्सरे सेवा , अल्ट्रासाउण्ड सेवा आदि		
	क्रियाशिल महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका	संख्या	७९	७९	७९		
	नीजि तथा समुदायमा आधारित स्वास्थ्यकर्मी	संख्या	०	०	०		
आधारभूत सुविधा (खानेपानी, शौचालय, बर्थिङ्ग वार्ड र परामर्श केन्द्र आदी) उपलब्ध स्वास्थ्य संस्था	संख्या	५	७	९			
प्रतिफल २.२:प्रारम्भिक, आधारभूत तथा विद्यालय शिक्षामा पहुँच र गुणस्तर तथा प्राविधिक एवं उच्च शिक्षामा लक्षित वर्ग र क्षेत्रको पहुँच वृद्धि भएको हुनेछ ।	विद्यालय वाहिर रहेका (५-१५ वर्ष)बालबालिका	प्रतिशत	४	२	०		
	प्रारम्भिक बाल कक्षामा अध्ययनरत ४-५ वर्ष सम्मका बालबालिका	प्रतिशत	९०	९५	१००		
	कक्षा ८ को उतिर्ण दर	प्रतिशत	६५	७०	८०		
	कक्षा १० को उतिर्ण दर	प्रतिशत	९	१५	४०		
	कक्षा १२ को उतिर्ण दर	प्रतिशत	१०	२०	४०		
	कक्षा ८ सिकाई उपलब्धी दर	प्रतिशत	४९	५५	६०		
	कक्षा १० को सिकाई उपलब्धी दर	प्रतिशत	५०	५५	६०		
	कक्षा १२ को सिकाई उपलब्धी दर	प्रतिशत	४०	४५	५०		
	कक्षा ८ को निरन्तरता दर	प्रतिशत	७२	८०	९०		
	कक्षा १० को निरन्तरता दर	प्रतिशत	६०	६५	७०		
	कक्षा १२ को निरन्तरता दर	प्रतिशत	५०	५५	६०		
	बालमैत्री सिकाई विधि अवलम्बल गर्ने विद्यालय	प्रतिशत	२५	३५	४०		
बालमैत्री आधारभूत पूर्वाधार र सुविधा (भवन, चर्पी,	विद्यालय	५	१५	२५			

जोरायल गाउँपालिका आवधिक योजना

नतिजा श्रृङ्खला	सूचक तथा पुस्त्याईका आधारहरू					पुस्त्याईका आधारहरू	जोखिम पक्ष तथा पूर्वानुमान
	सूचक		आधाररेखा (आ.व. ०७५/७६ सम्मको अवस्था)	लक्ष्य (सम्मको अवस्था)			
	विवरण	इकाई		आगामी आ.व. ०७६/७७	आवधिक योजनाको अन्त सम्म ०७९/८०		
	खानेपानी, खेलकुद मैदान, घेरावार, फर्निचर) उपलब्ध						
	छात्रवृत्ती पाउने विद्यार्थी संख्या	संख्या	२९३२	३०००	३२००		
	वालक्लव गठन भएका विद्यालय	संख्या	४९	४५	५५		
	शिक्षक विद्यार्थी अनुपात (आधारभूत र माध्यमिक)	संख्या	३५	३०	३०		
	महिला शिक्षकको अनुपात	संख्या	१८४	१८३	१८३		
	व्यवस्थित विज्ञान र कम्प्युटर प्रयोगशाला भएका	विद्यालय	६	९	११		
	प्राविधिक विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थी	संख्या	२५०	२६०	२७२		
	उच्च शिक्षामा अध्ययनरत विद्यार्थी	संख्या	५९	७५	१००		
प्रतिफल २.३: खानेपानी तथा सरसफाई सेवा सुविधाको उपलब्धता र गुणस्तरमा वृद्धि भएको हुनेछ ।	नीजि धारा उपलब्ध घर परिवार	प्रतिशत	१०	१५	२५		
	पाइपलाइनबाट वितरित पानी प्रयोग गर्ने घरधुरी	संख्या	६०	६५	८०		
	उपचार गरिएको वा सुरक्षित खानेपानी सुविधा प्राप्त घरधुरी	संख्या	१०	१५	५०		
	स्वच्छ (प्यान भएको) शौचालय भएका घरधुरी	प्रतिशत	१०	२५	५०		
	सार्वजनिक शौचालय	संख्या	५	८	१५		
	जोखिमयुक्त अवस्थामा साबुनपानीले हात धुने	जनसंख्या प्रतिशत	२५	४०	७५		
प्रतिफल २.४: विपन्न तथा लक्षित वर्गको क्षमता, सहभागिता र आधारभूत सेवा तथा सुविधाको पहुँचमा अभिवृद्धि भएको हुनेछ।	परिवर्तित स्थानीय संरचना तथा कानून अनुसार समावेशी (महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति र अन्य पिछडिएको वर्ग) समिति, संयन्त्र र संजाल	संख्या	१२	१५	२४		
	लैंगिक हिंसा र छुवाछुत सम्बन्धी घटना (वार्षिक)	संख्या	२५	२० भन्दा कम	५ भन्दा कम		
	व्यवसायिक सीपमूलक तालिम प्राप्त महिला	संख्या	३५	५०	१५०		
तिफल २.५: सु-संस्कृत, सिर्जनशील र व्यवसायिक युवाशक्तिको विकास भएको हुनेछ ।	वैदेशिक रोजगारीमा गएका युवा (भारत सहित)	संख्या	तथ्यांक नभएको	५००	३००		
	युवाक्लव, संजाल तथा संस्था	संख्या	६	८	१२		
	युवा संलग्न स्थानीय संरचना वा संयन्त्र	संख्या	६	८	१२		
	उद्यम, व्यवसाय र स्वरोजगारीमा संलग्न युवा	संख्या	५०	१५०	५००		
	गाउँपालिका स्तरमा संचालित खेलकुद प्रतियोगिता (वार्षिक)	संख्या	१	३	५		
प्रतिफल २.६: स्थानीय कला, संस्कृति र सम्पदाको संरक्षण तथा प्रवर्धन भएको	कला, संस्कृति, भाषा र साहित्यमा जिल्ला, प्रदेश र राष्ट्रको प्रतिनिधित्व गर्ने स्रष्टा	संख्या	३	५	१५		
	संरक्षित कला, संस्कृति र सम्पदाका प्रकार	संख्या	१०	१२	१५		

जोरायल गाउँपालिका आवधिक योजना

नतिजा श्रृङ्खला	सूचक तथा पुष्ट्याईका आधारहरू					पुष्ट्याईका आधारहरू	जोखिम पक्ष तथा पूर्वानुमान
	सूचक		आधाररेखा (आ.व. ०७५/७६ सम्मको अवस्था)	लक्ष्य (सम्मको अवस्था)			
	विवरण	इकाई		आगामी आ.व. ०७६/७७	आवधिक योजनाको अन्त सम्म ०७९/८०		
हुनेछ ।	स्थानीय संस्कृति, कला, सम्पदार साहित्यसंबन्धी अध्ययन तथा अनुसन्धान	संख्या	तथ्यांक नभएको	२	१०		
असर ३: स्थानीय पूर्वाधार तथा संरचना निर्माण व्यवस्थित, सुरक्षित र दीगो बनाउने	१२ है महिना यातायात सुचारु सडक लम्बाई	कि.मि.	३४	५	१५		
	प्रवर्धित तथा व्यवस्थित बजार	संख्या	४	६	१०		
	सुरक्षित र बसोबास योग्य वस्तीमा बसोबास गर्ने	परिवार प्रतिशत	१५	२५	५०		
प्रतिफल ३.१: बजार, सडक एवं सहयोगी पूर्वाधारको विकास, विस्तार, गुणस्तर बृद्धि तथा यातायात सुचारु भएको हुनेछ ।	यातायात सुचारु अन्तिम विन्दु (केन्द्र)	संख्या	१	२	५		
	कालोपत्रे सडक	किमि	४०	४५	७०		
	ग्राभेल सडक	किमि	३१	४५	१००		
	धुले सडक	किमी	१५०	२००	३००		
	पक्की पुल (वेली समेत)	संख्या	१	२	६		
	यातायात सुचारु सडक लम्बाई	किमि	८०	१००	३००		
	गापामा संचालित ४ पाँगे यातायातका साधन	संख्या	१२	१४	२०		
	सडक नालीको लम्बाई	किमि	८०	२००	४५०		
	नियमित मर्मत संभार भएको सडकको लम्बाई	किमि	६०	१००	३००		
प्रतिफल ३.२: आवास, वस्ती र सार्वजनिक निर्माण एकीकृत, व्यवस्थित र सुरक्षित भएको हुनेछ ।	प्रवर्धित तथा सुरक्षित आवास क्षेत्र	संख्या	०	१	२		
	प्रवर्धित तथा सुरक्षित जनता आवास भवन	संख्या	५०	८०	१००		
	भूकम्प प्रतिरोधी भवन निर्माणसंबन्धी दक्ष व्यक्ति	संख्या	०	६	२०		
	भूकम्प प्रतिरोधी प्रविधि र मापदण्ड अनुसार निर्माण भएका सार्वजनिक भवन तथा संरचना	संख्या	०	३०	१००		
	भूकम्प प्रतिरोधी प्रविधि र मापदण्ड अनुसार निर्माण भएका आवास घर	संख्या	१००	२००	६००		
	आधारभूत पूर्वाधारसहित व्यवस्थित बजार	संख्या					
प्रतिफल ३.३: विद्युत तथा वैकल्पिक ऊर्जाको प्रवर्धन, उत्पादन र उपयोग बृद्धि भएको हुनेछ ।	स्थानीय विद्युत उत्पादन	कि.वा	१००	२००	५००		
	सोलार प्रणालीसहित विद्युत सेवा पुगेका घरपरिवार	संख्या	६००	८००	१०००		
	सुधारिएको उर्जा (वायोग्यास) प्रयोग गर्ने	परिवार प्रतिशत	१	५	१५		
	जडान सौर्य होम प्रणाली र संस्थागत प्रणाली	संख्या	२००	२५०	५००		
	सुधारिएको वा धुवारहित चुल्हो जडान भएका परिवार	प्रतिशत	२	५	२५		
प्रतिफल ३.४: सूचना तथा संचार प्रविधि र सूचनाको उपलब्धता र गुणस्तरमा	संचारका कुनै एक साधन उपलब्ध परिवार	प्रतिशत	५०	६५	९०		
	इन्टरनेट सेवा प्रयोग गर्ने जनसंख्या(मोवाइल डाटा सहित)	प्रतिशत	२५	५०	८०		
	ल्याण्डलाइन टेलिफोन सुविधा	प्रतिशत	१०	२५	७५		
	मोवाइल प्रयोगकर्ता	प्रतिशत	५०	७५	९०		

जोरायल गाउँपालिका आवधिक योजना

नतिजा श्रृङ्खला	सूचक तथा पुष्ट्याईका आधारहरू					पुष्ट्याईका आधारहरू	जोखिम पक्ष तथा पूर्वानुमान
	सूचक		आधाररेखा (आ.व. ०७५/७६ सम्मको अवस्था)	लक्ष्य (सम्मको अवस्था)			
	विवरण	इकाई		आगामी आ.व. ०७६/७७	आवधिक योजनाको अन्त सम्म ०७९/८०		
अभिवृद्धि भएको हुनेछ ।	उद्यम व्यवसायमा सूचना प्रविधि प्रयोग गर्ने व्यक्ति	प्रतिशत	२	५	२५		
असर ४: वन, जैविक विविधता तथा वातावरणीय श्रोतको संरक्षण र दीगो उपयोग गर्ने ।	रुख विरुवाले ढाकेको वा हरियाली वा वन क्षेत्र(संरक्षित वन क्षेत्र सहित)	हेक्टर	२०९३६	२०९३६	२०९३६		
	संरक्षित चरन क्षेत्र	हेक्टर	१००	१२५	२००		
	संरक्षित भू-क्षय र बाढी संवेदनशील क्षेत्र	संख्या	३५	३५	३५		
	वनमा आधारित उद्योग तथा व्यवसाय	संख्या	०	२	१०		
प्रतिफल ४.१: वन श्रोतको संरक्षण तथा वैज्ञानिक व्यवस्थापन र संचितीमा वृद्धि भएको हुनेछ	व्यवस्थित सामुदायिक तथा कबुलियती वन क्षेत्र	संख्या	८६	८८	९०		
	सरकारद्वारा व्यवस्थित वन क्षेत्र	संख्या	१	१	१		
प्रतिफल ४.२: जलाधार तथा भूमिको एकीकृत तथा व्यवस्थित उपयोगमा वृद्धि भएको हुनेछ ।	संरक्षित पानी महान क्षेत्र	संख्या	२०	२५	३०		
	नदी नियन्त्रण लम्बाई	किमी	५	८	१२		
	संरक्षित भू-क्षय र बाढी संवेदनशील क्षेत्र	संख्या	१६	१४	१०		
	संरक्षित र व्यवस्थित तालतलैया र सिमसार क्षेत्र	संख्या	३	४	४		
प्रतिफल ४.३: गाउँको सुन्दरता तथा पर्यावरणीय स्वच्छता र जलवायु परिवर्तन अनुकूलतामा अभिवृद्धि भएको हुनेछ ।	मनोरञ्जनस्थल, पार्क र हरित क्षेत्र	संख्या	०	१	३		
	प्रयोग भएका फोहोरमैला व्यवस्थापन प्रणाली	संख्या	०	०	१		
	कम्पोस्ट-विन र गावेँज-पिट प्रयोग गर्ने परिवार	संख्या	१५०	२००	४००		
	निष्काशित फोहोरमैलाको औषत परिमाण	मेटन	०	०	०		
	परम्परागत उर्जा प्रयोग गर्ने घरधुरी	प्रतिशत	९०	८०	६५		
	नियमित सरसफाइको अभ्यास गर्ने घरधुरी	प्रतिशत	७०	७५	९०		
	घरभित्रको धुवाँमुक्त घरधुरी	प्रतिशत	१०	२०	३५		
	स्थानीय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा जलवायु अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमा	पटक	१	१	२		
प्रतिफल ४.४: विपद् जोखिम तथा क्षती न्यूनीकरण भएको हुनेछ ।	विपद्बाट भएको वार्षिक क्षती (जग्गा, संरचना, बाली नाली पशु र अन्य सम्पत्ती)	घटना,संख्या	४०	३५	२०		
	खुल्ला क्षेत्र र स्थान	संख्या	१०	१०	१०		
	तालिम प्राप्त स्वयसेवक	संख्या	२५	३०	३५		
	विपद् व्यवस्थापन स्थानीय कोष (हजारमा)	रु. हजार	१००००	१५०००	२५०००		
	विपद् व्यवस्थापनमा क्रियाशिल संघ/संस्थाहरू	संख्या	३	३	३		

नतिजा श्रृङ्खला	सूचक तथा पुष्ट्याईका आधारहरु					पुष्ट्याईका आधारहरु	जोखिम पक्ष तथा पूर्वानुमान
	सूचक		आधाररेखा (आ.व. ०७५/७६ सम्मको अवस्था)	लक्ष्य (सम्मको अवस्था)			
	विवरण	इकाई		आगामी आ.व. ०७६/७७	आवधिक योजनाको अन्त सम्म ०७९/८०		
असर ५: गाउँपालिका र स्थानीय सरोकारवालाको कार्यसम्पादन र जवाफदेहिताको स्तर बृद्धि गर्ने	गाउँपालिकामा उपलब्ध प्राविधिक मानव संशाधन	प्रतिशत	५	७	१०		
	गाउँपालिकामा क्रियाशिल गैसस, अगैसस, विकास साभेदार	संख्या	२	५	१०		
प्रतिफल ५.१: स्थानीय कानून, नीति तर्जुमा र पालना अभिवृद्धि भएको हुनेछ ।	गाउँपालिकाले स्वीकृत गरेका कानून तथा नीति						
	● ऐन	संख्या	६	८	१५		
	● नियम तथा विनियम	संख्या	४	१०	२०		
	● निर्देशिका, कार्यविधि र मापदण्ड	संख्या	११	१५	२५		
	नीति तथा मार्गदर्शन	संख्या	०				
	क्रियाशिल नीतिगत समिति तथा संयन्त्र (विधायन, सुशासन, लेखा, राजस्व, योजना तथा बजेट तर्जुमा, अनुगमन आदी)	संख्या	६	६	६		
	अभ्यास गरिएका सामाजिक जवाफदेहिताका औजारका प्रकार (नागरिक वडापत्र, सार्वजनिक सुनुवाई, सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, समुदाय स्कोर कार्य आदी)	संख्या	४	५	५		
स्थानीय कानून, नीति तथा योजना तर्जुमा प्रक्रिया नागरिक पृष्ठपोषण तथा सुभाब लिने माध्यमहरु (संचार माध्यम,सुचना पाटी, अन्तरक्रिया, लिखित प्रतिक्रिया, सुभाव पेटिक, सामाजिक सञ्जाल आदी)	संख्या	५	५	६			
प्रतिफल ५.२: गाउँपालिका तथा वडा कार्यालयको संस्थागत क्षमता, मानव संशाधन र कार्य दक्षतामा अभिवृद्धि भएको हुनेछ ।	गाउँपालिकामा कार्यरत मानव संशाधन	संख्या	८६	९०	१००		
	गाउँपालिकाबाट प्रवाहित सेवा तथा सुविधा	प्रकार	संविधान तथा स्थानिय सरकार संचालन ऐनले दिएका सबै अधिकार क्षेत्रका सेवाहरु				
	गाउँपालिका तथा वडा कार्यालय भवन	संख्या	६	७	७		
	सेवा सुचारु सेवा तथा श्रोत केन्द्र (स्वास्थ्य, कृषि, पशु सेवा, शिक्षा, सूचना)	संख्या	स्वास्थ्य, शिक्षा, कृषि, पशु, आयुर्वेद स्वास्थ्य, लगायतका सबै सेवाहरु				
	गाउँपालिकामा संचालित संघीय र प्रदेश आयोजना तथा एवं इकाई	संख्या	०				
	संचालित स्थानीय शासन, योजना तर्जुमा तथा सेवा प्रवाह सम्बन्धी क्षमता विकास कार्यक्रम	विषय क्षेत्र	०	१	५		

जोरायल गाउँपालिका आवधिक योजना

नतिजा श्रृङ्खला	सूचक तथा पुष्ट्याईका आधारहरू					पुष्ट्याईका आधारहरू	जोखिम पक्ष तथा पूर्वानुमान
	सूचक		आधाररेखा (आ.व. ०७५/७६ सम्मको अवस्था)	लक्ष्य (सम्मको अवस्था)			
	विवरण	इकाई		आगामी आ.व. ०७६/७७	आवधिक योजनाको अन्त सम्म ०७९/८०		
	क्षमता विकास र जवाफदेहिता अभिवृद्धि कार्यमा सहभागी जनप्रतिनिधी र नागरिक समाज	जना	०	५	१५		
प्रतिफल ५.३: गाउँपालिका आन्तरिक तथा वाह्य श्रोत परिचालनमा अभिवृद्धि भएको हुनेछ ।	गाउँपालिकाको वार्षिक आन्तरिक आय रकम (हजारमा)	रु. हजारमा	१०००				
	संघीय सरकारबाट राजस्व बाँडबाँड प्राप्त रकम	रु. हजारमा	७२३८१				
	संघीय सरकार बाट प्राप्त वित्तिय समानिकरण अनुदान	रु. हजारमा	८३०५०				
	प्रदेश सरकारबाट राजस्व बाँडफाँडबाट प्राप्त रकम	रु. हजारमा	३२६७				
	प्रदेश सरकार बाट प्राप्त वित्तिय समानिकरण अनुदान	रु. हजारमा	६६६९				
	गाउँपालिकाको कूल वार्षिक बजेट (हजारमा)	रु.	१६६३६७				
	गाउँपालिकाको वार्षिक वास्तविक खर्च रकम (प्रतिशत)	प्रतिशत	७३				
	औषत वार्षिक वेरुजु रकम (हजारमा)	रु.					
	युनिसेफ, प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम र बहुक्षेत्रीय पोषण अनुदान	रु.	१२८७२				
प्रतिफल ५.४: योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन तथा अनुगमन नतिजामूलक तथा प्रभावकारी भएको हुनेछ ।	खण्डीकृत विषयगत तथा श्रोतनक्शासहित वस्तुगत विवरण तयारी तथा अद्यावधिक	भए/नभएको	भएको				
	स्थानीय गौरवका आयोजनाहरूको सूची	संख्या	०	१	५		
	तर्जुमा भएका विषयगत रणनीतिक योजना (विषय)	क्षेत्र	०	१	५		
	नतिजामूलक ढाँचामा आवधिक योजना तर्जुमा	भए/नभएको	सम्पन्न हुने क्रममा				
	नतिजामूलक अनुगमन खाकामा आधारित अनुगमन तथा मूल्याङ्कन योजना	भए/नभएको	प्रारम्भिक छलफल शुरु				
	कूल आयोजना मध्ये उपभोक्ता समितिबाट कार्यान्वयन भएका आयोजनाको अनुपात	प्रतिशत	९९				
	समयमा सम्पन्न आयोजना/कार्यक्रमको अनुपात	प्रतिशत	९९				
	आयोजना/कार्यक्रम अनुगमन प्रतिवेदन संख्या ((पटके, मासिक, चौमासिक, वार्षिक)	पटक					
	गाउँपालिकाबाट प्रकाशित दस्तावेज र प्रतिवेदन	संख्या	२	३	३		
सहभागितामूलक योजना तर्जुमा तथा अनुगमन प्रक्रियामा लक्षित वर्ग/समुदायको प्रतिनिधित्व (महिला, दलित, जनजाति र बालबालिका)	संख्या	३० प्रतिशत लक्षित वर्गको सहभागिता	४० प्रतिशत लक्षित वर्गको सहभागिता	५० प्रतिशत लक्षित वर्गको सहभागिता			

जोरायल गाउँपालिका आवधिक योजना

२.६ नीति तथा कार्यनीति

दीर्घकालिन सोच तर्फ उन्मुख भई तिला विकासको समष्टिगत लक्ष्य तथा उद्देश्य हासिल गर्न तिला गाउँपालिकाको संस्थागत क्षमता विकास एवं सरोकारवालासँगसमन्वय, सहकार्य र साभेदारी अभिवृद्धी गरी आवधिक योजनाको प्राथमिकता तथा रणनीति कार्यान्वयन गरिनेछ । योजनाको लक्ष्य तथा उद्देश्य प्राप्तिका लागि विषयगत क्षेत्रगत रुपमा देहाअनुसारका नीति तथा कार्यनीतिहरू अबलम्बन गरी रणनीतिक कार्यक्रम तथा आयोजना कार्यान्वयन गरिनेछ ।

असर १ (आर्थिक विकास) सँग सम्बन्धित नीति तथा कार्यनीतिहरू

प्रतिफल १.१ सँग सम्बन्धित (कृषि विकास)

१. वासमति धान, सीमि, फापर, गहत, आलु , सुन्तला तथा ओखरको उत्पादन अभिवृद्धि गर्न पकेट क्षेत्रमा उपयुक्त प्रविधि, सिप र दिगो सिँचाइ सुविधा लगायतका आवश्यक पूर्वाधारको पहुँच बढाइनेछ ।
२. सरकारी, गैसस, नीजि क्षेत्र र समुदायको साभेदारीमा उन्नत प्रविधिको प्रसार, सिप हस्तान्तरण, क्षमता विकासद्वारा उत्पादन वृद्धि तथा व्यवसायिकरण गरिनेछ ।
३. उपलब्ध बहुमूल्य जडीबुटीबाट अधिकतम फाइदा लिन जडीबुटी प्रशोधन तथा जडीबुटीमा आधारित उद्योग र निकासीमा विशेष जोड दिइनेछ ।
४. प्रमुख स्थानीयवालीहरूको व्यवसायिकरणद्वारा उत्पादन वृद्धि गरी खाद्यन्नको आयातलाई कम गर्दै जाने नीति लिइनेछ ।
५. स्थानीय भू-उपयोग प्रणालीलाई प्रवर्धन गरी खेतीयोग्य जमीनको संरक्षण गरिनेछ ।
६. सामाजिक उद्यमशिलता विकास तथा स्वरोजगार प्रवर्धनद्वारा कृषिमा यूवाहरूको आकर्षण बढाउने नीति लिइनेछ ।

प्रतिफल १.२ सँग सम्बन्धित (सिँचाई)

१. खाद्य उत्पादन वृद्धि गर्न खेतीयोग्य क्षेत्रमा सिँचाई सुविधा विस्तार गर्दै जाने नीति लिइनेछ ।
२. सम्भाव्यता हेरी सौर्य उर्जा एवं अन्य प्रविधिमा आधारित लिफ्ट सिँचाइ प्रणालीको विकासलाई जोड दिइनेछ ।
३. सिँचाइ योजनाहरूको मर्मत सम्भार तथा पुनस्थापनाको लागि सिँचाइ उपभोक्ता समूह परिचालनका साथै गाउँपालिका स्तरमा सिँचाइ विकास कोषको स्थापना गरिनेछ ।

प्रतिफल १.३ सँग सम्बन्धित (पशुपन्छी पालन)

१. पशुपन्छीको नस्ल सुधार, कृत्रिम गर्भाधान, पौष्टिक दाना आहाराको व्यवस्था, पशुपन्छी स्वास्थ्य सेवा एवम् उत्पादित पशुजन्य उपजहरूको वजारीकरणका पक्षलाई एकीकृत गरी सञ्चालन गरिनेछ ।
२. पशुपन्छीजन्य उत्पादन वृद्धिका लागि गुणस्तरीय पशु आहाराको उपलब्धता बढाउन डालेघाँस, भुइँघाँस, दाना उत्पादन र उपयोग बढाउदै कृषिजन्य उप उत्पादनको सदुपयोग गर्ने नीति लिइनेछ ।

३. कृषि तथा पशुपालन व्यवसायलाई प्रवर्द्धन गर्न स्थानीय स्तरमा तालीम प्राप्त प्राविधिक जनशक्ति उत्पादन गर्दै जाने नीति लिइनेछ ।

प्रतिफल १.४ सँग सम्बन्धित (पर्यटन)

१. स्थानीय पर्यटकीय सम्पदा र स्थलहरूको पहिचान संरक्षण, सेवा तथा सुविधा, विकास र विस्तार गरी पर्यटन विकास र प्रवर्द्धन गरिनेछ ।
२. पर्यटकीय स्थलहरू सम्मको पहुँच बृद्धि र सहज बनाउन पैदल मार्ग र सडक विस्तारका साथै स्तरोन्नति गर्दै लगिनेछ ।
३. स्थानीय पर्यटक गन्तव्य, सेवा तथा सुविधाहरूको सामाजिक मिडिया मार्फत प्रचार प्रसार गरिनेछ ।
४. पर्यटन प्रवर्द्धनको लागि तराई तथा प्रमुख शहरका स्थानीय सरकारसँग मितेरी सम्बन्धको विकास र विस्तार गरिनेछ ।

प्रतिफल १.५ सँग सम्बन्धित (उद्योग तथा व्यापार विकास तथा प्रवर्द्धन)

१. उद्योग वाणिज्य संघ, गैसस, निजी, सहकारी, समुदाय बीचको साभेदारी तथा समन्वयमा स्थानीय कच्चा पदार्थमा आधारित साना तथा लघु व्यवसाय विकास कार्यक्रम कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
२. उद्यम तथा व्यवसाय विकासमा स्थानीय प्रमुख श्रोतको संभाव्यता अध्ययन, व्यवसाय सिर्जनमा तथा उद्यमशिलता विकास, प्रविधि हस्तान्तरण तथा बजारीकरणका लागि व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक परिचालन गरिनेछ ।
३. गाउँपालिकामा उद्योग तथा व्यवसाय प्रवर्द्धन तथा परामर्श सेवा संचालन गरिनेछ ।

प्रतिफल १.६ सँग सम्बन्धित (वैक तथा वित्तीय संस्था)

१. प्रत्येक घरपरिवारको एक सदस्यको बैंक खाता लोल्न प्रोत्साह गरी बैंकबाट भुक्तानी गर्ने व्यवस्था गरी सुशासन प्रवर्द्धन अभिवृद्धि गरिनेछ ।

असर २ (सामाजिक विकास) सँग सम्बन्धित नीति तथा कार्यनीतिहरु

प्रतिफल २.१ (शैक्षिक विकास) संग सम्बन्धित

१. सामुदायिक विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि गर्न निरन्तर अनुगमन तथा पृष्ठपोषण, शिक्षक विद्यार्थी नियमितता, आधुनिक शिक्षण प्रविधिको उपयोग, सफल सीकाईको अनुसरण, वालमैत्री तथा अपांगमैत्री पूर्वाधार, खानेपानी तथा सौचालयको व्यवस्थापन, शिक्षक दरबन्दी मिलान कार्यलाई प्रभावकारी रूपमा अघि बढाई विद्यालयहरूमा शिक्षकहरूको समतामूलक वितरण सुनिश्चित गरिनेछ ।
२. विद्यालय सेवा क्षेत्रको नक्शांकन गरि सोही आधारमा विद्यार्थी संख्या कम भएका विद्यालयहरूलाई गाभ्ने र यसरी विद्यालयहरु गाभ्दा विद्यमान पूर्वाधारलाई पुस्तकालय, अध्ययन केन्द्र, संग्राहलय जस्ता समाज उपयोगी कार्यमा उपयोग गर्ने कार्यलाई जोड दिइनेछ ।

३. स्थानीय आवश्यकता अनुसारको उपयोगी सीप हस्तान्तरण गर्न स्थानीय पाठ्यक्रम तयार गरि सबै विद्यालयमा कार्यान्वयनमा ल्याउने र कक्षाकोठा बाटै प्राविधिक सीप हस्तान्तरणका गर्न कक्षा सञ्चालन गरिनेछ ।
४. शिक्षा क्षेत्रमा निजी क्षेत्रको सहभागितालाई थप व्यवस्थित र नियमन गर्ने तथा निजी र सार्वजनिक विद्यालयका शिक्षाको गुणस्तरको अन्तरलाई कम गर्ने कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
५. स्थानीय स्तरको प्राविधिक शिक्षालयको ज्ञान, सीप उपयोग विद्यालय शिक्षासंग जोड्ने नीति लिइनेछ ।

प्रतिफल २.२ (आधारभूत स्वास्थ्य) संग सम्बन्धित

१. स्वास्थ्य सेवामा पहुँच वृद्धिगर्न थप स्वास्थ्य पूर्वाधारको स्थापना, जनसक्ति तथा उपकरणको व्यवस्थापन, घुम्टि शिविर सञ्चालन र नियमित तथा गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवाको उपलब्धतालाई सुनिश्चित गरिनेछ ।
२. सानो तथा गुणस्तरीय परिवारलाई प्रवर्द्धन गर्न जनसङ्ख्या, प्रजनन स्वास्थ्य र शिशु तथा बाल स्वास्थ्यसम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि गरिनेछ ।
३. दक्ष स्वास्थ्य जनशक्ति योजना, उत्पादन, प्राप्ति, विकास तथा उपयोग गरिनेछ ।

प्रतिफल २.३ (खानेपानी तथा सरसफाई) संग सम्बन्धित

१. खानेपानी, सरसफाई र स्वच्छतासम्बन्धी नीति तथा कार्ययोजना तर्जुमा गरिनेछ ।
२. खानेपानी तथा सरसफाई क्षेत्रको दीगोपनाका लागि मर्मत सम्भारकोष व्यवस्थ सहित उपभोक्ता समितिको भूमिकालाई कृयाशिल गराई अपनत्व अभिवृद्धिका गरिनेछ ।
३. एक घर एक शौचालय र पिउनेपानीको व्यवस्थालाई कार्यान्वयनमा ल्याइ पूर्ण सरसफाईयुक्त गाउँपालिका घोषणा गरिनेछ ।

प्रतिफल २.४ (लक्षित वर्ग तथा समावेशीकरण) संग सम्बन्धित

१. महिला, आदिवासी जनजाति, दलित, अल्पसङ्ख्यक, विपन्न वर्गलाई सकारात्मक विभेद र अर्थपूर्ण सहभागिता तथा लक्षित कार्यक्रमहरू गरिनेछ ।
२. सामाजिक कुप्रथाका रूपमा रहेका छुवाछुत तथा छुइप्रथालाई उन्मुलन गरि सुसभ्य समाज स्थापनालाई सबै सरोकारवालाको साझा प्रयासबाट अभियानका रूपमा अगाडी बढाइनेछ ।
३. विपन्न तथा लक्षित वर्गको लागि संस्थागत संरचना र क्षमता विकास गरि महिला, दलित, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, अपांगता भएका व्यक्तिका आवश्यक अवसर र सुविधाको सुनिश्चितता गरिनेछ ।
४. बालमैत्री गाउँपालिकाको रूपमा स्थापित गर्न सबै क्षेत्रमा बाल सहभागिताको सुनिश्चितता, बालमैत्री पूर्वाधार निर्माण र बाल कल्याणकारी कोष स्थापना गरि बालमैत्री गाउँपालिका घोषणालाई सुनिश्चित गरिनेछ ।

प्रतिफल २.५ (युवा तथा खेदकुद) संग सम्बन्धित

खेलमैदान निर्माण तथा स्तरोन्नती, प्रशिक्षण र प्रतियोगिता मार्फत खेलकुद माध्यमबाट स्वस्थ र अनुसाशित युवा अभियानलाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।

१. स्थानीयता अनुकुलको रोजगारीका अवसर सृजना गर्न युवा स्वरोजगार कार्यक्रमलाई क्षमता विकास सहित स्वरोजगार र व्यवसायिक युवा प्रोत्साहन गरिनेछ ।

प्रतिफल २.६ (कला, संस्कृति तथा भाषा) संग सम्बन्धित

१. धार्मिक पुरातात्विक सम्पदा पहिचान गरि संरक्षण, प्रवर्द्धन र प्रचार प्रसार गर्न विशेष कार्यक्रम संचालन गरिनेछ।
२. स्थानीय मौलिक स्थानीय कला, संस्कृति, सम्पदा संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्न कला केन्द्र र संग्राहलय स्थापनालाई प्रदेश तथा संघीय निकायसँगको सहकार्यमा सुनिश्चित गरिनेछ।

असर ३ : पूर्वाधार विकास सम्बन्धी नीति तथा कार्यनीतिहरु

प्रतिफल ३.१ (सडक तथा यातायात) सँग सम्बन्धित

१. सडक तथा सहयोगी पूर्वाधार निर्माण गर्दा उपभोक्ता समिति मार्फत निर्माण, संचालन तथा मर्मत संभार गर्न प्राथमिकता दिइनेछ ।
२. सडक तथा सहयोगी पूर्वाधार निर्माण तथा संचालनमा उपभोक्ता तथा समुदायको बढी भन्दा बढी सहभागिता जुटाइनेछ ।
३. सडक तथा सहयोगी पूर्वाधार निर्माण गर्दा पछाडि परेको वडा, वस्ती र समुदाय, स्थानीय श्रोत साधन तथा सामग्रीको बढी उपयोग हुने, वातावरण संरक्षण र विपद उत्थानशिल तथा स्थानीय समुदायको अधिक सहभागिता हुने आयोजना तथा कार्यक्रमलाई प्राथमिकता दिई कार्यान्वयन गरिनेछ ।
४. पूर्वाधार विकास कार्यको गाउँ कार्यपालिकाका सदस्यको नेतृत्वमा राजनीतिक दल तथा नागरिक समाज समेतको सहभागितामा संयुक्त अनुगमन तथा पृष्ठपोषणको व्यवस्था गरिनेछ ।
५. पूर्वाधार निर्माण तथा मर्मत संभार आयोजनामा कम्तीमा २० प्रतिशत जनसहभागिता सुनिश्चित गरिनेछ ।
६. सडक अधिकार क्षेत्र हुने अतिक्रमण हटाई सडक अधिकार क्षेत्रको सुरक्षा गरिनेछ ।
७. निर्माण कार्यको गुणस्तर सुनिश्चित गर्न प्राविधिक परीक्षण, प्रगतिको आवधिक समीक्षा तथा संयुक्त अनुगमनको व्यवस्था गरिनेछ ।

प्रतिफल ३.२ (आवास तथा भवन) सँग सम्बन्धित

१. सार्वजनिक तथा नीजि भवन निर्माण गर्दा नक्शा पास गर्ने नीति लिइनेछ ।
२. सार्वजनिक तथा नीजि भवनलाई भूकम्प प्रतिरोधी, वातावरणमैत्री, बालमैत्री, अपाङ्गता भएका व्यक्तिमैत्री र ज्येष्ठ नागरिकमैत्री बनाउन प्रोत्साहन गरिनेछ ।
३. सार्वजनिक तथा नीजि भवनलाई पराम्परागत शिल्प र संस्कृति मैत्री बनाउन सचेतना जगाउने तथा प्रोत्साहन गरिनेछ ।
४. राष्ट्रिय मापदण्ड तथा स्थानीय परिवेश अनुसार भवन निर्माण संहिता तथा मापदण्ड तयारी गरी लागू गर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।

५. आर्थिक तथा सामाजिक रूपमा पछाडि परेका तथा पारिएका वर्ग, जाती तथा समुदाय पहिचान गरी प्राथमिकताका आधारमा जनता आवास कार्यक्रम सुरक्षित आवासको व्यवस्था गरिनेछ ।

प्रतिफल ३.३ (विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा) सँग सम्बन्धित

१. विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जासम्बन्धी आयोजना निर्माण तथा मर्मत संभार गर्दा उपभोक्ता समिति मार्फत गर्न प्राथमिकता दिइनेछ ।
२. उपभोक्ता समिति गठन गर्दा समावेशीताको सिद्धान्त अवलम्बन गर्ने नीति लिइनेछ ।
३. आयोजना निर्माण, संचालन तथा मर्मत संभारमा कम्तीमा २० प्रतिशत सहभागिता सुनिश्चित हुने व्यवस्था गरिनेछ ।
४. आयोजना निर्माण स्थलमा सूचनापाटीको व्यवस्था, सार्वजनिक सुनुवाई तथा सार्वजनिक परीक्षणलाई अनिवार्य गरिनेछ ।

प्रतिफल ३.४ (सूचना र संचार तथा प्रविधि) सँग सम्बन्धित

१. गाउँपालिकाका जनप्रतिनिधि, कर्मचारी, नागरिक समाजलाई सूचना प्रविधीबारे क्षमता अभिवृद्धी गर्ने नीति लिइनेछ ।
२. गाउँपालिकाबाट प्रवाहित गर्ने सेवा सुविधालाई सूचना तथा संचार प्रविधिमा आधारित गरिनेछ ।
३. गाउँपालिकाबाट सम्पादन भएका कार्यहरु, सफल तथा नमूना कार्य, उपलब्धी तथा नतिजालाई अभिलेख गरी सार्वजनिक गर्न स्थानीय बुलेटिन प्रकाशन र प्रसारणको व्यवस्था गरिनेछ ।
४. राष्ट्रिय तथा जिल्लास्तरमा रहेका विद्युतीय तथा छापा संचार माध्यमसँग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ ।
५. रिपिटर टावर, ल्याण्डलाइन टेलिफोन, इन्टरनेट सुविधा विस्तार गर्न नेपाल टेलिकम लगायत सेवा प्रदायकसँग समन्वय तथा पैरवी गरिनेछ ।

असर ४ : वन वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन सँग सम्बन्धित

प्रतिफल ४.१ (वन तथा जैविक विविधता) सँग सम्बन्धित

- ❖ उच्च मूल्यका जडीबुटी तथा गैरकाष्ठ वन पैदावारको संरक्षण, संवर्द्धन, खेती विस्तार एवम् निर्यातका लागि बजार प्रवर्द्धन गरिनेछ ।
- ❖ जंगलमा ढलेका काष्ठ पैदावारको उपयोग गरि स्रोत परिचालन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- ❖ अधिकतम स्थानीय स्रोत र साधनमा आधारित, कम खर्चिलो, स्थानीय जनसहभागिताबाट सम्पन्न गर्न सकिने प्रविधि, बायो इन्जिनियरिङ्ग, जैविक घेरावार, सडक किनारामा वृक्षरोपन गरिनेछ ।
- ❖ गुगलअर्थ, भौगोलिक सूचना प्रणाली र जोखिम नक्सा तथा भूक्षय, पहिरो विश्लेषणजस्ता विधिहरूको प्रयोग गरी प्रकोप नियन्त्रण कार्यलाई प्रभावकारी बनाइनेछ ।

प्रतिफल ४.२ सँग (भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन) सँग सम्बन्धित

१. अधिकतम स्थानीय स्रोत र साधनमा आधारित, कम खर्चिलो, स्थानीय जनसहभागिताबाट सम्पन्न गर्न सकिने प्रविधि, वायो इन्जिनियरिङ्ग, जैविक घेरावार, सडक किनारामा वृक्षारोपण गरिनेछ ।
२. गुगलअर्थ, भौगोलिक सूचना प्रणाली र जोखिम नक्सा तथा भूक्षय, पहिरो विश्लेषणजस्ता विधिहरूको प्रयोग गरी प्रकोप नियन्त्रण कार्यलाई प्रभावकारी बनाइनेछ ।

प्रतिफल ४.३ (वातावरण व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकुलन) संग सम्बन्धित

१. वातावरणीय चेतना, वातावरण मैत्री संरचना निर्माण, एक घर एक वगैचा र सावधानी जगाउने कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
२. स्थानीय जलवायु अनुकुलन कार्ययोजना तर्जुमा गरी जलवायु परिवर्तन अनुकुलतामा समुदायलाई परिचालन गर्ने नीति लिइनेछ ।
३. वातावरण र जलवायु परिवर्तनका क्रियाकलापमा दातृ निकाय, गैरसरकारी संस्था, स्थानीय निकाय, सामुदायिक संस्था एवम् अन्य निकायहरूबीच समन्वय र साभेदारी गरिनेछ ।

प्रतिफल ४.४ (विपद व्यवस्थापन) संग सम्बन्धित

१. सुरक्षित आवास, दिगो पूर्वाधार विकास र वातावरण संरक्षण तथा विपद् जोखिम न्युनीकरण गरिनेछ ।
२. सम्पूर्ण विषयगत योजना तर्जुमा, कार्यन्वयन गर्दा विपद जोखिम न्युनीकरण तथा जलवायु अनुकुलनलाई एकिकृत गरिनेछ ।
३. समुदायमा आधारीत विपद जोखिम न्युनीकरण, विपद व्यवस्थापन योजना तर्जुमा गरि समुदायलाई परिचालन गर्ने नीति लिइनेछ ।
४. विपद जोखिम न्युनीकरण तथा व्यवस्थापन गर्न समुदायस्तरमा स्वयम सेवकहरूलाई परिचालन गर्न तालिम तथा विपद कोष स्थापना गरिनेछ ।

असर ५ : संस्थागत विकास र सेवा प्रवाहसँग सम्बन्धित

प्रतिफल ५.१ (स्थानीय कानून, नीति तर्जुमा र पालना अभिवृद्धि) सँग सम्बन्धित

१. संघीय शासन व्यवस्था अनुसार स्थानीय तहलाई प्राप्त अधिकार क्षेत्रका विषयहरूमा कानून तथा नीति तर्जुमा गरिनेछ ।
२. संवैधानिक व्यवस्था र कानूनी व्यवस्था अनुसार स्थानीय कानून तथा नीति तर्जुमा गर्न विधायन समिति गठन गरी क्रियाशिल बनाइनेछ ।
३. गाउँपालिकाको नागरिकप्रतिको जवाफदेहिता अभिवृद्धि तथा तर्जुमा गरिएका स्थानीय कानून तथा नीतिको पालनाको लागि सार्वजनिक सुनवाई, सार्वजनिक परीक्षण, सहभागितामूलक अनुगमन, सामाजिक परीक्षण, सेवाग्राहीको अभिमत सर्वेक्षण, क्षतिपूर्तिसहितको वडापत्र जस्ता औजारको अभ्यासमा बृद्धि गरिनेछ ।
४. सेवाग्राही तथा जनसमुदायबाट आएका गुनासाहरूको सम्बोधन तथा पृष्ठपोषणको व्यवस्था गरिनेछ ।

५. गाउँपालिकाबाट प्रवाह गरिने सेवालाई सहज र छिटोछरितो बनाउन सूचना डेक्स तथा सूचना प्रविधिमैत्री प्रणालीको प्रयोगमा बृद्धि गरिनेछ ।

प्रतिफल ५.२ (संस्थागत क्षमता तथा मानव संशाधन विकास) सँग संबन्धित

६. गाउँपालिका तथा वडा कार्यालयको विद्यमान संगठनात्मक क्षमताको अध्ययन गरी सो अनुसार संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ ।
७. गाउँपालिकाको संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण गरी संगठन संरचना तथा कार्यबोझ विश्लेषण गरी कर्मचारी दरबन्दी र कार्यविवरण तयार गरिनेछ ।
८. तालिम, अध्ययन तथा अवलोकन, अन्तरक्रिया तथा कार्यशालाको माध्यमबाट गाउँपालिका, सेवा प्रदायक र सेवाग्राहीको क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ ।
९. वडास्तरमा सेवा प्रवाहलाई व्यवस्थित, प्रभावकारी तथा सूचना प्रविधिमैत्री बनाउन वडा कार्यालयहरुमा इमेल, इन्टरनेट लगायत सफ्टवेयर प्रणालीको स्थापना तथा संचालन गरिनेछ ।
१०. जनप्रतिनिधि, कर्मचारी तथा नागरिक समाज संस्थाहरुको क्षमता अभिवृद्धिलागि संघीय तथा प्रदेश सरकार र विकास साभेदार निकायसँग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ ।
११. कार्यसम्पादन सूचक तयार गरी कर्मचारी, उपभोक्ता समिति, समुदायमा आधारित संस्थाहरूसँग कार्यसम्पादन करार गरी पुरस्कार र दण्डको व्यवस्था गरिनेछ ।

प्रतिफल ५.३ (आन्तरिक तथा बाह्य श्रोत परिचालन) सँग सम्बन्धित

१. गाउँपालिकाको आन्तरिक श्रोतको दायरालाई फराकिलो बनाउन राजस्व संभाव्यता अध्ययन तथा राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
२. स्थानीय राजस्व अभिवृद्ध गर्न गाउँपालिकाको आर्थिक ऐन, राजस्व ऐनमा आधारित भई एकीकृत सम्पत्ती कर लगायत स्थानीय राजस्वका एकल अधिकारका क्षेत्रहरुको व्यवस्थापन कार्यविधि तयार तथा स्वीकृत गरी राजस्व संकलनको व्यवस्था गरिनेछ ।
१२. गाउँपालिकामा स्थानीय साना तथा मझौला, उद्योग, स्थापना गर्न प्रोत्साहन गरी व्यवसायीहरुलाई करको दायरामा ल्याइनेछ ।
१३. गाउँपालिकाको विकास प्रक्रियामा विकास साभेदार संस्था, सहकारी र गैससका गतिविधिलाई बढवा दिइनेछ ।
१४. सार्वजनिक नीजि साभेदारीको अवधारणा अनुसार सेवा प्रवाह, पूर्वाधार विकास र रोजगारी सिर्जनमामा नीजि क्षेत्रको लगानिलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
१५. संघीय तथा प्रदेश सरकार र स्थानीय सरोकारवालाहरूसँग समन्वय, सहकार्य एवं साभेदारी अभिवृद्धी राजस्व तथा स्रोत परिचालन गरिनेछ ।

प्रतिफल ५.४ सँग (नतिजामूलक तथा प्रभावकारी योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन तथा अनुगमन) सम्बन्धित

१. सूचना प्रविधिको प्रयोग गरी गाउँ वस्तुगत विवरणलाई आवधिक रुपमा अद्यावधिक गरी योजना तर्जुमा, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रक्रियामा उपयोग गरिनेछ ।

२. गाउँपालिकाको सहभागितामूलक योजना तर्जुमा, निर्णय र अनुगमन तथा मुल्याङ्कन प्रक्रियामा लक्षित वर्ग तथा समुदायलाई संलग्न गाउँपालिकाको समुदाय प्रतिको जवाफदेहिता अभिवृद्धि गरिनेछ ।
३. नतिजामूलक योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन तथा अनुगमनको लागि संस्थागत संयन्त्र तथा संरचना तयार गरी योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन तथा समीक्षा र प्रतिवेदनलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाइनेछ । लाई योजना तर्जुमा दिगो र दरिलो बनाउन समयन्त्र बनाइने छ ।
४. उत्कृष्ट कार्य सम्पादन गर्ने कर्मचारी, उपभोक्ता समिति तथा नागरिक समाज संस्थालाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।

परिच्छेद : ३ कार्यान्वयन योजना

३.१ स्रोत अनुमान तथा प्रक्षेपण

आवधिक योजना नतिजा तालिका अनुसार तर्जुमा गरिएको कार्यान्वयन तथा लगानी योजनामा गाउँपालिकाको आन्तरिक स्रोत तथा राजस्व बाँडवाँडको रकम, अन्तरसरकारी वित्तीय हस्तान्तरण, गैसस तथा समुदायमा आधारित सस्था र समुदाय एवं नीजि क्षेत्र, प्रदेश सरकार तथा संघीय सरकारको लगानी समेत प्रक्षेपण गरी योजनाको लागि उपलब्ध अनुमानित स्रोतमा समावेश गरिएको छ। योजनाको लागि संभाव्य स्रोत तथा सो को प्रक्षेपण देहाय अनुसार प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका १२ : प्रक्षेपण गरिएको आवधिक बार्षिक बजेट

बजेटका स्रोतहरू	आ.व. २०७४/७५	आ.व. २०७५/७६	बार्षिक प्रक्षेपण रु.			कुल
			२०७६/७७	२०७७/७८	२०७९/८०	
आन्तरिक आय	३,५४,०००	१०,००,०००	११,००,०००	१२,५०,०००	१५,००,०००	३८,५०,०००
संघीय सरकारको अनुदान						
● वित्तीय समानीकरण अनुदान	१८,९४,७३,०००	८,३२,००,०००	९,०६,००,०००	९,९६,६०,०००	१०,९६,२६,०००	२९,९८,८६,०००
● राजश्व वाँडफाँड	०	७,५६,४८,०००	८,४६,००,०००	९,३०,६०,०००	१०,२३,६६,०००	२८,००,२६,०००
● सशर्त अनुदान	१२,७६,५८,०००	९,६४,१३,१५४	१६,५८,००,०००	१८,२३,८०,०००	१८,४२,०३,८००	५३,२३,८३,८००
● समपुरक अनुदान	०	०	०	०	०	०
● विशेष अनुदान(सामाजिक विकास मन्त्रालय)	०	५१,०००	५६,०००	६०,०००	६६,०००	१,८२,०००
● सामाजिक सुरक्षा अनुदान	२,६२,९५,०००	२,६१,२९,०००	२,८७,४१,९००	२,८७,५०,०००	२,८८,००,०००	८,६२,९१,९००
प्रदेश सरकारको अनुदान						
● वित्तीय समानीकरण अनुदान	०	६६,६९,०००	६७,८५,०००	७४,६३,५००	८२,०९,८००	२,२४,५८,३००
● राजश्व वाँडफाँड		३२,६७,०००	३१,६७,०००	३४,८३,७००	३८,३२,०००	१,०४,८२,७००
अन्य						
युनिसेफ	०	७४,७४,३६९	०	०	०	०
वहुक्षेत्रिय पोषण	०	१०,७९,०००	०	०	०	०
प्रधानमन्त्रि रोजगार कार्यक्रम	०	४३,१९,०००	१,२९,००,०००	१,३०,००,०००	१३१,००,०००	३,९०,००,०००
जम्मा	१९,३९,०५,०११	३०,५२,४९,५२३	३९,२७,४९,९००	४२,९१,०७,२००	४५,१७,०३,६००	१,२७,३५,६०,७००

नतिजा प्राप्तीका लागी तर्जुमा गरिएका कार्यक्रम तथा योजना

रणनीतिक योजना तथा आयोजना	ईकाइ	आधार वर्ष (०७५।०७६)	लक्ष (०७९।०८०)	अनुमानित लागत	स्थलगत विवरण
आर्थिक विकास					
कृषि तर्फ					
खाद्यान्न वाली, वीउ उत्पादन तथा व्यवस्थापन आयोजना	हे	१०००	१८००	१ करोड	जोरायली वासमती धान ब्लक वडा नं. ३ र ४, मकै पकेट सवै वडामा
व्यवसायिक तरकारी खेती	हे	१०	२५	१ करोड	वडा नं. १ देखि ६ सम्म मा मौसमि तथा वेमौसमी तरकारी खेती पकेट निर्माण
आलु उत्पादकत्व अभिवृद्धि	हे	३०	७०	५० लाख	सवै वडामा
अदुवा उत्पादकत्व अभिवृद्धि	हे	१०	१८	५० लाख	वडा नं. ४, ५ र ६ मा
फलफूल विकास आयोजना	हे	१८	३०	५० लाख	वडा नं. ४,५,६ मा सुन्तला र ३, ४, ५ मा हिउँदै फलफूल
विपन्न समुदायमा पोषण सुधार कार्यक्रम (उन्नत तरकारी किट वितरण)	संख्या	२०००	३०००	१० लाख	सवै वडामा
मसला वाली विकास कार्यक्रम	हे	१	१०	६ लाख	वडा नं. ३ र ४
भकारो सुधार कार्यक्रम	संख्या	३००	२०००	१५ लाख	प्रत्येक वडामा
युवा लक्षित च्याउ खेती कार्यक्रम	संख्या	१०	१०००	१५ लाख	सवै वडामा
प्लाष्टिक पोखरी निर्माण	संख्या	१०	१००	३० लाख	प्रति वार्य न्युनतम १० पोखरी
व्यवसायिक मह उत्पादन	मे ट	०.५	१०	३ लाख	वडा नं. ६ मा

पशुपालन तर्फ					
१ वडा १ पशु सेवा प्राविधिक	संख्या	३	६	१५ लाख	प्रत्येक वडामा १ जना
भैँसपालन पकेट क्षेत्र	संख्या	२	१२	३६ लाख	प्रत्येक वडामा २ वटा
जर्सी गाइ पकेट क्षेत्र	संख्या	१	५	३० लाख	सबै वडामा १
बोयर बाखा स्रोत केन्द्र विस्तार	संख्या	२	१२	३६ लाख	प्रत्येक वडामा २
कुखुरा पालन फर्म संचालन	संख्या	१	१८	१ करोड	प्रत्येक वडामा ३, डियोल प्रपोज
डिपिड ट्याङ्की निर्माण	संख्या	०	१८	३६ लाख	प्रत्येक वडामा ३
डेरी व्यवसाय संचालन अनुदान	संख्या	२	१२	२४ लाख	प्रत्येक वडामा २
मासु पसल संचालन अनुदान	संख्या	५	३०	१५ लाख	प्रत्येक वडामा ५
घाँस खेती स्रोत केन्द्र स्थापना	संख्या	०	१२	१८ लाख	प्रत्येक वडामा २
पशु संकलन केन्द्र	संख्या	०	६	२४ लाख	प्रत्येक वडामा १
कृतिम गर्भाधान कार्यक्रम	पशु संख्या	०	३००	१० हजार	प्रत्येक वडामा
पशु स्वास्थ्य शिविर	संख्या	४	२०	२० लाख	प्रत्येक वडामा
माछापौखरी निर्माण अनुदान	संख्या	०	२०	४० लाख	प्रत्येक वडामा
वडा पशु सेवा शाखा संचालन	संख्या	०	६	३० लाख	प्रत्येक वडामा
बंगुर पालन	संख्या	०	४	८ लाख	१ र २ वडामा
युवा स्वरोजगार पशुपक्षिपालन फर्म	संख्या	०	१८	५४ लाख	प्रत्येक वडामा
सामुदायिक एग्रोभेट संचालन अनुदान	संख्या	०	१२	२४ लाख	प्रत्येक वडामा

सामाजिक विकास					
शिक्षा तर्फ					
विद्यालयहरुमा विद्युतिय सेवा	ओटा	१०	५०	२ करोड	जो.गा.पा. ६ वटै समेट्ने गरी
विद्यालयमा सुचना प्रविधि विस्तार	संख्या	११	५०	२ करोड	जो.गा.पा. ६ वटै समेट्ने गरी
उच्च शिक्षा अनुदान तथा दरबन्दी	संख्या	०	२	३ करोड	अनुमति प्राप्त क्याम्पसको स्थायित्व हुने गरि
विद्यालयमा छत्र छात्रा का लागी व्यवस्थित शौचालय	संख्या	५३	८	६० लाख	जो.गा.पा. ६ वटै समेट्ने गरी
विद्यालयहरुमा शुद्ध र सफा खानेपानी धारा	संख्या	५१	८	५० लाख	बालमैत्री धारा सहित
विद्यालय घेरवार तथा वाल उद्यान निर्माण	वटा	३	२५	१.५ करोड	पर्खाल निर्माण, वाल उद्यान निर्माण
विद्यालयहरुमा खेलमैदान	वटा	४४	५५	१ करोड	व्यवस्थित खेल मैदान निर्माण
बालमैत्री कक्षा व्यवस्थापन	वटा	२५	४०	१.५ करोड	
बालविकास कक्षा व्यवस्थापन	वटा	८	२५	१ करोड	
खेल शिक्षक व्यवस्थापन	वटा	०	१२	५० लाख	
कम्प्युटर शिक्षक व्यवस्थापन	वटा	०	२४	६० लाख	
शिक्षक दरबन्दी, अनुदान	जना	१९	२५	२.५ करोड	
नमुना विद्यालय	संख्या	१	७	३ करोड	बालमैत्री, वातावरण मैत्री, पुर्वाधार सहितको
शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि विभिन्न कार्यक्रम	स्थान	४	२०	१.५० करोड	
सुविधा सम्पन्न विद्यालय भवन निर्माण	संख्या	४	२५	१५ करोड	

स्वास्थ्य तर्फ					
ल्याव स्थापना तथा व्यवस्थापन	संख्या	१	६	६० लाख	
वर्धिग सेन्टर स्थापना तथा व्यवस्थापन	संख्या	७	९	५० लाख	
सामुदायिक स्वास्थ्य इकाइ भवनन, खा पा तथा शौचालय व्यवस्थापन	संख्या	६	६	२ करोड	
स्वास्थ्य संस्थामा उपकरण तथा विद्युतिय हाजिर	संख्या	०	१२	२० लाख	
गाउँघर क्लिनिक तथा खोप सेवा विस्तार	संख्या	१२	२४	३ करोड	भवन तथा अन्य पुर्वाधार
स्वास्थ्यकर्मि क्षमता विकास	संख्या			२५ लाख	SBA, Implant, MA
महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका क्षमता विकास तथा प्रोत्साहन	संख्या	७९	७९	३०लाख	
बालमृत्यु दर मातृमृत्यु दर घटाउन विशेष कार्यक्रम	संख्या	०	१	२० लाख	
बालविवाह न्युनिकरण कार्यक्रम				२० लाख	
No Home Delivery कार्यक्रम				२० लाख	
स्वास्थ्य संस्थामा भौतिक पुर्वाधार				५० लाख	फर्निचर र अन्य सामाग्री
खानेपानी तथा सुसफाई					
पूर्ण सरसफाई कार्यक्रम				५०लाख	सवै वडामा
वृहत खानेपानी आयोजना	संख्या	०	२	१ करोड	सम्भाव्यता अध्ययन पश्चात क्षेत्र छनौट गरिने
पानी शुद्धिकरण				५० लाख	सवै वडामा

(फिल्टर निर्माण तथा वितरण)					
खानेपानी मुहान संरक्षण	संख्या	०	१०	५० लाख	आवश्यक ठाउँमा
सामाजिक समावेशीकरण तथा सुरक्षा					
हिंसा पिडित महिला पुनर्स्थापना केन्द्र स्थापना	संख्या	०	१	२० लाख	
वाल विवाह तथा बहुविवाह न्युनिकरण कार्यक्रम	संख्या	०	१	७० लाख	आश्यकता अनुसार गापा का सवै वडामा, निरन्तर
छाउगोठ प्रथा न्युनिकरण कार्यक्रम	संख्या	०	१	५० लाख	विशेष गरि वडा नं. २ मा र आवश्यकता अनुसार सवै वडामा
वाल क्लव, वाल संजाल, महिला समुह तथा संजाल, आदिवासी जनजाती संजाल, दलित संजाल, अपांग संजाल लगायतका लक्षित समुदायका संजाल हरुको क्षमता विकास कार्यक्रम	संख्या		१	५० लाख	सवै वडा तथा गापा स्तरिय
हिंसापिडित महिला, जेष्ठ नागरिक, बालबालिका र अपांग कोष स्थापना	संख्या	०	१- १	६० लाख	कार्यविधी बनाएर कोष परिचालन गरिने
विपन्न लक्षित समुदायका लागी जिवन उपयोगी शिप र आयआर्जन कार्यक्रम	संख्या	०	१	१ करोड २५ लाख	महिला, बालबालिका, दलित, अपांग, किशोरकिशोरी, आदिवासी जनजाती सवैका लागी
वालकेन्द्रित विपद जोखिम न्युनिकरण	संख्या	१	१	५० लाख	
कला तथा संस्कृती					
स्थानीय कला, संस्कृति, भाषा र सहित्य संरक्षण प्रवन्धन कार्यक्रम	संख्या	०	१	१ करोड	सस्थीय कला साहित्य भाषा संस्कृति तथा मेला जात्रा एवं धार्मिक स्थलहरुको संरक्षण र प्रवर्धन

पुरातात्विक महत्वका धार्मिक तथा पर्यटकिय स्थल संरक्षण तथा प्रवन्धन				१ करोड	गापा भरिका पुरातात्विक महत्वका धार्मिक तथा पर्यटकिय स्थल सवै
युवा तथा खेलकुद					
युवा स्वरोजगार तथा युवा परिचालन कार्यक्रम	युवा संख्या	०	५००	१ करोड	कार्यविधी तथा मापदण्ड बनाई लागु गरिने
कवर्ड हल निर्माण	संख्या	०	१	५० लाख	जोरायल
युवा स्वयं सेवक परिचालन	संख्या	०	१००	१० लाख	आवश्यकता अनुसार शिक्षित वेरोजगार युवालाई विभिन्न क्षेत्रमा परिचालन गरिने
पुर्वाधार विकास					
सहक यातायत					
कालोपत्रे सडक निर्माण	कि.मि.	४०	७०	२४ करोड	वुडर जोरायल
नया सडक ट्रयाक निर्माण	कि.मि.	१२०	३००	१० करोड	चुचुण्डुंगा निरौली , वरम खैगाड, नक्कु जोरायल, रावल गाउँ खैर खोला, सेलागड खर्क, सेला नौकुडा, कोला गडशेरा
ग्राभिल सडक	कि.मि.	३१	१००	३५ करोड	गोयली शेला,खसरे जोरायल, घण्टेश्वर जोरायल,चनकट्टे गडशेरा,सहजपुर जोरायल
सडक नाली निर्माण	कि.मी	८०	४५०	१.५ करोड	मुख्य सडक र सहायक सडकहरु
दक्ष्य जनशक्ति निर्माण	जना	०	२०	१ लाख	भुकम्प प्रतिरोधी भवन निर्माण गर्नसक्ने दक्ष जनशक्ति निर्माण

वन वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन					
वन वातावरण र विपद व्यवस्थापन					
वन जंगल संरक्षण	संख्या	१	५	५० लाख	तेलेलेक, लामीताल, वाटुली ताल, नापानी लेक
नदि नियन्त्रण तथा तटवन्धन	संख्या		६	१ करोड ५० लाख	वडा नं ३ र ४ को नदि तटिय क्षेत्र, वडा नं ६ को खसरे विपि नगर, वडा नं.१ को वडाखेल खार, तोली, गडेसाल, वडा नं. २ को कमला नदि, जगना पतडा, वडा नं. ५ को गडशेरी गाड
वृक्षा रोपण जराभरा जोरायल कार्यक्रम				१ करोड	सवै सडकको छेउछाउ, वाढी तथा पहिरोको जोखिमयुक्त क्षेत्र, खाली तथा सार्वजनिक जमिन सवै
विपद जोखिम न्युनिकरण कार्यक्रम				१ करोड	विपद जोखिम नक्शांकन गरिएका क्षेत्रहरुमा
फोहरमैला व्यवस्थापन				१ करोड	सवै वडाका मुख्य वजार क्षेत्र, वजार केन्द्रहरु र सार्वजनिक स्थल
सुशासन तथा संस्थागत					
व्यवस्थित कार्यालय भवन निर्माण	संख्या	०	१	२ करोड ५० लाख	
संगठनात्मक संरचना अध्ययन तथा निर्धारण	पटक	०	१	१० लाख	
कर्मचारी क्षमता विकास	वार्षिक	१	१	५० लाख	
जवाफदेहिताका औजारहरुको प्रभावकारी प्रयोग	वार्षिक			२५ लाख	
सहभागितात्मक तथा नतिजामूलक योजना तर्जुमा	वार्षिक			२५ लाख	

३.२ अनुगमन तथा मूल्यांकन

आवधिक गाउँ/नगर विकास योजनाको प्रभाव, असर, प्रतिफलको नतिजा मापन तथा संचालित कार्यक्रमको प्रक्रिया अनुगमन गरिनेछ। प्रक्रिया अनुगमन तथा प्राप्त नतिजाको मापन गर्ने जिम्मेवारी गाउँकार्यपालिकाको हुनेछ भने यस कार्यमा सुपरीवेक्षण तथा अनुगमन समितिलाई परिचालन गर्नेछ। गाउँ/नगर विकास योजनाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको जिम्मेवारी तथा विधि देहायअनुसार रहेकोछ। आवधिक गाउँ विकास योजनाको नतिजामूलक अनुगमन तथा मूल्याङ्कन ढाँचा **अनुसुचि १ मा** उल्लेख भए अनुसार हुनेछ।

गाउँ/नगर विकास योजनाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको जिम्मेवारी देहायअनुसार रहेकोछ।

- ❖ गाउँ कार्यपालिका तथा विषयगत समिति
- ❖ सुपरीवेक्षण तथा अनुगमन समिति
- ❖ जिल्ला समन्वय समिति
- ❖ विषयगत शाखा उपशाखा, परियोजना, संघ, संस्था
- ❖ नागरिक समाज संस्था तथा तेश्रो पक्ष

आवधिक गाउँ विकास योजनाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कनका साधन तथा विधि देहायअनुसार रहनेछ।

- ❖ स्थलगत अनुगमन
- ❖ कार्ययोजना (लक्ष्य) र प्रगति विच तुलना
- ❖ नागरिक अनुगमन
- ❖ नतिजामा आधारित ढाँचा अनुसार बार्षिक समीक्षा
- ❖ नतिजामूलक ढाँचा अनुसार सहभागितामूलक मद्यावधी समीक्षा
- ❖ नतिजामूलक ढाँचा अनुसार सहभागितामूलक अन्तिम समीक्षा (तेश्रो पक्षबाट मूल्याङ्कन)

आवधिक गाउँ र विकास योजनाको नतिजामूलक अनुगमन तथा मूल्याङ्कन ढाँचा **अनुसुचि १** उल्लेख भए अनुसार प्रतिवेदन तयार गरी समीक्षा तथा पृष्ठपोषण गर्नु पर्नेछ।

आवधिक तथा बार्षिक गाउँ विकास योजनाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको प्रक्रिया देहायअनुसार हुनु पर्नेछ।

तालिका १३: आवधिक विकास योजनाको अनुगमन तथा मूल्यांकन प्रक्रिया

के अनुगमन गर्ने?	कसले अनुगमन गर्ने?	कहिले अनुगमन गर्ने?	कसरी अनुगमन गर्ने?
कार्यक्रम वा प्रक्रिया अनुगमन	सुपरीवेक्षण तथा अनुगमन समिति, वडा समिति सरकारी र गैसस, परियोजना	पटके, मासिक, चौमासिक र बार्षिक	<ul style="list-style-type: none"> ● स्थलगत अनुगमन गर्ने ● चौमासिक कार्ययोजनाको लक्ष्य र प्रगति विवरणको तुलना गर्ने
प्रतिफल अनुगमन	गाउँ/नगर कार्यपालिका, सुपरीवेक्षण तथा अनुगमन समिति	चौमासिक, अर्धबार्षिक, बार्षिक र मद्यावधी	<ul style="list-style-type: none"> ● स्थलगत अनुगमन गर्ने ● बार्षिक कार्ययोजनाको लक्ष्य र प्रगति विवरणको तुलना गर्ने ● नतिजामूलक अनुगमन खाका अनुसार

के अनुगमन गर्ने?	कसले अनुगमन गर्ने?	कहिले अनुगमन गर्ने?	कसरी अनुगमन गर्ने?
			नतिजा मापन गर्ने
असर तह अनुगमन	गाउँ/नगर कार्यपालिका सुपरिवेक्षण तथा अनुगमन समिति र तेश्रो पक्ष	वार्षिक, मद्यावधी र अन्तिम वर्ष	<ul style="list-style-type: none"> ● सहभागितामूलक छलफल गर्ने ● नतिजामूलक अनुगमन खाका अनुसार नतिजा मापन गर्ने ● नमूना सर्वेक्षण गर्ने
प्रभाव तह अनुगमन	गाउँ/नगर कार्यपालिका सुपरिवेक्षण तथा अनुगमन समिति र तेश्रो पक्ष	मद्यावधी र अन्तिम वर्ष	<ul style="list-style-type: none"> ● नतिजामूलक अनुगमन खाँका अनुसार नतिजा मापन गर्ने ● सहभागितामूलक छलफल गर्ने ● अध्ययन तथा सर्वेक्षण गर्ने

अनुसुचि १

आवधिक गाउ विकास योजनाको नतिजामूलक अनुगमन तथा मूल्यांकन ढाँचा

गाउँ विकासको नतिजा श्रृंखला	नतिजा मापन गर्ने सूचकहरू			अनुगमनका साधन तथा मापन विधि	अनुगमनको समय	अनुगमनको जिम्मेवारी
	सूचक	आधाररेखा	लक्ष्य			
प्रभाव						
असर						
प्रतिफल						
कार्यक्रम र आयोजना						